

Inhoud

- 22** **Van de redactie**
- 23** **Ervaringen uit de Wsnp-praktijk**
Eva Timmermans en Joost Gerritsen
- 24** **Twintig jaar Wsnp vanuit gezichtspunt rechter(-commissaris)**
Matthieu Verhoeven en Christiane Koppelman
- 25** **Je blijft leren van procederen**
Marius Hupkes
- 26** **De visie op de huidige schuldenproblematiek van een beschermingsbewindvoerder**
Fieke Cappendijk
- 27** **De hardheidsclausule: het bijzondere ticket tot de Wsnp - maar dan moet de schuldenaar er wel een beroep op doen!**
Fenna van Dorsser
- 28** **Schuldsaneringsrecht een functioneel rechtsgebied?**
Bob Wessels
- 29** **Woningontuiming**
John Wisseborn en Manuel Hofman
- 30** **Voor mensen, door mensen**
Regina Caron
- 31** **Nieuws in het kort**
- 32** **Actuele rechtspraak kort**

Aanbevolen citeerwijze

Naam auteur, titel tijdschriftartikel, *WP*, jaartal/nr. tijdschrift, paginanummer. Bijvoorbeeld:
Margreet van Bommel, 'Verrekeningsrecht uitkeringsinstanties', *WP*, 2010/01, p. 1.

Abonnementen

Zie de achterzijde van dit tijdschrift.

Adverteren in *WSNP Periodiek*

In *WSNP Periodiek* kan geadverteerd worden. Voor een prijsopgave en nadere informatie over adverteren, kunt U zich wenden tot het redactiesecretariaat.

ISSN-nummer: 2210-6650

Redactiesecretariaat

WSNP Periodiek

Postbus 5018, 5800 GA Venray

e-mail: redactie@wsnp-periodiek.nl, faxnummer: 077 463 38 21

Uw bijdrage aan *WSNP Periodiek*

U kunt kopij aanleveren overeenkomstig de richtlijnen voor auteurs. Deze richtlijnen kunt U raadplegen via www.wsnp-periodiek.nl. Na toezending van Uw kopij, naar redactie@wsnp-periodiek.nl, zal één van de redactieleden contact met U opnemen. Artikelen dienen in beginsel maximaal 2500 woorden te omvatten.

22 - Van de redactie

Jubileumnummer Wsnp 20 jaar

Geachte lezer,

Op 1 december 1998 trad Titel III van de Faillissementswet, *Schuldsaneringsregeling natuurlijke personen*, in werking. Deze wettelijke regeling, beter bekend als de Wsnp, viert op 1 december 2018 haar twintigjarig jubileum. Zou dat geen reden moeten zijn om met dit jong volwassen lid van de familie van insolventieprocedures het champagneglas te heffen? De redactie aarzelt. Wij zijn zeker onder de indruk van de staat van dienst van de Wsnp. In de afgelopen twintig jaar is de wettelijke schuldsaneringsregeling ruim 220.000 keer toegepast, en met succes: het percentage sanieten dat de Wsnp met een schone lei - of anderszins positief - afrondt, is in 2017 opgelopen naar bijna 91%. De in twee decennia opgebouwde kennis en ervaring bij rechtbanken, Wsnp-bewindvoerders en andere betrokkenen heeft de Wsnp-praktijk volwassen vormen gegeven. Echter ondanks die knappe prestaties en verworvenheden staat de Wsnp nu toch onder grote druk: het zal geen van de lezers zijn ontgaan dat het aantal Wsnp-toepassingen juist de laatste jaren zo schrikbarend terugloopt. Zal de Wsnp niet weggedrukt worden door de explosieve groei van het 'schuldenbewind' en de politieke focus op het gemeentelijke traject? U mag het zeggen. Hoe dan ook, in het vertrouwen dat ook onze lezers de Wsnp een warm hart toedragen en mét ons in haar toekomst blijven geloven, feliciteren wij de Wsnp met haar twintig jarige jubileum.

Ter ere van het twintigjarige Wsnp-jubileum heeft de *WP*-redactie een aantal nauw betrokkenen gevraagd om een bijdrage te leveren aan deze jubileumeditie. Wij hebben daartoe bereid gevonden: drie Wsnp-bewind-

voerders en een beschermingsbewindvoerder, een rechter(-commissaris) en een senior secretaris van de rechtbank, twee advocaten, twee deurwaarders en, *last but not least*, een professor emeritus. De redactie is zeer verheugd met het resultaat dat voor u ligt en dankt alle auteurs voor hun gewaardeerde bijdragen.

1. Dit jubileumnummer opent met het persoonlijke relaas van twee door de wol geleverde Wsnp-bewindvoerders die zijn verbonden aan een Arnhemse advocatenkantoor: *Eva Timmermans* en *Joost Gerritsen* vertellen op luchtige wijze hoe zij in het Wsnp-vak zijn gerold, wat zij zoal meemaken en waar zij zich over blijven verbazen.

2. Insolventierechter en rechter-commissaris *Matthieu Verhoeven* en senior secretaris *Christiane Koppelman*, beide van de Rechtbank Overijssel, analyseren de terugloop van de Wsnp. Zij betrekken in hun analyse onder meer de enorme toename van de beschermings- c.q. schuldenbewinden, het Wetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind en het Actieplan brede schuldenaanpak van de staatssecretaris van SZW. De auteurs bepleiten dat, indien in een schuldenbewind niet binnen uiterlijk één jaar blijkt dat een minnelijke regeling mogelijk is, het (schulden)bewind eindigt tenzij de personen wier vermogen onder bewind is gesteld een verzoek tot toelating tot de wettelijke schuldsaneringsregeling indienen.

3. De Amsterdamse advocaat *Marius Hupkes* beschrijft in zijn bijdrage *'Je blijft leren van procederen'* op onderhoudende wijze een aantal zaken uit zijn praktijk. Leerzaam en vermakelijk is te lezen hoe nauwe samenwerking tussen schuldenaren en adviseurs, met de nodige inventiviteit kan leiden tot mooie resultaten.

4. Beschermingsbewindvoerder *Fieke Cappendijk* beschrijft de gecombineerde praktijk van het kantoor te Eindhoven waaraan zij is verbonden: actief op het terrein van de minnelijke schuldregelingen, beschermingsbewinden en Wsnp-zaken. De auteur zet de voor- en nadelen van die drie trajecten op een rij en geeft maar liefst tien concrete aanbevelingen om de schuldenproblematiek te verminderen.

5. De Haagse cassatieadvocaat *Fenna van Dorsser* beschrijft haar ervaringen en bevindingen ten aanzien van de gerechtelijke toepassing van de zogenoemde hardheidsclausule van artikel 288 lid 3 Fw. In een betoog met wetenschappelijke allure beschrijft zij een tiental te onderscheiden categorieën van omstandigheden die bij de toepassing van de hardheidsclausule een rol kunnen spelen.

6. Professor emeritus *Bob Wessels* vraagt zich af of het schuldsaneringsrecht inmiddels een functioneel rechtsgebied is. Na een toetsing aan een zestal criteria concludeert Wessels dat van een functioneel rechtsgebied nog geen sprake is. De auteur constateert dat het rechtswetenschappelijk onderzoek schraal is. Gezien de maatschappelijke relevantie, lijkt hem ook versterkte aandacht in het universitaire onderwijs geboden. Wessels bepleit de instelling van een of twee universitaire leerstoelen ‘Schuldhulp en schuldsanering’.

7. Deurwaarder *John Wisseborn* en de aan diens kantoor verbonden procesjurist *Manuel Hofman* te Harderwijk, bespreken hun jarenlange ervaring met de ontruimingsproblematiek. Daarbij vergelijken zij de werking en resultaten van het executie-kort-geding met het moratorium van art. 287b Fw. Na een mooi overzicht van rechtspraak concluderen zij dat de met ontruiming bedreigde huurder meer kans maakt bij de insolventierechter dan bij de “normale” civiele kort-geding-rechter. Toch wijzen zij ook

op de onvoorspelbaarheid van de uitkomst van de 287b-procedure, nu deze veelal afhangt van de specifieke omstandigheden van het geval.

8. *Regina Caron*, met jarenlang ervaring als Wsnp-bewindvoerder verbonden aan een advocatenkantoor in Tilburg, zegt vaarwel tegen de Wsnp-praktijk en legt ook haar bestuursfunctie bij de Beroepsvereniging Bewindvoerders Wsnp (BBW) neer. Mede aan de hand van bevindingen van één van haar voormalige ‘sanieten’ houdt zij het imago van de Wsnp-bewindvoerders tegen het licht.

Dit nummer sluit af met de vertrouwde rubriek *Nieuws in het kort* en een goed gevulde *Rechtspraakrubriek*. Wij wensen u veel leesplezier en uw reacties met eigen Wsnp-ervaringen zien wij graag tegemoet. Dan nog enkele praktische punten:

- Zoals in voorgaand nummer aangekondigd, zijn we door stijgende drukkosten en portokosten genoodzaakt met ingang van 1 januari 2019 het abonnementsgeld te verhogen van € 70,00 naar € 72,50 per jaar. We vertrouwen op uw begrip.

- De laatste tijd krijgen we steeds vaker de vraag van abonnees of *WSNP Periodiek* ook een digitaal abonnement aanbiedt. Wij bieden per 1 januari 2019 de mogelijkheid voor abonnees om, middels een abonnee-login, toegang te krijgen tot een portal met daarin de meest recente uitgaven van *WSNP Periodiek*. Dit abonnement wordt enkel aangeboden in combinatie met een hard copy-abonnement. De actieprijzen voor 2019 om *WSNP Periodiek* zowel digitaal als op papier te ontvangen, is € 110,- per jaar. U kunt zich hiervoor aanmelden door een e-mail te sturen naar abonnee@wsnp-periodiek.nl. Na verwerking van uw aanmelding ontvangt u per mail de inloggegevens voor het abonnee-portal.

23 - Ervaringen uit de Wsnp-praktijk

Eva Timmermans en Joost Gerritsen

Inleiding

Na 20 jaar Wsnp hebben wij, Eva Timmermans en Joost Gerritsen, beiden verbonden aan Poelmann van den Broek advocaten te Nijmegen en werkzaam in de sectie insolventierecht, tezamen ook 20 jaar ervaring met het afwikkelen van Wsnp-zaken. Wat staat ons nog het meeste bij van de afgelopen jaren, wat valt ons op en waar verbazen wij ons nog steeds over? Graag nemen we u aan de hand van een aantal ervaringen die ons zijn bijgebleven, anekdotes en een enkele kritische blik mee in onze praktijk.

Hoe ben je in het vak terecht gekomen?

Joost: Ineens wist ik het: ik word Wsnp-bewindvoerder! Nee, zo is het niet gegaan. Sterker nog, ik wist voor mijn sollicitatie en indiensttreding bij Poelmann van den Broek niet eens van het bestaan van de Wsnp.

Tijdens het schrijven van mijn scriptie voor de Hbo-opleiding Management Economie en Recht aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen werd ik tijdens een van mijn toertochten op de racefiets gebeld door een studiegenoot. Normaliter neem ik tijdens het sporten geen telefoon aan, maar nu wel. Hij wees mij op een vacature voor insolventiemedewerker op een middelgroot advocatenkantoor te Nijmegen, met de bereidheid tot het gaan volgen van de opleiding tot Wsnp-bewindvoerder. Kort en goed, na me te hebben verdiept in het kantoor en de inhoud van de functie ben ik uiteindelijk eind 2005 bij Poelmann van den Broek in

dienst getreden. In januari 2006 ben ik gestart met de opleiding tot Wsnp-bewindvoerder om vervolgens alle lopende Wsnp-dossiers, die op dat moment door advocaten werden behandeld, over te nemen en mijzelf ook direct door de rechtbank benoembaar te laten stellen.

Eva: Ook ik ben er min of meer ingerold. Tijdens mijn rechtenstudie ben ik in januari 2006 als juridisch secretaresse aan de slag gegaan en in de loop der jaren heb ik “carrière gemaakt” binnen kantoor. Per mei 2007 stapte ik in de functie van een vertrekkende collega en werd ik faillissementsmedewerker. In die functie ben ik onder andere ook steeds meer Wsnp-werk voor Joost gaan doen en sinds januari 2012 ben ik zelf Wsnp-bewindvoerder. Met die rechtenstudie ben ik destijds overigens gestopt, maar die heb ik enkele jaren geleden weer – van voren af aan – opgepakt en ik hoop dit jaar mijn masterscriptie nog af te ronden.

Waar kun je je nog steeds over verbazen?

Joost: Na bijna 13 jaar ervaring met het afwikkelen van Wsnp-dossiers - zeker meer dan 500 - verbaas ik mij nog regelmatig, zowel over individuele dossiers alsook over de dossiers in het algemeen.

Op dossierniveau vind ik het nog steeds opmerkelijk dat mensen, in het huidige digitale tijdperk waarbij eenieder zich vanuit zijn luie stoel op kinderlijk eenvoudige wijze kan voorzien van informatie, bij aanvang van de Wsnp nog zo weinig weten van een regeling waarin ze op eigen verzoek wensten te worden toege laten. Is dit in veel gevallen exemplarisch voor ‘de doelgroep’? Het gevolg is in ieder geval met enige regelmaat dat de geldende verplichtingen

en de uitleg daarvan nogal eens leiden tot verzet en in mijn optiek onterechte verwijten aan het adres van de Wsnp-bewindvoerder. Deze was immers noch bij het ontstaan of onbetaald laten van de schulden noch eerder in het (minnelijk) traject in beeld.

Meer algemeen verbaas ik mij veelvuldig over de duur van het minnelijk traject en het feit dat zelfs direct betrokkenen kennelijk het onderscheid tussen beschermingsbewind volgens artikel 1:431 BW e.v. en Wsnp-bewind in het kader van titel III van de Faillissementswet niet kennen. Om met het eerste punt te beginnen valt mij op dat het na al die jaren ervaring met het minnelijk traject blijkbaar nog steeds niet mogelijk is om dit spoediger en efficiënter te laten verlopen. Dit vaak tot frustratie van schuldenaren. Doordat zowel de Wsnp-bewindvoerder als ook de beschermingsbewindvoerder in de volksmond en media veelvuldig 'bewindvoerder' worden genoemd, ontstaat er verwarring merken wij op kantoor. Dat deze verwarring bestaat bij partijen die incidenteel te maken hebben met schuldenproblematiek begrijp ik, maar dat gemeenten, schuldhulpverleners, notariskantoren, deurwaarders, incasobureaus etc. dit onderscheid lang niet altijd maken, verbaast me steeds weer.

Eva: Het punt over de slecht geïnformeerde schuldenaren dat Joost aanstipt kan ik inderdaad alleen maar beamen. Ik merk dat ook vaak in geval van een omzetting van een faillissement in een schuldsaneringsregeling. Een eigen woning, een leaseauto, inwonenden, kinderalimentatie en ga zo maar door. Als bewindvoerder moet je dan tijdens het huisbezoek vertellen dat het in de Wsnp toch nét wat anders gaat dan in het faillissement. Dat hoort er natuurlijk allemaal bij, maar het werkt - voor iedereen - veel prettiger als mensen vantevoren weten wat ze te wachten staat. Wij hebben hier

op kantoor dan ook de afspraak dat, als een faillissement zich wellicht leent voor omzetting op de voet van artikel 15b Fw, Joost of ik onder andere kritisch naar de vtlb-berekening kijkt. We zorgen er voor dat de gefaillieerde vóórdat het verzoek tot omzetting wordt gedaan al duidelijk weet welke aandachtspunten er in de Wsnp zullen zijn.

Verder kan ik me nog steeds verbazen over schuldenaren die een halve dierentuin in huis hebben: honden, katten, konijnen, cavia's, vissen, vogels en ga zo maar door. Dat moet toch een heleboel geld kosten, en het zijn ook nog vaak de mensen die écht geen cent te makken hebben...

Ben je wel eens bedreigd?

Joost: Als Wsnp-bewindvoerder kom je bij de mensen thuis. Soms een eigen woning, soms een huurwoning, maar toch in ieder geval in hun persoonlijke leefomgeving. Het betreden van de woning beperkt zich daarbij niet tot de gang en woonkamer, zelfs de meer 'intieme' vertrekken dien je aan een vluchtige inspectie te onderwerpen om vast te kunnen stellen of er zich in of om de woning zaken bevinden die tot de boedel zouden kunnen toebehoren. Als klap op de vuurpijl is zelfs een mogelijke verkoop van de woning, indien in eigendom, onderwerp van gesprek. Met enige regelmaat lopen de gemoederen al tijdens het huisbezoek zichtbaar, of op dat moment nog onderdrukt, hoog op. Wat voor de een de normaalste zaak van de wereld en een volkomen logisch gevolg van hun toelating tot de Wsnp is, is voor een ander reden om de hakken in het zand te zetten.

Ik herinner me een dossier van een man die dermate veel problemen had met het systeem van de Faillissementswet, de verplichtingen in de Wsnp en de manier waarop ik daar uitvoe-

ring aan gaf, dat het voorafgaand aan een tussentijdse beëindigingszitting op de rechtbank tot niet mis te verstane handgebaren is gekomen die mij een wel erg unheimisch gevoel gaven. Ontwikkelingen in het dossier hebben me er uiteindelijk toe doen besluiten om melding van de dreigementen te maken bij de politie. Bewust geen aangifte nu ik wilde voorkomen dat de boel zou escaleren als de schuldenaar in kwestie zou worden gehoord. Ik voelde me op dat moment met name in mijn dagelijkse gang tussen huis en kantoor niet meer 100% veilig. De zaak is uiteindelijk, na beëindiging zónder schone lei, met een sisser afgelopen. Een eenmalige ervaring van dit niveau die ik hoop niet nogmaals mee te maken.

Eva: Een bedreiging zoals waar Joost mee werd geconfronteerd heb ik gelukkig nog nooit meegemaakt. Wel heb ik me wel eens minder veilig gevoeld toen ik ter voorbereiding op een huisbezoek de stukken van de rechtbank doornam. We weten van andere kantoren dat zij het beleid hebben dat huisbezoeken altijd met twee personen worden afgelegd, maar wij gaan eigenlijk altijd alleen. Ik nam die stukken dus door en zag dat de man waar ik op huisbezoek zou gaan in het verleden was veroordeeld voor geweldsdelicten. Er was niemand die alsnog met mij mee kon gaan en er zat daarom niet veel anders op dan alleen te gaan. Ik heb een collega laten weten naar welk adres ik zou gaan en geïnstrueerd om mij tijdens het huisbezoek te bellen. Mocht ik niet opnemen, dan kon er actie worden ondernomen. Dat is gelukkig allemaal niet nodig gebleken, de beste man had een enorme “wending ten goede” gemaakt, we hebben een heel prettig intakegesprek gevoerd en hij bleek een “voorbeeld-saniet”.

Welke zitting is je het meest bijgebleven?

Eva: Een tijd terug moest ik naar Zutphen voor een tussentijdse beëindigingszitting. Op

het moment dat de schuldenaar en ik de zittingszaal in werden geroepen keek de schuldenaar mij een beetje raar aan en ging zitten. De rechter had dat kennelijk gezien en vroeg aan de schuldenaar of er misschien een probleem was. Waarop de schuldenaar zei: “Ik heb haar nog nóóit gezien!”. Vervolgens deed ze ook alsof ze moeite had om zich mijn naam te herinneren. Ik was stomverbaasd, aangezien ik in de eerste plaats uiteraard op huisbezoek was geweest – welk huisbezoek nota bene ruim twee uur had geduurd – en wij daarnaast zéér regelmatig contact via e-mail of telefoon hadden. Gelukkig doorzag de rechter haar toneelstukje - want dat was het mijns inziens - ook.

Joost: Jaren geleden, in een zaak waarin ik bewindvoerder was, zijn Eva en ik persoonlijk aansprakelijk gesteld. In onze optiek ten onrechte. Dat heeft tot een procedure geleid waarin uiteindelijk een comparitie van partijen werd gelast. Hoewel we goed wisten dat we niets verkeerd hadden gedaan, ga je in zo'n geval op een gegeven moment toch aan jezelf twijfelen. Deze hele procedure en de comparitie in het bijzonder hebben veel indruk op me gemaakt. Het maakte me ook bewust van je kwetsbaarheid als bewindvoerder.

Welk huisbezoek is je het meest bijgebleven?

Joost: Laat ik vooropstellen dat er zich in vele zaken op enig moment ontwikkelingen voordoen die je wenkbrauwen doen fronsen. Een aantal jaar geleden bracht ik een huisbezoek aan een jongeman. Niet zoals te doen gebruikelijk bij hem thuis, maar bij zijn ouders omdat deze voor hem de administratie voerden en de noodzakelijke documenten daar voorhanden waren. In het gesprek spraken we af dat ik op zeer korte termijn ook nog bij hém thuis zou langskomen om de woning/boedel op te nemen. Tot zo ver niets aan de hand.

Wat schetste mijn verbazing: kort na het intakegesprek en nog vóór mijn bezoek aan de woning van de schuldenaar, bleek er hennep te worden geteeld op de zolder van zijn huurwoning. Tips van buurtbewoners hadden geleid tot een inval door de politie waarmee de zaak aan het licht is gekomen. De regeling werd daarom beëindigd; het behoeft geen uitgebreid betoog dat een dergelijk delict niet past binnen de Wsnp. Desondanks ging de schuldenaar in hoger beroep. Tijdens de mondelinge behandeling, waarbij de zaal vol zat met studenten, vond het relaas van de schuldenaar, helaas voor hem, geen gehoor.

Eva: Ik ging nog voordat ik zelf bewindvoerder was wel eens mee met Joost. Eerst om alleen te kijken hoe zo'n huisbezoek in z'n werk ging, later was ik degene die de intake deed. Ik kan me het eerste huisbezoek waarbij ik het woord deed nog goed herinneren. De schuldenaar woonde op loopafstand van kantoor dus Joost en ik zijn er samen heen gewandeld. Het bleek een kamer in een studentenhuis te zijn, die met z'n drieën best wel krap was. Ik weet het niet meer zeker, maar ik geloof dat de enige zitplaatsen op bed waren. Vervolgens bleek de schuldenaar ook nog een lichtgeraakt type met een grote mond. Ze was het nergens mee eens, ging overall over in discussie enzovoort. Ik heb, hoewel me dat wel enige moeite kostte, dat gesprek onvermurwbaar voortgezet. De conclusie van Joost was, dat het maar goed was dat ik deze intake had gedaan.

Welke schuldenaar is je het meeste bijgebleven?

Joost: De postblokkade is van meet af aan opgenomen in titel III van de Faillissementswet. Aanvankelijk zal dit voor een Wsnp-bewindvoerder ongetwijfeld een belangrijk instrument zijn geweest om zijn wettelijke taak van 'toezicht op de naleving door de schuldenaar van diens verplichtingen' en 'het beheer

van de boedel' te kunnen uitvoeren. Met de steeds verder gaande digitalisering brokkelt het belang mijns inziens steeds verder af.

De postblokkade levert, dat zal naar ik aanneem iedere Wsnp-bewindvoerder kunnen beamen, soms ook hilariteit op. Vreemde pakketjes, voorbehoedsmiddelen en zo bij mij ook, jaren geleden, een briefwisseling tussen twee vriendinnen waarvan er een in de Wsnp zat. Kennelijk waren beiden gecharmeerd van één en dezelfde man, de ex van de briefschrijfster. Via de postblokkade ontving ik een handgeschreven brief die in koeienletters afsloot met, ik citeer: "Ben jij nu met Joop?" Dit is inmiddels een geveugelde uitdrukking geworden die zelfs onlangs is vereeuwigd op een koffiemok die ik van een collega cadeau kreeg.

Is er iets in de schuldsaneringsregeling dat je zou willen veranderen?

Eva: Ja, in het verlengde van wat Joost net aanstipte over de postblokkade. Ik weet niet hoe het zou moeten worden veranderd, maar de postblokkade is wat mij betreft om meerdere redenen een achterhaald instrument. In de eerste plaats vanwege inderdaad de steeds verder gaande digitalisering: veel post gaat niet meer op papier, maar via de mail. Zou de bewindvoerder dan de beschikking moeten krijgen over inlogcodes voor de mail van de schuldenaar? Even helemaal los van de vragen over de inbreuk op de privacy, is een ander e-mailaccount waar de bewindvoerder geen toegang tot heeft natuurlijk zo aangemaakt. Dat zal dus geen oplossing zijn. Verder is PostNL de enige postvervoerder die de postblokkade uitvoert. Prima toen PostNL (toen nog PTT) het monopolie had, maar Sandd, Falk, Cycloon en de honderden andere postvervoerbedrijven doen er niet aan mee. Lang niet alle post komt dus via de postblokkade bij de bewindvoerder terecht.

Het bovenstaande neemt echter niet weg dat ik via de postblokkade af en toe nog poststukken onder ogen krijg, die precies de reden zijn waarom de postblokkade is ingesteld. Brieven over onder andere nalatenschappen, verzekeringspolissen en (schade-)uitkeringen, waarvan het maar de vraag is of in het kader van de informatieplicht de schuldenaar daarvan melding zou hebben gemaakt bij de bewindvoerder als de postblokkade er niet was.

Op welk moment ben je blij dat de Wsnp bestaat?

Eva: Als ik aan mensen vertel wat voor werk ik doe, en dat dat werk gepaard gaat met huisbezoeken, dan is hun reactie doorgaans in de trant van "Oh, dan zul je wel een hoop heftige verhalen horen". Vaak valt het ook wel mee – of raak je daar aan gewend? – maar ik kan me nog één geval in het bijzonder herinneren. Ik was weer eens mee met een huisbezoek van Joost, in de tijd dat ik zelf nog geen bewindvoerder was. We gingen naar een alleenstaande vrouw met jonge kinderen. Het bleek dat haar partner niet heel lang daarvoor door zelfdoding om het leven was gekomen. Bij haar overheerste op dat moment een gevoel van boosheid: hij had haar met de financiële puinhopen, die hij had gemaakt, achtergelaten. Voor haar in het bijzonder was ik erg blij dat ze een beroep op de Wsnp kon doen.

Wel heb ik de indruk dat er een verschuiving aan de gang is. Schuldenaren lijken zich steeds minder bewust van het feit dat het een enorme gunst is om tot de Wsnp toegelaten te worden. Men hoeft van mij ook niet op de blote knietjes, maar het besef dat van hen in verhouding slechts een kleine moeite wordt verwacht in verhouding tot wat van de schuldeisers wordt verwacht, is soms ver te zoeken.

Joost: ik kan me vinden in wat Eva hiervoor opmerkt. Daarbij zou ik wel graag nog wat scherper willen stellen dat ik merk dat het percentage schuldenaren dat in mijn optiek te makkelijk over het belang van hun schuldeisers heen stapt zienderogen toeneemt. Mensen worden mondiger en voelen zich vaak slachtoffer waarbij inderdaad het besef dat de schuldeisers uiteindelijk de slachtoffers van het systeem van de wet zijn uit het oog wordt verloren.

Wat zou je afrondend nog willen zeggen over 20 jaar Wsnp?

Terugkijkend, met 20 jaar ervaring, zijn wij van mening dat met de invoering van Titel III in de Faillissementswet absoluut een goede zet is gedaan. Het is haast ondenkbaar om in de huidige participatiesamenleving de verantwoordelijkheid te nemen voor je eigen leven en te functioneren met een zware schuldenlast die op je schouders drukt zonder dat er op enigerlei wijze zicht bestaat op verbetering of dat de mogelijkheid bestaat om deze op te lossen. Wat wij ons wel afvragen – en met ons waarschijnlijk velen – is hoe de Wsnp zich de komende jaren gaat ontwikkelen. Mensen met problematische schulden, dat blijft van alle tijden. Hoe kan het dan toch dat de instroom zo enorm aan het dalen is?

Wij zouden nog wel veel meer anekdotes en ervaringen op papier kunnen zetten. Wat dat betreft raak je over praktijkervaringen nooit uitgepraat. Voor veel Wsnp-bewindvoerders zullen onze ervaringen in meer of mindere mate bekend voorkomen. En eigenlijk maken, wat ons betreft, ook juist deze ervaringen het werk de moeite waard: saai is het nooit. Op naar de volgende 20 jaar ervaring!

24 - Twintig jaar Wsnp vanuit gezichtspunt rechter(-commissaris)

Matthieu Verhoeven en Christiane Koppelman

1. Inleiding

Wat valt de rechter(-commissaris) op in twintig jaar Wsnp? In ieder geval dat het 'gebruik' van de Wsnp de afgelopen jaren ontzettend snel is afgenomen. Eerst een korte cijfermatige terugblik. In het eerste volledige Wsnp-jaar, 1999, zijn er 6.458 schuldsaneringsregelingen uitgesproken, oplopend tot 15.143 schuldsaneringsregelingen in 2007. Dit is het 'topjaar' qua aantal uitgesproken schuldsaneringsregelingen. In 2008 lijkt in het aantal uitgesproken schuldsaneringsregelingen de invloed van de per 1 januari 2008 ingevoerde wetgeving, als gevolg waarvan het aan de schuldenaar is om zijn goede trouw aannemelijk te maken, waar te nemen: in 2008 worden er 9.206 schuldsaneringsregelingen uitgesproken. Echter (hoogstwaarschijnlijk) door de gevolgen van de economische crisis loopt het aantal per jaar uitgesproken schuldsaneringsregelingen weer fors op tot 14.727 in 2011. In de periode vanaf 2011 tot en met 2015 neemt dit aantal gestaag af naar 11.703 uitgesproken schuldsaneringsregelingen in 2015. Na 2015 wordt er echter een 'vrije val' ingezet naar 8.357 in 2017 en het heeft er alle schijn van dat in 2018 het laagste aantal schuldsaneringsregelingen in 20 jaar tijd zal worden uitgesproken. Tot en met september 2018 zijn in totaal nog maar slechts 4.459 schuldsaneringsregelingen uitgesproken.

Extrapolerend naar een heel jaar, komt 2018 hooguit op ongeveer 6.200 uitgesproken schuldsaneringsregelingen uit. Het laagste aantal uitgesproken schuldsaneringsregelingen in een volledig jaar ooit. Geconcludeerd zou kunnen worden dat de cirkel rond is. De Wsnp heeft z'n zalvende werk gedaan: er heeft een sanering van overbestedingsschulden, ook in de zin van (veel) te risicovolle (hypothecaire) leningen, plaatsgevonden en de Nederlandse bevolking en de kredietverstrekkers trappen niet opnieuw in de val, zodat er aanzienlijk minder problematische schuldsituaties ontstaan. Is de cirkel rond na 20 jaar Wsnp? Of speelt er iets anders? Dat laatste lijkt het geval te zijn.

2. Schuldhulpverlening en (wettelijke) schuldsanering

Uit diverse publicaties, onder andere van de NVVK¹, blijkt dat het aantal huishoudens waarin sprake is van een problematische schuldsituatie is toegenomen. Over 2017 is het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening gestegen, echter het aantal zaken dat via de schuldhulpverlening wordt afgehandeld, is niet in dezelfde verhouding toegenomen. Dat roept de volgende vragen op: wat gebeurt er met de schuldenaren met een problematische schuldsituatie die niet door de (wettelijke) schuldsanering of anderszins door de schuldhulpverlening uit deze problematische schuldsituatie worden geholpen en in het verlengde daarvan hoe is het gesteld met de aansluiting tussen minnelijk en wettelijk traject?

Om met dat laatste te beginnen: Wsnp-bewindvoerders de heer W.C.A. Zijp en mevrouw M.E.B. Willebrands schreven in *WP* van mei 2018² al dat schuldhulpverleners voor rechter lijken te zijn gaan spelen door de strengere toelatingseisen voor de wettelijke schuld-

saneringsregeling aan te grijpen om schuldenaren ook (nog) niet tot de schuldhelpverlening toe te laten. Er worden volgens Zijp en Willebrands eerst uitzichtloze betalingsregelingen betreffende schulden die aan toepassing van de schuldsaneringsregeling in de weg zouden kunnen staan getroffen, dus die schulden worden geregeld, voordat er werkelijk aan het oplossen van schulden wordt gewerkt. Zijp en Willebrands houden een vurig pleidooi voor het beperken van het minnelijk traject, maar ook van schuldenregelingstrajecten, zoals door beschermingsbewindvoerders zijn opgezet, tot maximaal een half jaar. Indien er na het half jaar geen minnelijk akkoord tot stand is gekomen, moet de schuldenaar het recht hebben een schuldsaneringsverzoek bij de rechtbank in te dienen.

3. Beschermingsbewind en Wsnp

We noemden hem al even: de beschermingsbewindvoerder. Sinds 1 januari 2014 is er een nieuwe loot aan de stam van beschermingsbewindgronden aan de wet toegevoegd, te weten het instellen van beschermingsbewind als een meerderjarige tijdelijk of duurzaam niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen, als gevolg van het hebben van problematische schulden. Het aantal beschermingsbewinden is van 2009 tot en met 2017 toegenomen van ongeveer 100.000 naar 250.000. Volgens het rapport *'Samenwerken bij instroom in beschermingsbewind'* van Platform 31 uit november 2017³ bestaat het aantal van 2014 tot en met 2017 uitgesproken bewinden voor ongeveer 40 % uit schuldenbewinden. Van 2014 tot en met 2017 zijn er ongeveer 60.000 nieuwe bewinden uitgesproken. Uitgaande van 40 % is er sprake van 24.000 uitgesproken schuldenbewinden. In zijn open brief aan Minister Dekker in de *WP* uit augustus 2018⁴ schrijft mr. B.J. Engberts

dat vaststaat dat de sterke krimp van het aantal schuldsaneringsregelingen samenvalt met een enorme stijging van het aantal beschermingsbewinden, waarvan een aanzienlijk deel uit schuldenbewinden bestaat. Ook Engberts constateert dat er sprake is van een minimale doorstroom van schuldenaren uit (schulden)bewinden naar de schuldsaneringsregeling, terwijl het de bedoeling is dat in ieder geval schuldenbewinden tijdelijk zijn. Engberts noemt als één van de mogelijke redenen voor het gebrek aan doorstroming naar de schuldsaneringsregeling dat er weinig stimulans is om door te verwijzen naar de schuldsaneringsregeling. Daarmee kan Engberts de spijker weleens op zijn kop slaan. Immers de vergoeding van de bewindvoerder ligt per maand in het geval een bewind dat is aangemerkt als schuldenbewind bijna 30 % hoger dan bij een 'gewoon' bewind. Na toepassing van de schuldsaneringsregeling kan er niet meer worden gesproken over een schuldenbewind, omdat de schulden worden gesaneerd onder toezicht van de schuldsaneringsbewindvoerder. De beschermingsbewindvoerder hoeft geen werkzaamheden ten aanzien van de schulden meer te verrichten. De maandelijkse vergoeding van de beschermingsbewindvoerder wordt door een aantal rechtbanken vervolgens verlaagd naar het tarief voor een 'gewoon' bewind. Beschermingsbewindvoerders hebben er dus (financieel) belang bij dat schuldenbewinden zolang mogelijk blijven voortbestaan. Overigens geldt die tariefverlaging bij Rechtbank Overijssel, naar onze mening onbegrijpelijk en volkomen ten onrechte, niet. Een bewind dat als schuldenbewind is uitgesproken, blijft daar ook na toepassing van de schuldsaneringsregeling een schuldenbewind, ook al worden de extra werkzaamheden die bij een schuldenbewind horen, niet meer door de beschermingsbewindvoerder verricht. Ook Engberts bepleit een beperking van het minnelijk traject en schuldregelingstrajecten in tijd,

in die zin dat binnen een afgebakende periode duidelijk moet zijn of minnelijke schuldsanering (en geen eindeloze schuldregeling) mogelijk is. Engberts stelt daarnaast een herijking van de toelatingseisen van de schuldsaneringsregeling voor door onder andere de termijn van vijf jaar voor toepassing van de schuldsaneringsregeling waarbinnen de schuldenaar te goeder trouw moet zijn geweest ten aanzien van het ontstaan en onbetaald laten van zijn schulden te verkorten naar twee jaar. De vraag is of dit laatste noodzakelijk is om de doorstroom van minnelijk naar wettelijk traject te verbeteren. Wij denken van niet. Om het vereiste van goede trouw op redelijke gronden te 'omzeilen' bestaat er al de hardheidsclausule. Het probleem zit hem, ons inziens, niet in te strenge toelatingseisen, maar in schuldhulpverleners en beschermingsbewindvoerders, de goede niet te na gesproken, die zoals Zijp en Willebrands ook stellen, zelf voor rechter zijn gaan spelen. Door te schermen met de zogenaamde strenge toelatingseisen voor de schuldsaneringsregeling, uit voor een deel voor henzelf gunstige financiële motieven, laten ze schuldenaren (nog) niet toe tot schuldhulpverlening en/of zorgen ze niet voor snelle doorgeleiding naar de schuldsaneringsregeling. Ook het volledig afschaffen van het minnelijk traject, zoals in de artikelen van Arnoud Noordam in de *NRC* van 3 maart jl.⁵ en in het tijdschrift *Sociaal Bestek* van juni/juli 2018⁶ aan de orde gekomen, en in een motie van de SP voorgesteld, lijkt niet noodzakelijk.

4. Wetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind

Omdat gemeenten het bedrag aan bijzondere bijstand dat zij moeten verstrekken voor de (maandelijkse) kosten van de (schulden) bewinden door de explosieve toename van het aantal uitgesproken bewinden in de afgelopen

jaren, exorbitant hebben zien stijgen, zijn de gemeenten zich ook in de discussie gaan mengen. Dit heeft er onder andere toe geleid dat de Minister van Rechtsbescherming in juni jl. het wetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind heeft ingediend. Bedoeling van het wetsvoorstel is dat de rechter, die het verzoek krijgt voorgelegd een beschermingsbewindvoerder te benoemen in verband met een (problematische) schuldsituatie, voordat hij beslist, advies vraagt aan de gemeente of het noodzakelijk is een beschermingsbewindvoerder te benoemen of dat een minder ingrijpende vorm van ondersteuning beter aansluit bij de situatie van de verzoeker. De gemeenten zijn immers verantwoordelijk voor het bieden van de juiste ondersteuning aan inwoners met schulden. Het gevaar dat ons inziens in dit adviesrecht schuilt, is dat gemeenten uit financiële motieven in veel gevallen zullen adviseren om niet voor beschermingsbewind te kiezen. De gemeenten hoeven dan immers minder bijzondere bijstand te verstrekken. Het wetsvoorstel kan er echter ook weleens toe leiden dat gemeenten worden gedwongen hun dienstverlening in het geval van schuldsituaties uit te breiden en te verbeteren. Wij realiseren ons wel dat de tekortkomingen van door gemeenten verleende schuldhulpverlening en minnelijke schuldsanering niet volledig aan de gemeenten zijn toe te schrijven, nu de centrale overheid het als mode heeft om taken bij de gemeenten neer te leggen, zoals schuldhulpverlening, maar bijvoorbeeld ook jeugdzorg, zonder dat daarbij het volledig benodigde budget wordt verstrekt.

5. Actieplan brede schuldenaanpak

Het wetsvoorstel adviesrecht gemeenten is onderdeel van het *Actieplan brede schuldenaanpak* van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat op 23 mei 2018 aan de Tweede Kamer is aangeboden. Het

actieplan vloeit voort uit het regeerakkoord en kent drie 'actielijnen'. Op grond van actielijn 2 (ontzorgen en ondersteunen) wil het kabinet in samenwerking met gemeenten komen tot een vernieuwende schuldenaanpak en een verbeterd schuldhulpverleningstraject. Het is onder meer de bedoeling dat gemeenten blijven werken aan verbetering van (de toegang tot) de schuldhulpverlening. Onder andere het onderzoek van de Nationale ombudsman naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening biedt daar een basis voor. In het rapport van 19 januari 2018: *'Een open deur?, een onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening'*⁷ komt de ombudsman tot de conclusie dat gemeenten burgers lang niet altijd een laagdrempelige en brede toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening bieden. Een belangrijke aanbeveling uit het advies is om op voorhand geen doelgroepen uit te sluiten en de omstandigheden van de individuele schuldenaar (zwaar) mee te laten wegen bij de beslissing over het al dan niet toelaten tot de schuldhulpverlening.

In het kader van de schuldenproblematiek heeft de vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid de lectoren Roeland van Geuns, Tamara Madern en Nadja Jungmann, Andre Moerman van Schuldinfo en de Landelijke organisatie voor Sociaal Raadslieden gevraagd een inventarisatie te maken van knelpunten in het juridisch kader rond schulden. Dit heeft In juni 2018 geleid tot het uitbrengen van het rapport *'Knellende schuldenwetgeving'*⁸. Ook in dit rapport wordt geconcludeerd dat de laagdrempeligheid en de toegankelijkheid tot schuldhulpverlening beter moet. Een opmerkelijke, maar niet geheel onverwachte conclusie is eveneens dat bij vrijwilligers, maar ook bij professionals die in een uitvoerende of ondersteunende rol te maken krijgen met schuldhulpverlening specialistische

kennis ontbreekt. Deze conclusie kunnen wij onderschrijven, nu wij constateren dat bij een belangrijk deel van bijvoorbeeld de beschermingsbewindvoerders en schuldhulpmaatjes de benodigde kennis van schuldhulpverlening en (wettelijke) schuldsanering afwezig is.

Onlangs, op 13 september 2018, heeft de Nationale ombudsman een vervolgrapport⁹ uitgebracht. Doel van het vervolgonderzoek was om na te gaan in hoeverre Nederlandse gemeenten bij de toegang tot schuldhulpverlening de vier uitgangspunten die de Nationale ombudsman formuleerde in het eerdere rapport *'Een open deur'* in de praktijk brengen. De Nationale ombudsman concludeert naar aanleiding van het vervolgonderzoek dat de meeste gemeenten een positieve ontwikkeling doormaken, in die zin dat ze toegankelijker zijn voor nieuwe aanvragers. Weigeringsgronden lijken minder strikt te worden toegepast dan vroeger. Aandachtspunten zijn volgens de ombudsman onder andere dat er nog immer (te veel) mensen voortijdig uitvallen in het toegangsproces en dat voor zelfstandigen de schuldhulpverlening nog onvoldoende toegankelijk is.

Ten aanzien van de toegang tot de Wsnp worden in het rapport *'Knellende schuldenwetgeving'* onder andere de volgende knelpunten gesignaleerd:

1. Rechtbanken stellen hogere eisen aan de 285-verklaring, in de zin van de verklaring omtrent het minnelijk traject. De schuldregeling moet aan alle schuldeisers zijn aangeboden en alle schuldeisers moeten hebben gereageerd. Dit is een juiste constatering ten aanzien van het merendeel van de rechtbanken. Wij zijn van mening dat die strengere eisen ten onrechte worden gesteld, omdat er sprake is van een onjuiste uitleg van artikel 285 lid 1 aanhef en onder f Fw¹⁰;

2. Er zijn aanzienlijke verschillen in beoordeling tussen de rechtbanken;
3. Termijn van tien jaar wordt hard gehanteerd.

Ons inziens veroorzaken punt 2 en 3 niet de enorme afname van het aantal schuldsaneringsregelingen in de afgelopen jaren, maar liggen ernstige problemen in het voortraject van de schuldsaneringsregeling hieraan ten grondslag.

6. Conclusies en aanbevelingen

Resumerend komen we tot de volgende conclusies en aanbevelingen. De cirkel is na 20 jaar wettelijke schuldsaneringsregeling beslist niet rond. Het feit dat we dit jaar qua aantal uitgesproken schuldsaneringsregelingen onder het aantal in 1999 uitgesproken schuldsaneringsregelingen uitkomen, heeft weinig of niets te maken met afname van problematische schuldsituaties en toegenomen leerbaarheid van schuldenaren. De problematiek is groter dan ooit maar mensen met problematische schuldsituaties komen nog maar in beperkte mate in de wettelijke schuldsaneringsregeling terecht. Door de overheid wordt, in ieder geval met de mond, beleden dat alles in het werk wordt gesteld om te komen tot een afname van problematische schuldsituaties. Verwacht wordt dat die afname wordt bereikt door de toegang tot de schuldhulpverlening te verbeteren. Vraag is of dit voldoende is en of het verstandig is bijna uitsluitend in te zetten op verbetering van die toegang en in zeer beperkte mate op versnelling en verbetering van het voortraject van de wettelijke schuldsaneringsregeling. Immers zoals diverse in dit artikel aangehaalde schrijvers reeds hebben opgemerkt, is de wettelijke schuldsaneringsregeling bij uitstek het middel om problematische schuldsituaties aan te pakken. De Wsnp was mede bedoeld om het aantal minnelijke regelingen te stimuleren, met de stok van een wet-

telijke schuldsanering achter de deur. Daar is niet mee bedoeld: het stimuleren van jarenlang aanmodderen in een traject dat geen (definitieve) oplossing biedt en waardoor de schuldenpositie van de schuldenaar nog slechter wordt. Dit moet worden voorkomen. Indien schuldhulpverlening niet op een afzienbare termijn tot een sanering leidt, moet zodra dat wordt ingezien, een beroep kunnen worden gedaan op de Wsnp. Hetzelfde geldt voor een schuldenbewind. Indien een dergelijk bewind niet op afzienbare termijn (en dat is niet vijf jaar of langer) tot een sanering van schulden leidt, moet worden overgeschakeld naar iets dat wel tot een sanering leidt: de wettelijke schuldsaneringsregeling. Daartoe zou kunnen worden bepaald dat indien in een schuldenbewind niet binnen uiterlijk één jaar blijkt dat een minnelijke regeling mogelijk is, het (schulden)bewind eindigt tenzij de onderbewindgestelden een verzoek tot toelating tot de wettelijke schuldsaneringsregeling indienen. En uiteraard dient de extra vergoeding voor schuldenbewindvoerders te komen vervallen zodra toelating tot de Wsnp een feit is. Er is immers geen enkele reden om te betalen voor werk dat niet (meer) wordt gedaan. Er zijn de nodige schuldenaren die niet in staat zijn zonder beschermingsbewind een Wsnp-traject succesvol te doorlopen, dus een combinatie Wsnp- en beschermingsbewind moet zeker kunnen bestaan, maar dat behoort dan geen schuldenbewind met de daaraan gekoppelde extra vergoeding te zijn.

Op grond van vorenstaande hopen wij dan ook zeer dat de Minister van Rechtsbescherming het pleidooi van de in dit artikel genoemde schrijvers ter harte neemt en dat de wettelijke schuldsaneringsregeling in ere wordt hersteld!

1 NVVK jaarverslag 2017.

2 WP mei 2018, nr. 8, p. 2 ev.

- 3 P. 13.
 4 WP augustus 2018, nr. 14, p. 2 ev.
 5 Schuldhulp gaat stil ten onder, mr. dr. A.J. Noordam, NRC zaterdag 3 maart en zondag 4 maart 2018, *Opinie & Debat* 07.
 6 Vereenvoudig het regeldoolhof bij schulden.
 7 Een open deur? een onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening, De Nationale ombudsman, 19 januari 2018.
 8 Knellende schuldenwetgeving, Nadja Jungmann, Tamara Madern, Roeland van Geuns en André Moerman, juni 2018.
 9 Een open deur? Het vervolg. Onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening onder 251 Nederlandse gemeenten.
 10 Zie hierover ook: Defensief Wsnp-verzoek en het minnelijk traject, Christiane Koppelman, WP augustus 2018, nr. 17, p. 14 e.v.

25 - Je blijft leren van procederen

Mr. Marius Hupkes*

1. Inleiding

Procederen in hoger beroep in een Wsnp-zaak is een kwestie van samenspel tussen de schuldenaar en zijn advocaat. Het gerechtshof toetst “ex nunc”: wat na het vonnis van de rechtbank gebeurt kan de afloop van de zaak in hoger beroep in gunstige zin beïnvloeden. De advocaat ontwerpt een strategische visie op basis van wat de cliënt zijn (of haar) raadsman vertelt, terwijl voor de schuldenaar geldt dat hij (of zij) in veel gevallen door alsnog bepaalde acties te ondernemen, kan bijdragen aan het slagen van de zaak. Soms met hulp van familie. Het is een open deur: wie over behulpzame familieleden of over een sterk netwerk beschikt maakt meer kans schuldproblemen te overwinnen, dan de schuldenaar die geen hulp in kan schakelen. Dat doet zich ook voelen in procedures in hoger beroep, hoewel je zou denken dat sprake is van een individuele en puur juridische toets.

In dit bijzondere jubileumnummer van *WSNP Periodiek* neem ik u mee en vertel ik u over dit samenspel tussen juridische argumenten en feitelijke acties van de schuldenaar na een negatief vonnis van de rechtbank, die de uiteindelijke afloop positief hebben beïnvloed. Het gaat om dubbeltjes op hun kant. Het loopt wel goed af, want u weet misschien wel dat advocaten liever over hun successen praten dan over hun mislukkingen.

2. Pedro

Pedro¹ was een ex-ondernemer met schulden. Zijn ouders kwamen uit Portugal, en wilden het maken in het rijke Nederland, maar voor hun zoon eindigde het avontuur met een berg schulden. Hij zag niet aankomen dat de rechter zijn toelating tot de Wsnp zou weigeren. Pedro had een cruciale fout gemaakt. Hij had in een mooie lease-auto gereden, een Duitse bolide. De auto was gefinancierd en er zat pandrecht op. Wat dat juridisch precies is, wist Pedro ook niet, dus meende hij dat hij de auto kon verkopen toen de nood hoog was. De leasemaatschappij zag dat anders. Zij deden aangifte. Pedro was daarna een paar keer verhuurd, en dan versloft zo’n straf dossier nog wel eens: Pedro werd niet vervolgd.

Toelating tot de Wsnp? Dat zag de leasemaatschappij niet zitten. Ze schreven een boze

brief aan de rechter, vlak voor de zitting. De rechter vond dat Pedro niet te goeder trouw was bij het ontstaan van de leaseschuld van bijna € 20.000. Die had immers keurig gedekt moeten zijn door de auto, maar ja, die was verpatst en met de opbrengst waren diverse financiële gaten gedicht. Pedro wilde in hoger beroep. Ik gaf de zaak weinig kans. Het oordeel van de rechter leek mij wel logisch. Maar een oplossing vinden voor een zaak die geen kans lijkt te maken kan uitdagend zijn.

Ik vroeg Pedro of iemand anders - een derde - bereid zou zijn de schuld aan de leasemaatschappij af te lossen. Fundamentele kritiek op deze strategie is zeker mogelijk. Het betalen van een specifieke schuld die niet te goeder trouw is ontstaan doorbreekt de gelijke behandeling van schuldeisers. Het betekent bovendien nog niet, dat de schuld niet "niet te goeder trouw" is ontstaan (bent u er nog?); dat is zij nog steeds, zij is alleen maar afbetaald. Het is ook niet het soort oplossing dat een schuldhulpverlener een schuldenaar snel zal adviseren. Een schuldhulpverlener heeft het vertrouwen van schuldeisers nodig om zaken gedaan te krijgen en het arrangeren van selectieve betalingen aan bepaalde schuldeisers staat daarmee op gespannen voet. Maar voor advocaten geldt een andere beroeps-ethiek. Een advocaat is principieel partijdig² - en hij mag dat ook zijn: hij is er voor zijn cliënt.

Hoe dan ook, Pedro vertelde over zijn oma - in Portugal. Hij was haar enige kleinkind en oogappel. Zij was tot veel bereid, en was zelfs bereid haar spaargeld over te maken naar die onbekende leasemaatschappij in Nederland. Ik voelde me bezwaard, want er waren nu eenmaal geen garanties. Voor hetzelfde geld was oma al haar spaargeld kwijt, terwijl ze van een karig pensioen in Portugal moest leven, zonder dat het probleem van Pedro werd opgelost. Je weet niet van tevoren hoe het hof zal denken over

een gebaar als dit. Maar het was wel de enige kans. Een paar dagen later stond het geld uit Portugal op onze derdenrekening: een schenking van oma. Ik stortte het bedrag door naar de leasemaatschappij en zond bewijsstukken naar het gerechtshof.

3. De uitspraak

Ter zitting kreeg Pedro kritische vragen. Hij gaf de juiste antwoorden. Zijn leven was in stabielere vaarwater gekomen en hij had zijn lessen geleerd, vertelde hij. We durfden na deze pittige vragen nauwelijks te hopen op de goede afloop. Na een week kwam de uitspraak³. Ik citeer:

“De omstandigheid dat (schuldenaar) thans een schikking met (leasemaatschappij) heeft getroffen en de openstaande schuld – bij wege van schenking – door zijn grootmoeder inmiddels is voldaan maakt niet, dat geen verwijt kan worden gemaakt ten aanzien van het ontstaan van deze schuld. Nu (schuldenaar) ten aanzien van het ontstaan van voornoemde schuld niet te goeder is geweest, staat deze schuld in beginsel aan zijn toelating tot de schuldsanering in de weg. Het Hof acht evenwel gronden aanwezig om (schuldenaar) alsnog tot de schuldsanering toe te laten nu voldoende aannemelijk is geworden dat hij de omstandigheden die bepalend zijn geweest voor het ontstaan en onbetaald laten van zijn schulden onder controle heeft gekregen. (.....) Gebleken is dat (schuldenaar) verder geen nieuwe schulden doet ontstaan en met hulp van zijn grootouders de schuld aan (leasemaatschappij) heeft voldaan, waarmee hij verantwoordelijkheid heeft getoond (...). Het voorgaande brengt mee dat het hof het vonnis van de rechtbank zal vernietigen en het verzoek alsnog zal toewijzen.

4. Wat vindt U?

Wat vindt u van dit arrest? Dat hangt er misschien van af wie u bent en welke rol u speelt in de wereld van de schuldsanering. Bent u een schuldhulpverlener die duidelijke vuistregels nodig heeft, dan kan dit arrest verwarrend zijn. Dat is verklaarbaar: het hof past de hardheidsclausule toe, een vorm van “soft law”: moeilijk voorspelbaar. Eerder wees de rechtbank het toelatingsverzoek af. Dat is niet verbazend, want Pedro heeft nu eenmaal een cruciale fout gemaakt: het is voorzienbaar dat het verpatsen van een gefinancierde en verpande auto leidt tot de vaststelling dat de schuld aan de leasemaatschappij niet te goeder trouw is ontstaan. Een goede schuldhulpverlener ziet dit oordeel van de rechtbank aankomen en moet het aanvragen van toelating tot de Wsnp misschien wel ontraden. Of toch niet? Het hof blijkt anders over de toelating te denken. Het blijft lastig om rechterlijke uitspraken te voorspellen.

Bent u de deurwaarder van de leasemaatschappij? Dan vindt u het wel best, want u heeft immers uw vordering binnengehaald dankzij de regel dat een schuldenaar die niet te goeder trouw was bij het ontstaan van de schuld niet in de Wsnp thuishoort. Wie een succes kan melden is per definitie tevreden. Bent u rechtswetenschapper? Dan herkent u een casuïstische uitspraak, die geen precedent schept voor andere zaken en die het wettelijke systeem niet wezenlijk aantast; een stelsel waar behoefte bestaat aan maatwerk. Bent u advocaat? Dan ziet u waarschijnlijk wel degelijk een precedent geschieden, dat is uw vak, en komt u in de verleiding om een beroep op deze uitspraak te doen in een vergelijkbaar geval. U denkt (of hoopt) dat de rechter geen andere keuze heeft dan het nogmaals toepassen van deze redenering, tenminste als uw cliënt ook zo’n fantastische grootmoeder heeft.

Bent u rechter? Dan weet u dat elk geval anders is, en ziet u niet zonder meer een reden om deze uitspraak als een precedent te zien: laten we eerst maar eens naar de feiten van de zaak van uw cliënt kijken, zegt u tegen de advocaat. Overigens, hoe zou het eigenlijk verder gaan als het hof negatief had beslist? Die ene schuld waar Pedro last van had is weg, afbetaald. Zou Pedro dan niet een gokje kunnen wagen door een nieuw toelatingsverzoek in te dienen? De schuldhulpbemiddelaar zal een afbetaalde schuld, te goeder trouw of niet, toch niet opnieuw op de schuldenlijst zetten? U hoort mij hardop denken. Wat daarvan zij (dat zegt een advocaat als hij liever in het midden laat hoe hij ergens over denkt), in deze zaak is het inschakelen van een advocaat van toegevoegde waarde geweest omdat een strategische manier van denken wordt ingebracht, in een samenspel met de achterban van de cliënt, die wordt gemobiliseerd door de cliënt zelf en hulp biedt. En dat geeft kans op succes, overigens zonder dat er garanties zijn.

5. De fanatieke schuldeiser

Ik geef hiervan nog een voorbeeld. Het gaat om een schuldenares met ruim € 185.000 aan schulden. Eén schuldeiser is al jaren erg fanatiek met beslagen; hij heeft 1 ton te vorderen. Dan sterft de vader van de schuldenares, die 4 dochters heeft. De fanatieke schuldeiser ziet nu zijn kans schoon en wil beslag leggen op de nalatenschap, waar een afbetaald huis in zit. De schuldeiser verwacht dat hij zo voor kan kruipen op de andere schuldeisers die wat minder alert reageren, en wel braaf wachten op de berichten over de volgende stap van de schuldhulpverlener. Die zou de zaak graag tot rust brengen, maar zit met de handen in het haar door de wilde acties van de fanatieke schuldeiser.

De schuldhulpverlener raadt de schuldenares aan om raad te vragen bij een notaris. Deze adviseert aan om de nalatenschap te verwerpen om van het beslag af te komen. Dat doet de schuldenares, die dan nog niet weet dat zij zo haar familie meesleurt ziet bij haar problemen. De schuldenares heeft een dochter die na de verwerping als erfgenaam in de plaats treedt van haar moeder (plaatsvervulling), een welkome troost na een jeugd die werd getekend door schuldeisers. Bovendien, zegt de notaris, misschien kunnen de schulden later weer worden opgelost via een akkoord, gefinancierd door de dochter.

De fanatieke schuldeiser is niet voor een gat te vangen en gaat niet akkoord met de verwerping. Hij start een procedure en vraagt de rechtbank om een vereffenaar te benoemen (art. 4:205 BW). Dat doet de rechtbank, zodat de verwerping zijn doel mist. De schuldhulpverlener krijgt nu gezelschap van een notarisvereffenaar die tot taak krijgt het erfdeel van de schuldenares op te eisen en uit te keren aan de schuldeisers (art. 4:219 BW). Als een andere rechter niet veel later het Wsnp-toelatingsverzoek behandelt, is het leed nog niet geleden, hoewel de schuldeiser toch al heel wat heeft bereikt door de nalatenschap alsnog binnen bereik te brengen van de crediteuren. De verwerping keert zich tegen de schuldenares: de rechtbank overweegt dat de schuldenares niet zozeer bij het *ontstaan* (lang geleden) maar bij het *onbetaald laten* van de schulden niet te goeder trouw is geweest. In het vonnis⁴ staat dat de schuldenares de nalatenschap nu juist had moeten aangrijpen om de schuldeisers te voldoen.

Die overweging van de rechtbank is gelet op de aan te leggen maatstaf begrijpelijk, maar ik vond deze zaak - toen de schuldenares zich tot mij wendde om hoger beroep in te stellen - opmerkelijk genoeg om een tweede oordeel te

vragen van een hogere rechter: de schuldeisers hadden immers toch al greep gekregen op de nalatenschap via de vereffenaar en kwamen dus niets tekort, en het advies om te verwerpen had fout uitgepakt, maar de verwerping was niet het idee van de schuldenares zelf (hoewel in het recht meestal geldt dat een verkeerd advies van een juridisch adviseur aan een partij wordt toegerekend). Het leek mij echter niet erg verstandig de verwerping als zodanig te verdedigen in hoger beroep; die moest dus ongedaan worden gemaakt en buiten beeld geraken, zodat de zaak in een ander licht komt te staan.

6. Een creatieve oplossing

Boek 4 BW kent geen regeling om een verwerping van een erfenis terug te draaien. Eenmaal verworpen, blijft verworpen, en aan de belangen van schuldeisers die zich benadeeld voelen is gedacht via de vereffeningprocedure. Er was dus een creatieve oplossing nodig. Die kwam deze keer niet via een grootmoeder tot stand maar via een kleindochter. De dochter van de schuldenares, die door plaatsvervulling formeel erfgenaam was geworden, zij het dat de vereffening daar weer een streep door haalde. Haar rechten waren niet veel meer waard, zodat zij bereid was afstand te doen van de erfenis om haar moeder te helpen. De andere erfgenamen, die plotseling zaten opgescheept met een vereffenaar en nog in hoger beroep konden van het betreffende vonnis, zagen af van hoger beroep en verklaarden volledig mee te zullen werken aan de vereffening. Ook dit was een zaak waarin het betrekken van familieleden van de schuldenares bijdroeg aan de oplossing. Eén en ander werd door de schuldenares en de gezamenlijke erven op papier gezet. Het Gerechtshof Den Haag⁵ honoreerde deze wending: *“Deze gang van zaken duidt erop dat sprake is van een gewijzigd inzicht en een nieuwe ontwikkeling bij [appellante], die erin hebben geresulteerd dat de*

benadeling van de schuldeisers (zoveel mogelijk) ongedaan wordt gemaakt. [Appellante] heeft hiermee alsnog laten zien saneringsbereid te zijn en haar situatie onder controle te hebben. Gelet op het voorgaande zal het hof het beroep van [appellante] op de hardheidsclausule honoreren en haar toelaten tot de schuldsaneringsregeling”.

Daarmee kwam een einde aan reeks procedures waarbij de fanatieke schuldeiser toch wat heeft moeten inleveren. Hij hoopte zich eerst als enige te verhalen op de nalatenschap, waarna hij voor de rest weer aan kon kloppen bij de schuldenares. Dat lukte niet door de verwerping, maar hij slaagde er wel in een vereffenaar benoemd te krijgen; bij de vereffening moet hij de opbrengst delen met andere schuldeisers, maar hij weet dan wel zeker dat de nalatenschap beschikbaar komt voor de voldoening van schulden. Meer zit er niet in voor de schuldeiser, want de schuldenares zit inmid-

dels in de Wsnp. De zaak laat zien dat het voor alle partijen – schuldeisers, schuldenaars en hun raadsliden – lastig kan zijn om de juiste keuzes te maken, en dat soms meerdere rondes nodig zijn voor de eindsituatie duidelijk wordt. Gelukkig gidst *WSNP Periodiek* ons door het donkere schuldenbos.

**Mr. Marius Hupkes is advocaat te Amsterdam.*

1. *Niet zijn echte naam.*
2. *Deze “kernwaarde” is sinds 1 januari 2015 vastgelegd in artikel 10a eerste lid sub b Advocatenwet.*
3. *Gerechthof Amsterdam 21 mei 2015, zaaknummer 200.167.014/01 (ongepubliceerd).*
4. *Rechtbank Rotterdam 3 november 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:8899.*
5. *Gerechthof Den Haag 19 december 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:4249.*

26 - De visie op de huidige schuldenproblematiek van een beschermingsbewindvoerder

*Fieke Cappendijk**

Sinds begin 2017 ben ik werkzaam als beschermingsbewindvoerder bij Sijtsma bewind. Bij ons kantoor, voeren we, als één van de weinige beschermingsbewindvoederskantoren, naast het beschermingsbewind ook minnelijke schuldregelingen uit en stellen we verzoekschriften toelating Wsnp op. Ondertussen zijn

er in de afgelopen paar jaar via ons kantoor zo’n 40 cliënten toegelaten tot de Wsnp en zijn er ongeveer 70 minnelijke trajecten tot stand gekomen voor de circa 230 cliënten.

Berichtgeving wijst uit dat het aantal toelatingen tot de Wsnp met de helft is verminderd ten opzichte van een paar jaar geleden, maar ondertussen loopt het aantal huishoudens met problematische schulden op. Doordat wij als beschermingsbewindvoerders zelf invloed hebben op de schuldregelingen, hebben wij een andere invalshoek wat betreft het oplossen van de schuldenproblematiek en denken we dat er veel winst te behalen is voor alle partijen.

Normaliter liggen de wegen voor mensen met problematische schulden vast en om die reden beginnen de meeste cliënten met de hulpvraag bij de gemeente. Er zijn echter veel

cliënten die niet in aanmerking komen voor de gemeentelijke schuldhulpverlening. Door een andere aanpak kan er buiten de gebaande paden echter vaak wel een oplossing voor de schulden ingezet worden. Het beste traject is erg afhankelijk van de situatie van de persoon.

1. Enkele voor- en nadelen van de schulden-trajecten

Ieder traject heeft voor- en nadelen welke we afwegen tegen de individuele belangen en mogelijkheden van de betreffende persoon.

Bij de gemeentelijke schuldhulpverlening wordt er veel van mensen verwacht in het kader van de participatie-samenleving. Niet iedereen kan aan deze verwachtingen voldoen. Ook duurt het vaak (te) lang totdat een traject tot stand komt. Sommige medewerkers van de gemeentelijke schuldhulpverlening missen bovendien de juiste kennis, waardoor cliënten niet worden geholpen, terwijl er wel mogelijkheden zijn. Cliënten krijgen de opdracht om bepaalde zaken te regelen, die ze soms niet geregeld krijgen. Of ze moeten jaren wachten, omdat er sprake is van een fraudevordering. De samenwerking met de gemeente kan echter interessant zijn omdat er dan een saneringskrediet mogelijk is.

Wanneer wij als beschermingsbewindvoerder zelf de minnelijke schuldsanering (al dan niet met een dwangakkoord) uitvoeren, kan dit snel worden ingezet. Ook is er door de aanwezige expertise meer maatwerk mogelijk. Waar de aanmeldingen bij de gemeentes vaak worden afgewezen, zijn er soms wel degelijk andere wegen mogelijk. Het nadeel van het zelfstandig uitvoeren van de minnelijke schuldsanering is dat er geen mogelijkheid is tot een saneringskrediet (tenzij familie of vrienden van de cliënt een bedrag ter beschikking stellen), waardoor

we in sommige gevallen toch uitwijken naar de gemeentelijke schuldhulpverlening. Ook zijn de kosten een nadeel van het zelfstandig uitvoeren van de minnelijke regelingen. De meeste werkzaamheden vallen immers onder het gestandaardiseerde bewindvoerderstarief. Daarnaast zijn er regelmatig situaties waarin we liever toewerken naar een Wsnp, bijvoorbeeld als we twifelen of de gehele schuldenlast bekend is. Hoe kan er in feite een minnelijk traject gestart worden als er altijd de kans bestaat dat er nog vorderingen boven water komen?

Ook de Wsnp heeft voor- en nadelen. De toelating tot het traject is vaak moeilijk en de periode van vijf jaar dat een cliënt ter goede trouw moet zijn is een lange periode. Ook de tienjaarstermijn na een eerdere Wsnp is een zeer lange periode. Een voordeel daarentegen is dat alle schuldeisers gedwongen mee moeten werken, dus ook de schuldeisers die niet bekend waren bij de schuldregelaar. We zien dat veel cliënten echter nog steeds niet begrijpen wat het Wsnp-traject inhoudt. Ondanks de duidelijke toelichting van de schuldregelaar, de rechter en de Wsnp-bewindvoerder, blijft er veel onduidelijkheid bij de cliënt bestaan. De aanwezigheid van een beschermingsbewindvoerder is in veel gevallen van toegevoegde waarde, als soort van bemiddelaar tussen alle partijen, en die vergroot de kans van slagen van het traject.

2. Problemen in de praktijk

In Nederland is er sprake van een participatiesamenleving. Voor veel cliënten is het veel te moeilijk en te zwaar om aan alle daaraan verbonden verplichtingen te voldoen en er is derhalve een grote kans op het maken van schulden en zelfs fraudevorderingen. Ze beseffen bijvoorbeeld niet dat ze, bij wijziging van het inkomen, zelf het toetsingsinkomen moeten wijzigen bij de Belastingdienst en moeten,

wanneer ze dit niet tijdig doen, vervolgens toeslagen terugbetalen. Of ze beseffen niet dat de uitkerende instantie op de hoogte moet worden gesteld van het ontvangen van alle inkomsten, en dit anders een fraudevordering en regelmatig ook een boetevordering tot gevolg kan hebben.

Moet een cliënt, die niet begrijpt dat hij zelf zijn inkomsten moet doorgeven aan de gemeente en dus een schuld krijgt van teveel ontvangen uitkering, daadwerkelijk acht jaar (vijf jaar i.v.m. fraude + drie jaar traject) wachten om schuldenvrij te worden? Gelukkig kan er bij de toelating Wsnp vaak een beroep worden gedaan op de hardheidsclausule, mits er kan worden bewezen dat de omstandigheden nu anders zijn dan toen de schulden zijn ontstaan (bijvoorbeeld door de aanwezigheid van een beschermingsbewindvoerder die voorkomt dat er nieuwe schulden ontstaan). In de praktijk blijkt dat de rechtbank geneigd is om mensen toe te laten tot het traject als er beroep gedaan wordt op de hardheidsclausule. Dit moet wel in het verzoekschrift worden benoemd daar de rechter deze clausule meestal niet ambtshalve toepast.

We zien een groot verschil tussen de rechtbanken. De verzoekschriften bij Rechtbank 's Hertogenbosch worden ons inziens zwaarder beoordeeld dan bij bijvoorbeeld Rechtbank Breda. Ook zijn er grote verschillen tussen gemeenten in de voorliggende voorzieningen en in de behandeling van schulden. De gemeente Tilburg heeft bijvoorbeeld veel voorzieningen voor mensen met lagere inkomens, maar andere gemeenten blijven achter. Het verschil in welke gemeente iemand woont, kan tientallen euro's per maand uitmaken.

Door als beschermingsbewindvoerder zelf de minnelijke saneringen uit te voeren, is het mogelijk om creatief oplossingen te zoeken voor

de schuldenproblematiek van de cliënt. Een cliënt kwam bijvoorbeeld niet in aanmerking voor de gemeentelijke schuldhulpverlening, doordat hij niet stabiel was en nieuwe schulden bleef maken. Hij heeft namelijk een relatief hoog inkomen en moet maandelijks kinderalimentatie betalen. Hij meldt zich voor bewindvoering bij Sijtsma Bewind. We zorgen ervoor dat de juiste beslagvrije voet wordt gehanteerd, maar daarvan kunnen nog steeds niet alle vaste lasten worden betaald. De nihilstelling van de alimentatie kan niet worden geregeld omdat hij niet in aanmerking komt voor de toevoeging van de advocaatkosten. Door de hoogte van zijn inkomen krijgt hij ook geen bijzondere bijstand, geen toeslagen en geen kwijtscheldingen. In de berekening van de beslagvrije voet wordt tevens geen rekening gehouden met de reiskosten naar zijn werk. Er is een verschil tussen het vtlb en beslagvrije voet van maar liefst €500 per maand! De minnelijke schuldsanering slaagt niet, maar bij de Wsnp wordt hij wel toegelaten (met beroep op de hardheidsclausule). Van het vtlb kan hij wel rond komen en door het vonnis is er vastgesteld dat er geen draagkracht is en komt hij nu dus wel in aanmerking voor de toevoeging van de advocaatkosten, bijzondere bijstand bewindvoeringskosten en kwijtscheldingen.

3. Enkele mogelijke oplossing om de schuldenproblematiek in Nederland te verminderen

In de inleiding gaf ik al aan dat het aantal huishoudens met een problematische schuldsituatie stijgt. Derhalve heb ik enkele suggesties waarmee de schuldenproblematiek zou kunnen worden teruggedrongen:

- De Belastingdienst zou naar een systeem kunnen gaan, waarbij de ontvangen toeslagen direct definitief zijn. Cliënten komen dan niet in de problemen door verrekeningen en weten

direct waar ze aan toe zijn. Ook scheelt het veel mankracht voor het vele malen berekenen van alle voorlopige en definitieve toeslagen en terugvorderingen. De hoogte van de toeslagen is direct duidelijk voor alle betrokken hulpverlening zonder dat er kans is op een nieuwe schuld.

- Ook bij kinderopvangtoeslag zou rekening moeten worden gehouden met de lopende kosten van de kinderopvang. Op dit moment wordt kinderopvangtoeslag verrekend wanneer er sprake is van een openstaande belasting-schuld en daar is niets tegen te doen. Hierdoor kunnen mensen de huidige kinderopvang niet betalen, waardoor ze niet kunnen werken en de cliënten en schuldeisers worden benadeeld.
- Er zou meer en betere controle op de werkzaamheden van bewindvoerders moeten komen; waarom is een cliënt nog niet schuldevrij, waarom is er nog geen traject gestart en wat heeft de bewindvoerder er aan gedaan om de schulden op te lossen?
- De participatiemaatschappij is goed, maar niet voor iedereen. Er wordt vaak (te) veel van cliënten verwacht. Er zou meer rekening gehouden moeten worden met individuele situaties. Het is belangrijk te beseffen dat mensen het niet meer overzien en dat er dus sprake is van onmacht, geen onwil.
- Als een Wsnp vroegtijdig is beëindigd zou er een kortere termijn gehanteerd kunnen worden dan de huidige 10 jaar, bijvoorbeeld 5 jaar.
- Een kortere periode voor de acceptatie van fraudevorderingen zou ook een mogelijke oplossing kunnen zijn om de schuldenproblematiek te verminderen. Bijvoorbeeld naar 3 jaar in plaats van 5 jaar.

- Meer expertise en minder wachttijden bij de gemeentelijke schuldhulpverlening kan voor minder schuldenproblematiek zorgen. Tevens kan een cliënt, bij een afwijzing voor gemeentelijke schuldhulpverlening, direct worden doorverwezen naar andere vormen van hulpverlening.

- Een aanpassing van de beslagvrije voet zou meer problemen kunnen voorkomen, met name voor alleenstaande werkenden. Er wordt op dit moment geen rekening gehouden met reiskosten. Doordat er ook geen recht is op toeslagen en kwijtscheldingen kunnen vaak niet alle vaste lasten worden betaald.

- Meer bewustwording dat naast de gemeenten ook advocaten, curatoren, bewindvoerders, notarissen, deurwaarders, registeraccountants en accounts-administratieconsulenten de minnelijke schuldbemiddeling mogen uitvoeren conform artikel 48 lid 1 Wet op het consumentenkrediet.

- Meer expertise bij beschermingsbewindvoerders om zelf minnelijke schuldsaneringen tot stand te brengen.

** Fieke Cappendijk is beschermingsbewindvoerder bij Sijsma Bewind BV.*

27 - De hardheidsclausule: het bijzondere ticket tot de Wsnp - maar dan moet de schuldenaar er wel een beroep op doen!

Fenna van Dorsser*

1. Inleiding

De Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) is 20 jaar geleden in werking getreden. Al meer dan tien jaar zijn de sterk gewijzigde regels in de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van kracht. Sindsdien heeft de schuldenaar de mogelijkheid om, ondanks een gele kaart wegens het ontbreken van goede trouw ten aanzien van het ontstaan en onbetaald laten van schulden over een periode van vijf jaar voor indiening van het Wsnp-verzoek of schulden uit een strafrechtelijke veroordeling voor een misdrijf, toch toegelaten te worden tot de schuldsaneringsregeling. Hij dient daarvoor een (expliciet) beroep te doen op de hardheidsclausule. In mijn dagelijkse praktijk adviseer ik schuldenaren en advocaten over de vraag of het mogelijk is om cassatieberoep in te stellen tegen de afwijzing van een verzoek om toelating tot de Wsnp. Hierdoor heb ik ook inzicht in de niet-gepubliceerde jurisprudentie waarbij het beroep op de hardheidsclausule niet heeft geleid tot toelating tot de Wsnp. Daarnaast procedeer ik regelmatig bij de Hoge Raad. In deze bijdrage wil ik mijn ervaringen en visie delen ten aanzien van de toepassing van de hardheidsclausule.

Ik begin deze bijdrage met het juridisch kader van de hardheidsclausule (§ 2) en mijn ervaringen hoe in de praktijk bij het toelatingsverzoek en hoger beroep een beroep op de hardheidsclausule wordt gedaan (§ 3). Daarna zal ik in § 4 een overzicht geven van de door mij opgestelde tien categorieën van omstandigheden die aangevoerd kunnen worden om te beargmenteren dat een schuldenaar op basis van de hardheidsclausule toegelaten dient te worden tot de Wsnp. Ik hoop met deze omstandighedencatalogus een handreiking te kunnen geven aan de dagelijkse praktijk. De vraag of de rechter ambtshalve de hardheidsclausule dient toe te passen indien daarop geen expliciet beroep is gedaan, komt aan de orde in § 5. Ik zal in § 6 kort de vuistregels die B. Engerts in dit tijdschrift eerder heeft geformuleerd voor de beoordeling van het beroep op de hardheidsclausule door de rechter onder de loep nemen. In § 7 zal ik toelichten hoe de rechter een eventuele afwijzing tot toelating op basis van de hardheidsclausule dient te motiveren. Daarna geef ik in § 8 antwoord op de vraag of rechters wellicht te strikte eisen stellen aan de afgifte van het ticket tot de Wsnp. Worden schuldenaars niet te snel geweigerd aan de poort? De conclusies en aanbevelingen van deze bijdrage zijn opgenomen in § 9.

2. Juridisch kader hardheidsclausule

Een schuldenaar kan zoals aangegeven, ondanks het ontbreken van goede trouw ten aanzien van het ontstaan en onbetaald laten van schulden over een periode van vijf jaar voor indiening van het Wsnp-verzoek (art. 288 lid 1 onder b Fw) of schulden uit een strafrechtelijke veroordeling wegens een misdrijf (lid 2 onder c Fw), worden toegelaten tot de Wsnp door een beroep te doen op de hardheidsclausule (art. 288 lid 3 Fw). Vaste jurisprudentie is dat geen beroep kan worden gedaan op de hardheids-

clausule indien er een beletsel is op grond van andere toelatings- of afwijzingsgronden.¹ Dit laat onverlet dat er nog altijd lagere rechters zijn die in een schrijnend geval buiten het wettelijk bereik van de hardheidsclausule de schuldenaar toch toelaten.

Wil een beroep op deze clausule kans van slagen hebben, dan dient de schuldenaar voldoende aannemelijk te maken dat hij de omstandigheden die bepalend zijn geweest voor het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden onder controle heeft gekregen. Dat de omstandigheden onder controle moeten zijn, zal moeten blijken uit de door de schuldenaar aangevoerde en getroffen maatregelen. De schuldenaar dient dus enkel *aannemelijk* te maken dat hij de oorzaak van de problematiek onder controle heeft gekregen. De schuldenaar hoeft het een en ander niet te *bewijzen*. Voor toelating op basis van de hardheidsclausule is over het algemeen vereist dat de schuldenaar een (persoonlijke) ontwikkeling heeft doorgemaakt die erin heeft geresulteerd dat de hij de situatie die hem in (financiële) problemen heeft gebracht onder controle heeft. Anders gezegd: er dient sprake te zijn van een bestendige gedragsverandering waardoor in redelijkheid kan worden aangenomen dat de problematiek zich niet zal herhalen, omdat de oorzaak daarvan in voldoende mate is weggenomen.

3. Beroep op hardheidsclausule bij toelatingsverzoek en in hoger beroep

Belangrijk is dat al bij het toelatingsverzoek een gemotiveerd beroep wordt gedaan op de hardheidsclausule. De praktijk leert echter dat dit meestal niet wordt gedaan. Het valt op dat op de website van het Bureau Wsnp van de Raad voor Rechtsbijstand in het model verzoekschrift niet apart het beroep op de hardheidsclausule wordt genoemd.

De mogelijkheid om een beroep te doen op deze hardheidsclausule is slechts vermeld bij de voorwaarden voor een toelatingsverzoek. Beter zou zijn indien deze mogelijkheid in voornoemd model zou zijn opgenomen.

Veelal wordt pas in hoger beroep voor het eerst een beroep gedaan op de hardheidsclausule. Hierdoor kan slechts in één instantie een beoordeling plaatsvinden over de vraag of de schuldenaar een wending ten goede heeft gemaakt.

Probleem bij het hoger beroep is dat binnen een korte tijd het beroepschrift moet zijn ingediend en de focus zich in veel gevallen met name richt op de oordelen van de rechtbank die aan de toelating in de weg stonden. Dit betreft meestal de schulden die niet te goeder trouw zijn. Geregeld kom ik bij de beoordeling van de vraag of cassatie kan worden ingesteld motiveringen tegen waarbij enkel wordt herhaald wat in de wettekst over de hardheidsclausule is opgenomen en waarbij slechts algemene omstandigheden worden besproken. In sommige gevallen betreft dit echt een gemiste kans. Om deze reden zal ik in de navolgende alinea's toelichten op basis van welke omstandigheden een dergelijk beroep op de hardheidsclausule succesvol kan worden gedaan.

4. Omstandighedencatalogus die duiden op een wending ten goede

In een toelatingsverzoek of beroepschrift moeten zoals gezegd de feiten en omstandigheden worden aangevoerd, waaruit volgt dat de rechter het beroep op de hardheidsclausule dient te honoreren. De voorkeur geniet dat bij het aanvoeren van de relevante omstandigheden ook een koppeling wordt gemaakt met het moment dat de

schulden zijn ontstaan en onder invloed van welke omstandigheden schulden zijn ontstaan en onbetaald zijn gebleven.

Uit de gepubliceerde jurisprudentie blijkt dat de toepassing van de hardheidsclausule casuïstisch van aard is. Uit de jurisprudentie kunnen wel onderstaande tien categorieën van relevante omstandigheden gededuceerd worden. De eerste drie categorieën zien op een specifieke groep schuldenaren en de daarbij van belang zijnde omstandigheden. De daarop volgende categorieën vier tot en met acht hebben betrekking op omstandigheden die - in combinatie met meerdere categorieën - voldoende gewicht in de schaal kunnen leggen om toegelaten te worden tot de Wsnp. De laatste twee categorieën hebben betrekking op omstandigheden waarover verschillend wordt geoordeeld.

De eerste categorie betreft de groep schuldenaren die wegens psychosociale problemen of verslaving in de schulden zijn gekomen. Dit is de groep waarvoor oorspronkelijk de hardheidsclausule was bedoeld. Bij het Procesreglement verzoekschriftprocedures insolventiezaken rechtbanken zijn in Bijlage IV de *landelijke uniforme beoordelingscriteria toelating schuldsaneringsregeling* opgenomen. In deze bijlage is voor schuldenaren met een verslavings- en/of psychosociale problematiek opgenomen welke criteria van belang zijn voor beoordeling van een beroep op de hardheidsclausule.

Een tweede categorie is ook genoemd in Bijlage IV van voornoemd procesreglement en is de groep schuldenaren die de Nederlandse taal niet beheerst. In dat geval zal de schuldenaar ten minste hulp moeten hebben bij vertaling van de correspondentie. Vaak wordt er meer verwacht van de schuldenaar. Wanneer de schuldenaar geen betaalde arbeid kan

verrichten omdat deze de Nederlandse taal niet beheerst, dan zal tevens verlangd worden dat deze schuldenaar ten minste probeert de Nederlandse taal te leren.

De derde categorie betreft de groep ex-ondernemers. De enkele omstandigheid dat het bedrijf is gestaakt is over het algemeen onvoldoende om aan te tonen dat er sprake is van een persoonlijke ontwikkeling. Er zijn dus bijkomende omstandigheden nodig wil een beroep op de hardheidsclausule door de rechter worden gehonoreerd. Een ex-ondernemer zal een dienstbetrekking in loondienst moeten hebben aanvaard of druk doende moeten zijn om betaald werk te verkrijgen. Tevens kan de ex-ondernemer alsnog de administratie van zijn voormalig bedrijf op orde brengen en/of aannemelijk maken dat hij zijn (beperkte) privé administratie onder controle heeft gekregen.

De vierde categorie betreft betaalde arbeid. Het al dan niet verrichten van betaalde arbeid is één van de belangrijkste omstandigheden voor de toepassing van de clausule. Daarbij is allereerst de aard van de arbeidsovereenkomst van belang. Indien er sprake is van een nulurencontract dan zal dit minder snel leiden tot toepassing van de hardheidsclausule dan bij een arbeidsovereenkomst voor een vaste arbeidsduur of nog beter een fulltime dienstverband. In het geval de arbeidsovereenkomst pas net is aangegaan of de arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd op korte termijn van rechtswege eindigt, zijn dit omstandigheden die maken dat de rechter tot het oordeel zou kunnen komen dat de wending ten goede onvoldoende bestendig is, dan het geval zou zijn bij een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Tot slot zijn er ook rechters die het enkel actief solliciteren voldoende vinden om de schuldenaar, ondanks bijv. een gebrek aan goede trouw, toch toe te laten tot de Wsnp.² In dit geval moet de

schuldenaar alleen niet te lang hebben stilgezeten bij een ontslag of beëindiging van het bedrijf.

De vijfde en ook één van de belangrijkste categorieën ziet op het inschakelen van hulp: budgetbeheer of een beschermingsbewindvoerder bij psychiatrische ziektebeelden, verslavingsproblematiek, zwakbegaafdheid, analfabetisme en dergelijke. Deze hulp is ook buiten deze gevallen van groot belang. Indien de beschermingsbewindvoerder zich ook nog eens positief uitlaat over de toelating tot de Wsnp, dan zal dit ook eerder kunnen leiden tot het oordeel van de rechter dat de schuldenaar de oorzaak van de problematiek onder controle heeft gekregen. Ik heb enkele niet gepubliceerde uitspraken gelezen waarin door de rechter geoordeeld is dat de ingeschakelde hulp slechts een externe omstandigheid zou zijn en onvoldoende zou zijn om als echte gedragsverandering te worden aangemerkt. Dit is wat mij betreft te kort door de bocht. Wetenschappelijk onderzoek toont immers aan dat als gevolg van stress en armoede psychologische mechanismen spelen die het moeilijker maken verstandige financiële besluiten te nemen en de lange termijn voor ogen te houden. Door deze armoede kan iemand ook nog eens de zelfcontrole verliezen.³ Om deze vicieuze cirkel te kunnen doorbreken is veelal externe hulp noodzakelijk en dit kan nu juist leiden tot een situatie waarin iemand weer beter in staat is om goede financiële beslissingen te nemen. Hierdoor kan er wel degelijk sprake zijn van een gedragsverandering. Daarmee is het inschakelen van (professionele) hulp niet enkel een externe omstandigheid. Het zou goed zijn om de rechters op voornoemd wetenschappelijk onderzoek te wijzen.

De zesde eveneens zeer belangrijke categorie betreft de omstandigheden waaruit volgt dat de schuldenaar heeft aangetoond zijn schul-

denproblematiek serieus te nemen en door de getroffen maatregelen ook het vertrouwen geeft dat hij aan de verplichtingen uit de Wsnp zal kunnen voldoen. Dit betreft namelijk dezelfde omstandigheden die betrekking hebben op het derde toelatingsvereiste van art. 288 lid 1 onder c Fw: dat de schuldenaar de uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen en zich zal inspannen zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven.⁴ De aangevoerde maatregelen en omstandigheden kunnen er onder meer uit bestaan: 1) dat de schuldenaar zich heeft ingezet om betalingsregelingen met schuldeisers te treffen; 2) het aantonen dat de schuldenaar – bij voorkeur een substantiële periode – heeft kunnen rondkomen van een zeer beperkt leefgeld 3) het niet laten ontstaan van nieuwe (bovenmatige) schulden; 4) het leveren van een significante bijdrage aan de boedel 5) het verkopen van de auto voorafgaand aan de Wsnp (met name relevant bij CJIB-boetes); 6) al dan niet met hulp van een derde alsnog een belastingaangifte indienen of gewijzigd inkomen tussentijds doorgeven aan de Belastingdienst 7) het volgen van cursussen op het gebied van budgetbeheer 8) en wellicht ook het bijhouden van een (digitaal) huishoudboekje waardoor meer inzicht in de inkomsten en uitgaven is verkregen.

De zevende categorie betreft de leefsituatie van de schuldenaar. Een stabiele leefsituatie, maar ook het hebben van een stabiele relatie is een positieve omstandigheid. Voor wat betreft dat laatste is vaak van belang of de partner al dan niet een vast inkomen heeft, schulden heeft en ook onder de schuldsaneringsregeling valt. In sommige gevallen lijkt zelfs het verbreken van een (onstabiele) relatie waarin schulden zijn gemaakt van belang. Een goed sociaal netwerk van familie en vrienden kan ook van belang zijn.

Hoewel vaak gewezen wordt op de enkele relevantie van objectiveerbare maatregelen betreft de achtste categorie de subjectieve omstandigheden, zoals persoonlijke motivatie, zelfinzicht en een andere levenshouding. Deze laatste omstandigheden zullen met name blijken uit de houding en antwoorden van de schuldenaar tijdens de mondelinge behandeling. Het zelfinzicht kan eruit bestaan de schuldenaar tijdens de zitting goed antwoorden kan geven op vragen over de wijze waarop de schulden zijn ontstaan en voldoende schuld bewust is. Hoe dan ook zal ten minste vereist zijn dat de schuldenaar bij een eventuele zitting in hoger beroep aanwezig is.

De negende categorie heeft betrekking op de aflossing van de schuldenaar - met een eventuele schenking van een derde - van schulden die niet te goeder trouw zijn ontstaan of uit een strafrechtelijke veroordeling voortvloeien. Over deze categorie wordt zeer verschillend geoordeeld. Er zijn immers rechters die van mening zijn dat het in strijd is met aard van de verplichtingen uit de Wsnp dat de schuldenaar met enkel hulp van een derde een schuld te kwader trouw aflost om op deze wijze met toepassing van de hardheidsclausule te worden toegelaten. Bovendien zou volgens een enkele rechter hierdoor een tweedeling kunnen ontstaan doordat de ene schuldenaar wél maar de andere schuldenaar niét op schenkingen kan rekenen. De aflossing van voornoemde problematische schulden toont ook niet altijd aan dat er sprake is van een gedragsverandering. Met name in hoger beroep komt het geregeld voor dat de schuldenaar na afwijzing van de toelating door de rechtbank hangende het hoger beroep alsnog schulden niet te goeder trouw door schenking aflost. Er zijn echter ook voldoende rechters bereid om onder deze omstandigheden de schuldenaar alsnog toe te laten toe de Wsnp. Gezegd kan immers wor-

den dat de schuldenaar wel verantwoordelijkheid toont door (te regelen) dat deze schulden alsnog vroegtijdig worden afgelost. De (lagere) jurisprudentie is dus niet eenduidig ten aanzien van deze categorie.

De laatste categorie is het volgen van een opleiding. Het volgen van een opleiding lijkt de toelating tot de Wsnp in beginsel in de weg te staan.⁵ Een uitzondering kan van toepassing zijn indien de resterende studietijd nog kort is of de verwachting bestaat dat binnen afzienbare tijd door het afronden van de opleiding een betere baan kan worden verkregen waardoor een hogere boedelbijdrage kan worden gegenereerd.

Dan nog een laatste afsluitende opmerking. Hoewel sommige schuldenaren, hulpverleners of advocaten er niet voor kiezen om een bepaalde schuld als niet te goeder trouw aan te merken, lijkt het wel verstandig om met name bij het laten ontstaan en onbetaald laten van problematische schulden (zoals een CJIB-boete, een naheffing, een onterecht genoten uitkering) telkens ook te beargumenteren waarom de schuldenaar zijn leven met betrekking tot de omstandigheden die hebben geleid tot deze problematische schulden onder controle heeft gekregen.

5. Ambtshalve toepassing van de hardheidsclausule

Artikel 288 lid 3 Fw geeft de rechter de bevoegdheid om de hardheidsclausule toe te passen, maar dus niet de plicht om dat te doen. Indien dus wel omstandigheden zijn aangevoerd waaruit een wending ten goede volgt, maar geen expliciet beroep is gedaan op de hardheidsclausule, heeft de rechter dus geen verplichting om desondanks te beoordelen of de hardheidsclausule in het betreffende geval

moet worden toegepast.⁶ In de praktijk blijkt echter wel dat rechters bereid zijn om ambtshalve de hardheidsclausule toe te passen.⁷ Hoewel de toepassing van de hardheidsclausule een discretionaire bevoegdheid betreft, ben ik er voorstander van dat een rechter ambtshalve de hardheidsclausule beoordeelt, zeker indien er ruim voldoende omstandigheden zijn aangevoerd en gebleken tijdens de zitting waaruit volgt dat de schuldenaar een (persoonlijke) ontwikkeling heeft doorgemaakt die erin heeft geresulteerd dat de schuldenaar de situatie die hem in (financiële) problemen heeft gebracht onder controle heeft. Anders dan bij andere billijkheidsoordelen worden hiermee mijns inziens ook de belangen van een andere partij, of zoals in dit geval de schuldeisers, niet geschaad.

6. Vuistregels bij de beoordeling van een beroep op de hardheidsclausule

Hoe zou de rechter deze omstandigheden vervolgens kunnen beoordelen? Berend Engberts heeft daarvoor in zijn artikel voor dit tijdschrift vuistregels geformuleerd.⁸ Deze luiden kort gezegd:

1. De beoordeling of de schuldenaar de uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen;
2. Bij deze beoordeling dient de rechter de hoogte van de niet-te-goeder-trouw-schulden te betrekken.⁹
3. Tevens zijn relevant de ernst en de aard van de ter zake de niet-te-goeder-trouwschulden aan verzoeker te maken verwijten.¹⁰
4. Ook is van belang hoe lang geleden de niet-te-goeder-trouw-schulden zijn ontstaan en/of tot wanneer verzoeker niet te goeder trouw was ten aanzien van het onbetaald laten van de schulden.
5. Bij de beoordeling kan eveneens relevant zijn of de schuldeisers die een vordering

hebben ten aanzien waarvan de goede trouw niet is gebleken hebben ingestemd met het aanbod voor een minnelijke schuldregeling.

Arnoud Noordam heeft zich herhaaldelijk kritisch uitgelaten over de verhouding tussen de derde toelatingsgrond en de hardheidsclausule.¹¹ Zijn visie is dat er geen of nauwelijks verschil is tussen beide criteria. Ik sluit mij daarbij aan. Uit de systematiek van de Wsnp volgt dat een rechter een beroep op de hardheidsclausule niet kan beoordelen indien niet aan het derde toelatingsvereiste is voldaan. Hierdoor zou de eerste vuistregel dus niet relevant kunnen zijn bij de beoordeling van de hardheidsclausule. Desondanks blijkt uit de lagere jurisprudentie dat uit de aangevoerde omstandigheden die duiden op een wending ten goede in het verleden en het heden de voorspelling door de rechter wordt gedaan dat de schuldenaar in de toekomst aan de schuldsaneringsverplichtingen zal voldoen. Deze vuistregel lijken rechters dus wel in de beoordeling te betrekken.

Belangrijk is om te benadrukken dat de vuistregels onder 2 en 3 niet zijn gebaseerd op arresten van de Hoge Raad. Deze vuistregels kunnen wel gebaseerd worden op de conclusies van de procureur-generaal (meestal: de advocaat-generaal). Voordat de Hoge Raad een beslissing neemt, krijgt de advocaat-generaal de gelegenheid zijn opinie over de zaak te geven in een conclusie. In zijn conclusie van 9 oktober 2015 schreef advocaat-generaal Timmerman over de hardheidsclausule: *“Het Hof is mijns inziens terecht nagegaan of de weigering om [verzoeker] toe te laten tot de schuldsanering voor hem, gelet op de omstandigheden van het geval onbillijk uitvalt. Hierbij heeft het Hof bijzonder gewicht toegekend aan de aard en de omvang van de schulden van [verzoeker] en aan de aan [verzoeker] gemaakte verwijten. Dat komt*

mij juist voor." In zijn eerdere conclusie van 28 mei 2014 dacht advocaat-generaal Timmerman daar ogenschijnlijk nog anders over: *"Ik wijs op de overweging dat de toepassing van de hardheidsclausule niet op zijn plaats is omdat het gebrek aan goede trouw daarvoor te zwaar weegt. De systematiek van art. 288 Fw brengt naar mijn mening mee dat de stellingen van [verzoeker], indien juist, kunnen meebrengen dat bij ondanks de afwezigheid van goede trouw tot de schuldsanering wordt toegelaten. Het is dus van tweeën één: óf een beroep op de hardheidsclausule faalt en kan het ontbreken van goede trouw aan toelating in de weg staan, óf het beroep slaagt en kan de schuldenaar tot de schuldsanering worden toegelaten ondanks het ontbreken van goede trouw, in welk geval art. 288 Fw geen ruimte biedt voor een vervolgoets aan het gewicht daarvan."*¹² Advocaat-generaal Wuisman concludeerde ook eerder: *"Op zichzelf wordt in het middel terecht erop gewezen, dat voor de toepasselijkheid van de hardheidsclausule niet de aard en omvang van de schulden beslissend zijn."*¹³ De Hoge Raad is niet aan de adviezen in de conclusie van de advocaat-generaal gebonden. De Hoge Raad heeft in voornoemde zaken het cassatieberoep verworpen met een korte standaardmotivering dat de klachten niet tot cassatie kunnen leiden (art. 81 RO). Het blijft daarom nog de vraag of de hoogte, de aard en ernst van de ter zake de niet-te-goeder-trouw-schulden aan verzoeker te maken verwijten daadwerkelijk gezichtspunten zijn die mee kunnen wegen in de beoordeling van de hardheidsclausule. In mijn dagelijkse praktijk zie ik echter wel zeer regelmatig lagere rechters op basis van de gezichtspunten onder 2 en 3 het beroep op de hardheidsclausule afwijzen.

7. Motivering van rechter om hardheidsclausule niet toe te passen

Indien een uitdrukkelijk beroep wordt

gedaan op de hardheidsclausule, dan dient de rechter daarover een gemotiveerd oordeel te geven.¹⁴ Deze motiveringsverplichting geldt alleen indien de stellingen van de schuldenaar zodanig zijn dat deze kunnen meebrengen dat de schuldenaar ondanks de ontbrekende goede trouw ten aanzien van het ontstaan van sommige van zijn schulden of strafrechtelijke schulden, tot de schuldsanering kan worden toegelaten. De mate waarin de rechter de afwijzing dient te motiveren is dus afhankelijk van de vraag of de schuldenaar ten aanzien van zijn stelplicht met betrekking tot de hardheidsclausule heeft voldaan. Daarbij dient de rechter in ieder geval de aangevoerde omstandigheden door de schuldenaar mee te laten wegen in de beoordeling. Veelal geven de rechters ook al mee aan de schuldenaar dat hij goed op weg is, maar nog nadere verbeteringen moeten plaatsvinden of de schuldenaar een langere tijd moet uittrekken om aan te tonen dat de gedragsveranderingen voldoende bestendig zijn. Een gemiste kans blijft het indien een rechter niet toelicht welke nadere acties van een schuldenaar verwacht kunnen worden. Hierdoor kunnen schuldenaren immers meer een beter begrip krijgen van wat zij nog meer moeten doen om toegelaten te worden tot de Wsnp. Mogelijkerwijs onthouden de rechters zich van dergelijke overwegingen ten overvloede, aangezien zij dit willen overlaten aan de rechter die over een eventueel nieuw toelatingsverzoek zal oordelen.

8. Te strikte eisen bij toepassing van de hardheidsclausule?

De vraag rijst of rechters te strikte eisen stellen aan de toepassing van de hardheidsclausule. Enerzijds is er veel voor te zeggen dat een schuldenaar niet wordt toegelaten tot de Wsnp indien de wending ten goede nog onvoldoende (bestendig) is. Indien in een twij-

felgeval iemand toch wordt toegelaten, bestaat er een grotere kans dat de schuldenaar tijdens de duur van de schuldsaneringsregeling niet aan een of meer schuldsaneringsverplichtingen kan voldoen. In dat geval is de kans groot dat de schuldsaneringsregeling tussentijds wordt beëindigd. Nu deze schuldenaar vervolgens gedurende tien jaar geen nieuw toelatingsverzoek kan doen – hoe schrijnend een situatie ook kan zijn – is dit een zeer onwenselijke situatie. Anderzijds zal bij een afwijzing van een verzoek tot toelating de schuldenlast alleen maar verder groeien door incassokosten en rente. Indien de schuldenaar in dat geval niet wordt bijgestaan door een beschermingsbewindvoerder of budgetbeheerder is de kans ook nog groter dat wellicht nieuwe schulden niet te goeder trouw ontstaan. Ik meen dat de rechter niet te strikte eisen moet stellen aan de toelating door middel van de hardheidsclausule. Ik meen echter wel dat ook de schuldenaar het meest gebaat is bij een situatie dat hij de problematiek die tot de schulden heeft geleid voldoende onder controle heeft om daarmee het grote risico van een tussentijdse beëindiging – met alle onzekerheden van dien – te voorkomen.

9. Conclusie

De schuldenaar heeft de mogelijkheid om door middel van de hardheidsclausule een ticket tot de Wsnp te krijgen. Dit ticket wordt echter niet eenvoudig bemachtigd. Zo moet er een expliciet beroep gedaan worden op de hardheidsclausule. Nog belangrijker is dat de schuldenaar enig inzicht moet geven in het ontstaan en onbetaald laten van de schulden en daarbij aannemelijk maken dat er sprake is van een wending ten goede. De Wsnp biedt een schuldenaar in een problematische schuldsituatie de mogelijkheid na drie jaar een schone lei te verkrijgen. Daarvoor wordt van de schuldenaar wel het nodige verwacht. In dat licht is

het ook niet vreemd dat een schuldenaar het nodige moet aanvoeren om met een beroep op de hardheidsclausule toegang te krijgen tot de Wsnp. Een rechter die dit beroep op de hardheidsclausule niet wil honoreren, dient dit op zijn beurt voldoende te motiveren.

Het rechterlijke toetsingskader van de hardheidsclausule is in de jurisprudentie van de afgelopen tien jaar inmiddels wel uitgekristalliseerd. Desondanks denk ik wel dat er nog enige verbetering kan worden bewerkstelligd. Een verbetering zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat het Bureau Wsnp van de Raad voor Rechtsbijstand op haar website – naast de scriptie over dit onderwerp – een uitgebreidere praktische toelichting geeft op basis van welke omstandigheden een beroep kan worden gedaan op de hardheidsclausule. Hierdoor zouden schuldenaren en hulpverleners beter inzicht kunnen krijgen welke omstandigheden bij een beroep op de hardheidsclausule relevant zijn. Ook zou in het model verzoekschrift van Bureau Wsnp de hardheidsclausule moeten worden genoemd. Daarnaast zouden rechters bij het weigeren van een ticket tot de Wsnp kunnen toelichten wat nog meer van de schuldenaar kan worden verlangd.

* *Fenna van Dorsser is (cassatie)advocaat bij AantjesZevenberg Advocaten.*

- 1 *HR 1 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY0964 (tienjaarstermijn).*
- 2 *Hof Den Haag, 13 maart 2018, ECL:GHDHA:2018:2365.*
- 3 *<https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen>*
- 4 *Zie daarover met name nr. 6 van de annotatie van A.J. Noordam bij HR 20 november 2015, JOR 2016/140.*
- 5 *M. J. Geradts en M. Akkaya, 'De schuldenaar*

- wil een opleiding volgen tijdens de schuldsanering – mag dat?', *WP 2011/3*, p. 8 e.v.
- 6 *HR 28 januari 2011*,
ECLI:NL:HR:2011:BO4931, *HR 30 oktober 2015*, ECLI:NL:HR:2015:3198 en *conclusie A-G Timmerman van 29 januari 2016*, ECLI:NL:PHR:2016:146.
- 7 *Bijvoorbeeld Hof's-Hertogenbosch 3 oktober 2013*, ECLI:NL:GHSHE:2013:5117 en *Hof Amsterdam 24 juni 2014*, ECLI:NL:GHAMS:2014:2692.
- 8 *B. Engerts, 'Toepassing van de hardheidsclausule van art. 288 lid 3 Fw'*, *WP 2016/3*, p. 18 e.v.
- 9 *A-G Timmerman conclusie (onder 8 en 9) 9 oktober 2015*, ECLI:NL:HR:2015:3481.
- 10 *Zie voetnoot 9.*
- 11 *Zie voetnoot 4.*
- 12 *A-G Timmerman conclusie van 28 mei 2014*, ECLI:NL:PHR:2014:589.
- 13 *A-G Wuisman conclusie 15 november 2013*, ECLI:NL:PHR:2013:1251.
- 14 *HR 28 januari 2011*, ECLI:NL:HR:2011:BO4931. *Dit arrest is besproken in A.J. Noordam, 'Toegang tot de Wsnp - twee recente uitspraken van de Hoge Raad*, *WP 2011/3*, p. 22 e.v.

28 - Schuldsaneringsrecht een functioneel rechtsgebied?

Bob Wessels*

1. Het is: insolventierecht!

In het insolventierecht staat centraal het vermijden, reguleren of begeleiden van discontinuïteit in rechtsbetrekkingen van een rechtssubject dat in financiële moeilijkheden verkeert. Dat kan een rechtspersoon of een natuurlijke persoon zijn. De kern van het rechtsgebied wordt gevormd door het voorkomen respectievelijk stroomlijnen (van de gevolgen) van het onvermogen van dat rechtssubject om zijn financiële verplichtingen na te komen. Vandaar dat het vakgebied de benaming heeft gekregen van: insolventierecht.

De nog steeds, ook in het gewone spraakgebruik, gangbare benaming is faillissementsrecht. Deze aanduiding echter is te eng doordat zij een koppeling legt tussen de omschrijving van een juridisch vak- en praktijkgebied met slechts een van de drie instrumenten die de huidige Faillissementswet kent, te weten: faillissement (Titel I van de wet), naast de surseance van betaling (Titel II) en de toepassing van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen (Titel III). Waar de Wsnp bijna twintig jaar geleden zorgde voor een nieuwe Titel III in de wet, leidt de Wet Continuïteit Ondernemingen I over afzienbare tijd naar de opname van een nieuwe Titel IV in de wet, met het opschrift 'Buiten faillissement en surseance van betaling'. Deze titel zal onder meer gaan regelen de aanwijzing van een beoogd curator en een beoogd rechter-commissaris en de homologatie van een onderhands akkoord ter voorkoming van een faillissement. In het licht van het opschrift en de inhoud van Titel IV is het dan ook ridicul om voor het hele vakgebied van 'faillissementsrecht' te blijven spreken. Die term zou beperkt moeten zijn tot de materie in Titel I. Hetgeen in Titel IV wordt geregeld, noem ik voorlopig herstructurerings-

recht, terwijl 'schuldsaneringsrecht' (gewoon zonder 'natuurlijke personen') de aanduiding zou moeten zijn voor de in Titel III geregelde stof.

2. Vermogens- en verhaalsrecht en schuldsaneringsrecht

In de optiek van het algemene vermogensrecht maakt de wettelijke regeling inzake schuldsanering natuurlijke personen voor laatstgenoemden twee principiële uitzonderingen op centrale beginselen van ons vermogens- en verhaalsrecht.

De eerste betreft de verplichting van een schuldenaar om zijn verbintenissen na te komen. Indien de schuldenaar niet toerekenbaar is tekortgeschoten in de nakoming van zijn saneringsverplichtingen heeft de in de wet geregelde toepassing van de schuldsaneringsregeling tot gevolg een zogenaamde 'schone lei', dat wil zeggen dat de na de beëindiging van de schuldsaneringsregeling overblijvende schulden van rechtswege niet langer afdwingbaar zijn. Het zijn natuurlijke verbintenissen geworden. Het doel van de wettelijke schuldsaneringsregeling is immers het bieden van uitzicht op een schone lei voor een natuurlijke persoon. Het is voor de bescherming van deze schuldenaar tegen de mogelijkheid dat hij/zij 'levenslang' door zijn/haar schuldeisers wordt achtervolgd niet nodig geacht de restvorderingen geheel te doen vervallen. Het is voldoende geoordeeld de schuldeisers voor de toekomst alle mogelijkheden te ontnemen om nakoming daarvan af te dwingen. Door het ontnemen van de afdwingbaarheid aan de restvorderingen rusten vanaf dat moment op de schuldenaar nog slechts natuurlijke verbintenissen, zie art. 358 Faillissementswet en art. 6:3 lid 2 onder a BW. Opvallend is dat dit inzicht pas vrij recent in de vermogensrechtelijke literatuur is doorge-

broken, zie Asser/Sieburgh 6-I (De verbintenis in het algemeen, eerste gedeelte) 2016/355, waarin bij de regeling inzake de tekortkoming in de nakoming van verbintenissen de schone lei als verbintenisrechtelijk relevant is aanvaard.

De tweede principiële uitzondering heeft betrekking op de hoofdregel van ons civielrechtelijke verhaalsrecht, het beginsel van de paritas creditorum, door het stelsel van rangorde dat is neergelegd in art. 349. Alle schuldeisers van vorderingen waaraan voorrang is verbonden worden in één groep ondergebracht, waarna deze groep in de verhouding 2:1 dient te delen met de groep van concurrente schuldeisers.

3. Groeistadia

Zo ontstaat een rechtstelsel voor schuldsanering dat afwijkt van het gewone vermogens- en verhaalsrecht (maar niet van het zekerheidsrecht). Is nu het schuldsaneringsrecht naar een eigen, autonoom rechtsgebied uitgegroeid? Ruim twintig jaar terug heb ik in het Tijdschrift voor Insolventierecht (Tvl 1997/1, p. 1 e.v.) de vraag opgeworpen of (toen) het insolventierecht als een functioneel rechtsgebied kan worden beschouwd. Ik wil die beknopte exercitie hier voor het schuldsaneringsrecht herhalen. In de rechtssociologie wordt een vieraal stadia genoemd dat wijst op de groei naar zelfstandigheid ('institutionalisering') van een rechtsgebied. Het zijn vier stadia:

- a. het verschijnen van baanbrekende publicaties,
 - b. de uitgave van een eigen tijdschrift,
 - c. de opname als apart vak in het juridisch onderwijs, en
 - d. de oprichting van een vereniging van vakgenoten.
- Ik voeg er twee invalshoeken aan toe:
- e. internationale tendensen, en
 - f. plaats in sociaal(-economische) politiek.

De genoemde stadia behoeven niet in de gepresenteerde volgorde en ten volle worden doorlopen. De vraag die ik bezie is in hoeverre deze stadia nu, twintig jaar na invoering van de Wsnp, de ontwikkeling naar een functioneel rechtsgebied markeren dan wel daarin resulteren. Mijn startpunt is 1 december 1998, de inwerkingtredingsdatum van de Wsnp. De vóór dat tijdstip in de praktijk ontwikkelde initiatieven en uitgangspunten voor schuldsanering vormden een onderdeel van het toen vigerende materiële en formele privaatrecht. Maar de laatste twintig jaar?

Ad a publicaties

Wat terstond opvalt is de rijk geschakeerde literatuur. Er zijn diverse besprekingen van de wettelijke regeling (kortere: Vriesendorp 2013; Polak-Pannevis 2018), meer uitvoerige ('losbladige' Faillissementswet, deel IX in mijn serie), commentaren (Tekst & Commentaar Insolventierecht 2018, Sdu Commentaar insolventierecht 2017) en andere bronnen: praktijkgerichte (Van der Winkel en Marsman 2011; Dethmers-Van Bommel 2015, Van Buchem-Spapens en Pouw 2018) en wetenschappelijke (Jungmann 2006, Noordam 2007, Engberts 2015, en de oratie (1999) en de afscheidsrede (2016) van Huls). Tal van andere publicaties stellen de regels van de Faillissementswet niet centraal, maar empirische, op ontwikkeling van beleid gerichte evaluaties en studies (diverse van Jungmann (en anderen), Zuidweg en Dijkhuizen 2013) en proefschriften (Theunissen 2015, Madern 2015). Ook instituties roeren zich, zowel statelijke (Nationale ombudsman 2012, 2016 en 2018, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid 2016), als niet-statale (VNG, Divosa, NVVL).

Aan de toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling gaat een 'voortraject'

vooraf, want de Faillissementswet heeft – als het goed is – slechts een rol aan het eind van de zogenoemde 'schuldhulpketen'. Het Ministerie van Justitie erkent dat '... een zo goed mogelijk georganiseerd buitengerechtelijk voorportaal van groot belang is voor het goed functioneren van de Wsnp als sluitstuk in de schuldenproblematiek. De rechter moet zich alleen buigen over die zaken die niet langs buitengerechtigke weg kunnen worden afgedaan' (negende monitor Wsnp, oktober 2013). Uit beschikbare cijfers blijkt dat voor veel gevallen de minnelijke schuldhulp een goed hulpmiddel kan zijn, maar dat er wel tekortkomingen zijn in de kennis en de efficiëntie van de uitvoerenden. Het zogenoemde doorstroompercentage van de aanvragers van schuldhulp dat na het volgen van een schuldhulptraject wordt doorverwezen naar de Wsnp ligt op omstreeks 25%.

Ad b tijdschriften

Literatuur verschijnt vooral in boeken en rapporten, maar slechts mondjesmaat in tijdschriften, zie Schuldsanering. Tijdschrift voor schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering, het onderhavige *WSNP Periodiek* en sporadisch in andere juridische bladen.

Ad c onderwijs

De schuldenproblematiek en schuldsanering en de schuldsaneringsregeling als onderdeel van de Faillissementswet is verweven met een (gemeentelijk) voor-wettelijk traject en kent een eigen uitvoeringspraktijk, met niet-juristen en juristen als bewindvoerders, die aan eigen professionele gedragsregels zijn onderworpen. Daarnaast evolueert schuldsanering buiten de strikte kaders van de Faillissementswet naar de toepassing van een diversiteit aan voorzieningen, die vragen oproept inzake de doelmatigheid van regie

en regelgeving door de overheid (in het bijzonder gemeenten) en de efficiency van de diverse vormen van schuldsanering die daaruit voortvloeien. Een tiental wettelijke regelingen richt zich op ondersteuning bij schulden (bijvoorbeeld Beschermingsbewind in Boek 1 BW; Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, Wgs), op overheidsincasso (bijvoorbeeld Zorgverzekeringswet; Invorderingswet, op regulering van incassokosten en beroepsgroepen (Wet buitengerechtelijk incassokosten, WIK; Gerechtsdeurwaarderswet), en op de positie van de schuldenaar zelf (Wet consumentenkrediet; wetgeving ter zake van beslagvrije voet). Zie het mooie overzicht van Jungman e.a., Knellende schuldenwetgeving, juni 2018.

Dit alles, is mijn stellige indruk, komt alleen maar zeer terloops in het universitaire rechtswetenschappelijk onderwijs aan de orde. Ik teken aan dat ik HBO-onderwijs onvoldoende overzie.

Ad d beroepspraktijk

Naar schatting zijn er tussen de 500 en 600 bewindvoerders, die gemiddeld circa 60 zaken behandelen. Deze bewindvoerders handelen in een praktijk met een grote regeldichtheid, waaronder een tiental reglementen, richtlijnen, besluiten en beleidsregels en een gedragscode en een klachtenregeling. De rechtbanken benoemen in beginsel alleen bewindvoerders die aan de Beleidsregels van 2015 (in werking getreden 1 januari 2016) voldoen. Deze kennen regels voor voldoende ervaring en instandhouding van kennis en vaardigheden. Er is een gedragscode en een klachtenregeling, om bij te dragen aan een verdere verbetering van de professionele standaard van de beroepsgroep. Met ingang van 1 oktober 2013 is ook een nieuwe vergoedingssystematiek in werking getreden. In beginsel wordt hiermee

de vergoeding voor de werkzaamheden van de bewindvoerder uit de boedel (en dus door de schuldeisers) voldaan. Pas indien het aanwezige actief deze vergoeding vanuit de boedel niet toelaat, betaalt de Raad voor Rechtsbijstand het restant of het geheel. Of deze wetenschap schuldeisers ertoe brengt dan maar eerder met een minnelijke regeling in te stemmen is lastig vast te stellen.

Ad e internationale tendensen

In Europa is ruim 10 jaar geleden een aanbeveling van de Raad van Europa aan de lidstaten aangenomen, die luidt: ‘... [to] introduce mechanisms necessary to facilitate rehabilitation of over-indebted individuals and families and their reintegration into society in particular by: ...f. encouraging effective financial and social inclusion of over-indebted individuals and families, in particular by promoting their access to the labour market’. (Recommendation 4(f) CM/Rec(2007)8). In een Europese Richtlijn van oktober 2016 wordt de introductie voorzien van ‘... minimum standards for a preventive, pre-insolvency procedure aiming at helping businesses to address their financial difficulties with their creditors at an early stage in order to avoid liquidation and in a cost-effective and speedy manner’. Deze zullen ook betrekking hebben op small en medium-sized enterprises (SMEs). Ik verwacht de definitieve tekst over enkele maanden. De regeling zal ook van toepassing worden op natuurlijke personen met een onderneming.

Ad f plaats in sociaal(-economische) politiek

Programma’s van politieke partijen laten redding en sanering van bedrijven vaak links liggen (een enkel programma heeft alleen oog voor werknemersbelangen), maar hebben meestal ronkende strofen met voornemens over de schuldenproblematiek. De media (krant;

TV) besteden zeer geregeld aandacht aan betalingsproblemen aan het postorderbedrijf, de verhuurder, de zorgverzekeraar, de aanbieder van mobiele telefonie en zo meer, aan huis-uitzettingen, voedselbanken, tienduizenden dak- en thuislozen en schuldsaneringen. De interruptie-microfoon wordt op dit terrein geseseld.

4. Geschakelde wetgeving

De verschillen in doel en uitwerking van de drie rechtsinstrumenten die de wet kent tussen faillissement, surseance van betaling en de toepassing van de schuldsaneringsregeling hebben geleid tot drie verschillende Titels in de wet. Deze zijn als zelfstandige regeling binnen de wet opgezet en worden door zogenoemde schakelbepalingen, alle uit de faillissementsregeling, aan elkaar verbonden, zie bijvoorbeeld art. 214 lid 1 (surseance) en art. 284 lid 2 (schuldsaneringsregeling) dat voor de competente rechtbank verwijst naar de rechtbank die in faillissementszaken bevoegd is, zie art. 2. Ik geef nog een enkel ander voorbeeld van deze aanpak. In de regeling van de surseance van betaling (Titel II) is van overeenkomstige toepassing art. 61 (huwelijksgemeenschap) (zie art. 229 lid 2), art. 216 (aankondiging ontwerpakkkoord) (zie art. 256 lid 1), art. 129, art. 133–135 en art. 136 (inzake begroting van ter verificatie ingediende vorderingen) (zie art. 260 lid 2) of art. 154–156 en art. 160 (weigering homologatie akkoord) (zie art. 272 lid 5). In de wettelijke schuldsaneringsregeling is bijvoorbeeld van overeenkomstige toepassing art. 22a (rechten bij levensverzekering) (zie art. 295 lid 6), art. 57–59a (separatisme) (zie art. 299 lid 3) en art. 53 lid 2 en lid 3 (verrekening) (zie art. 307 lid 2). Doordat faillissement en de schuldsanering in de kern liquidatieregelingen zijn met diverse overeenstemmingen tussen beide, kon in Titel III uitvoeriger geschakeld

worden, zie bijvoorbeeld art. 313, dat binnen de schuldsaneringsregeling van overeenkomstige toepassing verklaart bijvoorbeeld art. 24–31, 34–38a, 40–52, 54–56 en 60a–63a. Zie bijvoorbeeld ook de wettelijke regeling van de verificatie van vorderingen in Titel III, Vijfde Afdeling, die slechts twee wetsartikelen kent (art. 328 en art. 328a), maar daarbij meer dan twintig wetsbepalingen over de verificatie van vorderingen uit de faillissementsregeling van overeenkomstige toepassing verklaart. Enge verstrengeling tussen Titel I en Titel III, maar de eigen aard van de schuldsanering leidt er toch toe dat Titel III ruim tachtig ‘eigen’ wetsbepalingen heeft, en tegenovergesteld, heeft de schuldsaneringsregeling de laatste twintig jaar tot vele tientallen wijzigingen en aanvulling in de Titels I en II aanleiding gegeven. De meest in het oog springende zijn die welke betrekking hebben op het insolventieprocesrecht, in het bijzonder art. 3, 3a en 3b, 15b, 15c en 15d. Daarin is het doel verweven om zoveel mogelijk faillissementen van natuurlijke personen terug te dringen (na het einde van faillissement zonder dat alle crediteuren zijn voldaan, herkrijgen deze in beginsel hun recht van executie voor het volle bedrag, vergelijk art. 195). De regeling in de wet dat een natuurlijke persoon wiens faillissement door een schuldeiser is aangevraagd de gelegenheid wordt geboden de toepassing van de schuldsaneringsregeling aan te vragen (art. 3 e.v.), alsmede dat, zij het in uitzonderingsgevallen, een uitgesproken faillissement alsnog wordt omgezet in de toepassing van de schuldsaneringsregeling (art. 15b).

Een strakke hand is bij de wetsredactie echter niet gevoerd, omdat soms ook bepalingen uit de faillissementsregeling in nagenoeg gelijke bewoordingen zijn uitgeschreven in de andere regeling, vergelijk bijvoorbeeld art. 37 (wederkerige overeenkomsten) en art. 236 of

art. 63a, art. 241a en art. 309 (afkoelingsperiode). Een vergelijkbare aanpak is te zien in art. 236a (art. 37a), art. 237 (art. 38), art. 237a (art. 38a), zij het dat men bedacht moet zijn op kleine afwijkingen, zie art. 238 (art. 39) en art. 239 (art. 40), alsmede op schuldsaneringsbepalingen die buiten de wet, in het bijzonder in het BW voorkomen, zie bijvoorbeeld art. 3:15j, 3:72 en 3:253 en een tiental bepalingen in Boek 7 BW.

5. Waar staan we?

Nederland heeft een van de hoogste schuldquoten van Europa, ruim 800 000 huishoudens, inclusief honderdduizenden kinderen, leven structureel in armoede. De huidige Wsnp functioneert amper als reddingsboei: van ruim 14 000 (2011) naar ruim 8 000 (2017) toelatingen per jaar en dit jaar naar verwachting nog geen 6 000. Er worden telkens meer beschermingsbewinden toegepast. In 2017 ruim 240 000, een groot percentage daarvan in verband met problematische schulden. In het voortraject voor de Wsnp is er een dominante rol voor gemeenten, zijn er elkaar voordringende overheidscrediteuren en is er complexe regelgeving (binnen de civielrechtelijke kaders en de soms problematische afstemming met publiekrechtelijke, in het bijzonder gemeentelijke wet- en regelgeving. Deze ontwikkeling brengt Huls (afscheidsrede Leiden, 2016) ertoe dat er op kabinetsniveau in ieder geval een ‘problemeigenaar’ zou moeten komen, een projectminister die de regelmachinerie van een vijftal departementen beter kan stroomlijnen.

Kijk ik vanuit rechtswetenschappelijke optiek naar het terrein van het schuldsaneringsrecht, dan is de weg naar het zijn van een functioneel rechtsgebied nog niet afgelegd. Rechtswetenschappelijk onderzoek blijft ten achter. De praktijk worstelt met problemen

waar de wet onvoldoende handreiking biedt. Ik denk aan (i) de problematiek rond de ontbrekende of incomplete 285-Fw-verklaring, (ii) het ontbreken van een wettelijke regeling voor de restschulden van de hypotheek op de eigen woning, waarvan de waarde de laatste jaren beduidend kan zijn afgenomen, (iii) de strikte toelatingscriteria voor (ex-)ondernemers tot de schuldsanering. Verder zijn er zeer complexe regelvelden ten aanzien van het vermogen van al dan niet ten dele in gemeenschap van goederen gehuwden of van sanieten die (al dan niet gehuwd) een aandeel hebben in het vermogen van een vennootschap onder firma.

Research, mede Europees, internationaal en rechtsvergelijkend van aard, kan antwoord geven op vragen rondom de wenselijkheid en de effecten van diverse vormen van schuldhulpverlening en schuldsanering en de mogelijke concurrentie tussen bijvoorbeeld beschermingsbewind en schuldsanering, onderlinge afstemming tussen beide. Rechtswetenschappelijk onderzoek in tijdschriften is schraal.

Gezien de maatschappelijke relevantie, onderstreept door de continue aandacht in de pers en het maatschappelijk debat rondom de (mondiale) schuldenproblematiek, lijkt me versterkte aandacht in het universitaire onderwijs geboden. Door haar unieke kenmerken van recht en beleidspraktijk (sterk gemeentelijk gevoed), ingebed in civiel- en insolventierecht en het gemeenterecht, is sprake van een uniek integratievak voor masterstudenten. Daarbij zouden ook empirische onderzoeksmethodieken betrokken moeten worden. Op universitair niveau lijkt me stellig ruimte voor een of twee leerstoelen ‘Schuldhulp en schuldsanering’. Dit zou uniek zijn in Nederland en voor zover ik kan nagaan in Europa. Deze leerstoelen zouden dienen aan te sluiten en te worden ingebed bij lopend (internationaal) rescue en insolventie-

onderzoek en/of gemeentelijk zorgrecht. Met kennis en ervaring over het thema schuldhulp en schuldsanering kunnen de leerstoelhouders bijdragen aan een verbreding en verdieping van de verhouding insolventierechtswetenschap-gemeenten waartoe de decentralisatie van Rijkstaken naar gemeenten noopt; schuldhulp en schuldsanering kunnen ook samenhangen met een onderzoeksthema als 'armoede in het privaatrecht', terwijl – zoals ik aangaf – de eigen thematiek zowel een mastervak rechtvaardigt, als mogelijkheden biedt voor het leggen van een grondslag voor c.q. van een beroepsvereniging.

Een naar samenhang strevend functioneel rechtsgebied als het schuldsaneringsrecht verdient een eigen regeling in een overzichtelijke, toegankelijke en coherente wet, met expliciete vermelding van het doel van de regeling en vaste begrippen, heldere uitgangspunten per onderdeel en een op maat gesneden belangenafweging tussen alle belanghebbenden (stakeholders) in een schuldsanering. Binnen afzienbare tijd is op het terrein van continuïteit van ondernemingen in de Faillissement een nieuwe Titel IV, met het opschrift 'Buiten faillissement en surseance van betaling' te verwachten. Ik stel een Titel V van de Insolventiewet (herziene naam voor de huidige Faillissementswet) voor, met het opschrift 'Buiten schuldsanering'. Dat te bereiken mag niet twintig jaar duren.

** Prof. Mr. B. Wessels is professor emeritus Internationaal insolventierecht Universiteit Leiden.*

29 - Woningontruiming

*John Wisseborn en Manuel Hofman**

1. Kort geding of moratorium?

Inleidend

In het kader van het 20 jarige jubileum van de Wsnp zouden wij graag een bijdrage leveren op één van de onderdelen waarmee wij in de dagelijkse gang van onze deurwaarderspraktijk regelmatig geconfronteerd worden: het moratorium ex artikel 287b Fw.

Helaas zijn huurachterstanden van alle tijden en ondanks aanzienlijke inspanningen van verhuurders om deze te voorkomen, hebben we in de deurwaarderspraktijk regelmatig te maken met huurzaken. In een substantieel deel van die zaken komt het uiteindelijk tot een ontruimingsvonnis omdat er sprake is van een huurachterstand van drie maanden of meer. Regelmatig kan ná vonnis nog een passende regeling worden getroffen, waarbij het vonnis dan als de spreekwoordelijke ‘stok achter de deur’ fungeert. Echter is er ook een categorie probleemzaken waarin dat niet meer mogelijk is, bijvoorbeeld omdat de lopende huur niet meer wordt betaald of omdat de verhuurder gezien de historie van wanbetaling er echt geen vertrouwen meer in heeft. In die gevallen is een ontruiming onontkoombaar.

Het is die categorie probleemzaken waarin de huurder vaak lang struisvogelpolitiek bedrijft

en niet zelden pas kort voor de ontruiming hulp zoekt, ofwel bij een schuldhulpverlener ofwel bij een advocaat. Hoe een zaak zich daarna verder ontwikkelt is voorspelbaar. Wij zien dat de meeste advocaten de “natuurlijke” neiging hebben om zich te bedienen van het instrument van het executie kort geding terwijl schuldhulpverlenende instanties doorgaans het instrument van het moratorium ex 287b Fw inzetten.

Het instrument van de algemene voorlopige voorziening ex 287 lid 4 Fw komen wij in onze praktijk vrijwel niet tegen. Dat lijkt te worden veroorzaakt door het feit dat artikel 287b Fw een wel heel specifiek op de woningontruiming toegesneden regeling geeft.

In dit artikel zal worden ingegaan op de vraag waarmee de huurder beter af is, het executie kort geding of de moratoriumaanvraag. Anders gezegd: welk instrument biedt de huurder naar onze ervaring het meeste kans op succes. Een vraag die in het verlengde ligt is: hoe kan de verhuurder zich in de verschillende situaties het beste verweren? Ook op die vraag zal nader worden ingegaan, vooral aan de hand van ongepubliceerde jurisprudentie uit “eigen zaken”.

Het executie kort geding

De ontruiming wordt aangezegd met een vonnis van de kantonrechter, dat meestal uitvoerbaar bij voorraad wordt verklaard. In beginsel staat het de verhuurder vrij om dat vonnis tenuitvoer te leggen ook ingeval er verzet of hoger beroep is ingesteld. Uit de literatuur en jurisprudentie (Hoge Raad 22 april 1983, NJ 1984, 145 (Ritzen/Hoekstra) volgt dat deze hoofdregel uitzondering kan lijden indien tenuitvoerlegging misbruik van recht (of bevoegdheid) zou opleveren maar

daarmee zal terughoudend moeten worden omgegaan. Van misbruik van recht kan sprake zijn als:

- het te executeren vonnis duidelijk op een juridische of feitelijke fout berust;
- er na het vonnis zich bepaalde feiten voordoen of aan het licht komen op grond waarvan de geëxecuteerde in een noodtoestand zal komen te verkeren;
- er andere feiten of omstandigheden zijn op grond waarvan de executant in redelijkheid geen gebruik mag maken van zijn recht tot executie van het vonnis in kwestie.

Meer specifiek kan in een executiegeschil met betrekking tot een ontruimingsvonnis de rechter slechts de staking van de tenuitvoerlegging bevelen, indien hij van oordeel is dat de executant, mede gelet op de belangen van de geëxecuteerde, geen in redelijkheid te respecteren belang heeft bij gebruikmaking van zijn bevoegdheid om in afwachting van het hoger beroep tot tenuitvoerlegging over te gaan.

In de praktijk zien wij dat in een dergelijk kort geding meestal een beroep wordt gedaan op een noodtoestand. Die bestaat er dan bijvoorbeeld uit dat de huurder geen alternatieve woonruimte heeft kunnen vinden en ná een ontruiming dus letterlijk op straat staat. Vaak wordt de noodtoestand kracht bij gezet door te wijzen op medische problemen of andere verzwarende omstandigheden. Soms leidt dat tot succes voor de huurder, zie bijvoorbeeld: ECLI:NL:RBROT:2017:2817.

In onze procespraktijk resulteert het aanvoeren van een dergelijke noodtoestand echter niet vaak in een verbod op de voorgenomen ontruiming.

Over het argument dat er geen vervangende woonruimte kon worden gevonden overwoog de Voorzieningenrechter te Roermond (zaaknummer C/03/229389/KG ZA 16-648, vonnis van 12-12-2016):

4.5.2. Door X zijn geen feit en of omstandigheden gesteld die maken dat thans geoordeeld kan worden dat bij executie van het verstekvonnis, hij in een noodtoestand zal komen te verkeren. Vast staat dat X behoudens een gesprek met een woningcorporatie/gemeente Born en een gesprek met de bank over een financiering – geen actie heeft ondernomen om vervangende woonruimte te vinden. Namens X is onderbouwd gesteld dat er in de regio Roermond voldoende woonruimte op zeer korte termijn beschikbaar is. Dit is door X in zijn geheel niet betwist. X heeft bovendien te kennen gegeven niet gebonden te zijn aan zijn huidige woonplaats Born. De voorzieningenrechter begrijpt dat X het tijdelijk heeft willen doen keren en een ontruiming heeft willen voorkomen, maar dat neemt niet weg dat X op de aangezegde ontruiming had kunnen en moeten anticiperen. Dit heeft X niet, althans onvoldoende gedaan. Het enkele feit dat X geen woonruimte heeft, doet volgens vaste rechtspraak nog geen noodtoestand ontstaan. Zonder een nadere toelichting van X waar de beweerdelijke noodtoestand door wordt veroorzaakt, kan de voorzieningenrechter niet vaststellen dat daarvan sprake is.

Over het argument van geestelijke en lichamelijke beperkingen overwoog de Voorzieningenrechter te Tilburg (zaaknummer 02/315910 / KG ZA 16-322, vonnis van 3-6-2016):

5.7 De voorzieningenrechter wil wel aannemen dat Y onvoldoende financieel inzicht heeft om zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen, reden waarom de gemeente bij het verstrekken van bijzondere bijstand de voorwaarde heeft gesteld dat hij financiële begeleiding door een bewindvoerder aanvaardt. De voorzieningenrechter heeft ter zitting echter niet de indruk gekregen dat de geestvermogens van Y zodanig zijn dat hij

onbekend is met zijn verplichting tegenover Z om de huur te betalen, althans dat hem om die reden niet kan worden verweten dat hij die huur niet betaalde. Uit hetgeen Y ter zitting verklaarde lijkt wel te kunnen worden opgemaakt dat hij zaken op zijn beloop laat, naar eigen inzicht handelt en zijn verantwoordelijkheden bij anderen legt, maar dat hij niet weet dat hij maandelijks huur verschuldigd is, is niet gebleken. Desgevraagd verklaarde ter zitting dat hij wel kan lezen, zodat hij geacht moet worden kennis te hebben genomen van de in dit verband relevante stukken, waaronder de huurovereenkomst (...).

5.8 De beperking van zijn geestvermogens is daarmee onvoldoende onderbouwd om de stelling te kunnen dragen dat na het vonnis van de kantonrechter feiten zijn voorgevallen of aan het licht zijn gekomen waardoor als gevolg van de ontruiming van de woning aan de zijde van Y een zodanige noodtoestand zal ontstaan dat een onverwijld tenuitvoerlegging van (de veroordeling tot ontruiming in) dat vonnis niet kan worden aanvaard. Hetzelfde geldt voor de door Y aangevoerde, maar evenmin onderbouwde lichamelijke beperkingen.

Als de aangevoerde noodtoestand reeds is verdisconteerd in het ontruimingsvonnis dan wordt de kans op succes helemaal klein. Zo overwoog de Voorzieningenrechter te Amsterdam (zaaknummer C/13/642935 KG ZA 18/126), vonnis van 9-2-2018:

Ten aanzien van de gestelde noodtoestand wordt overwogen dat reeds in het oordeel van de kantonrechter op het punt van de ontruiming is betrokken dat A ernstig ziek is en dat hij bij ontruiming zijn woonruimte zal verliezen. Daarin is door de kantonrechter geen aanleiding gezien anders te beslissen. Dit betreft dus geen nieuw feit dat niet in het vonnis is verdisconteerd.

Alles overziend is onze conclusie dat er maar weinig kort gedingen eindigen in een ontruimingsverbod. Dat is overigens wel een

wrange conclusie voor huurders die naast de huurschuld dan ook nog een forse kostenveroordeling krijgen voor het verloren kort geding. Ook is het wrang voor de verhuurder want het incasseren van een kostenveroordeling op een huurder die zojuist is ontruimd, is doorgaans geen eenvoudige opgave. Al met al kent het kort geding ter voorkoming van ontruiming dus vooral verliezers.

Het moratoriumverzoek ex artikel 287b Fw

De hamvraag is nu of een moratoriumverzoek ex artikel 287 Fw beter voldoet. Het antwoord op die vraag levert een gemengd beeld op. De procedure zelf is naar onze smaak tamelijk gebrekkig.

Zo is de procesinleiding op zijn zachtst gezegd summier. Het verzoekschrift bestaat uit een standaardformulier waarop enkel de partijnamen zijn ingevuld maar (in schrill contrast tot de procesinleiding bij het kort geding) geen enkele onderbouwing van het verzoek. Op de tweede pagina van het formulier staat dat er bij indiening van het verzoek diverse onderbouwende stukken moeten worden overgelegd zoals: het verzoekschrift Wsnp, een kopie van het “bedreigende” vonnis, het exploit waarmee de ontruiming wordt aangezegd, een situatieschets en toekomstvisie opgemaakt door de schuldhulp en bewijs m.b.t. de mogelijkheid om de lopende verplichtingen te voldoen.

Vreemd genoeg worden die stukken niet ter beschikking gesteld aan de tegenpartij (de verhuurder). Deze weet dus doorgaans niet eens dat er nog een onderliggend insolventiedossier is waarop de uitspraak (mede) zal worden gebaseerd. Het is ons uit meerdere zaken bekend dat het ook weinig zin heeft om bij de rechtbank na te vragen aangezien hierover in verband met de privacy van de verzoeker

(de huurder) geen nadere informatie wordt verstrekt.

Wat ons betreft is dat uiterst moeizaam, want de elementaire beginselen van een behoorlijke rechtspleging zijn (evident) ook van toepassing op insolventie-procedures als de onderhavige. Dit is overigens ook aan de orde geweest in het proefschrift van mr. B.J. Engberts (ISBN 978-90-13-13068-3), voorheen rechter bij de Rechtbank Arnhem en inmiddels raadsheer bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. Engberts schrijft behoorlijk kritisch over de ontstane praktijk en hij komt zelfs tot de conclusie dat het elementaire beginsel van hoor en wederhoor in moratorium-procedures ex 287b Fw. regelmatig wordt geschonden. Dit vindt zijn oorsprong in het feit dat een faillissementsverzoek feitelijk geen contentieuze procedure is tussen twee partijen, maar een éézijdig verzoek. Bij het toepassen van een moratorium moet er echter wel degelijk een belangenafweging plaatsvinden. Bij een eerlijk proces hoort daarbij het beginsel van hoor en wederhoor te worden gerespecteerd en moet de schuldeiser wiens rechten door het verzoek worden bekort zo volledig mogelijk over het verzoek worden voorgelicht om te kunnen spreken van een eerlijk proces.

Deze procedure kent dus doorgaans een behoorlijk valse start. Helaas wordt die valse start in veel procedures ook niet meer goedge maakt. Ook het toetsingskader in de moratoriumzaak is namelijk niet erg duidelijk waardoor de procedure rommelig wordt.

Over het toetsingskader overweegt de Rechtbank te Rotterdam het volgende (rekestnummer C/10/519528 / FT EA 17/199, uitspraak van 16-3-2017):
Artikel 287b Fw bevat geen criterium op grond waarvan kan worden beslist of de voorlopige

voorziening dient te worden toegewezen dan wel afgewezen. De rechtbank zoekt daarom aansluiting bij de voorziening zoals genoemd in artikel 287, vierde lid, Fw waarbij een afweging dient plaats te vinden tussen het belang van verzoekers enerzijds en de schuldeiser, in dit geval verweerster, anderzijds.

En de Rechtbank te Amsterdam overweegt als volgt (rekestnummer C/13/626827 FT RK 17.803, uitspraak van 31-5-2017):

4.3. Uitgangspunt bij de beoordeling van een verzoek als het voorliggende is, dat een zwaar middel als het moratorium van artikel 287b Fw, dat schuldeisers als B van hun recht afhoudt om een in kracht van gewijsde gegaan ontruimingsvonnis ten uitvoer te leggen, niet lichtvaardig kan worden toegewezen. Er dient tenminste enig vertrouwen te zijn dat een minnelijke regeling, ten behoeve waarvan het moratorium immers wordt verzocht, een redelijke kans van slagen heeft. Voorts dienen de lopende verplichtingen te worden voldaan en moeten toekomstige verplichtingen zijn gewaarborgd. De gevraagde voorziening kan worden uitgesproken voor de duur van maximaal 6 maanden.

Kort gezegd wordt er dus van de rechter gevraagd om een belangenafweging te maken waarbij de rechter veel beoordelingsvrijheid heeft, eenvoudigweg omdat artikel 287 Fw geen concrete criteria bevat waaraan getoetst kan worden.

De gedachte zou kunnen postvatten dat de jurisprudentie dan in die leemte zou voorzien, maar dat valt tegen. Onze indruk is dat de jurisprudentie inmiddels een lappendeken vormt waaruit lastig duidelijke criteria kunnen worden herleid. Bijvoorbeeld: ECLI:NL:RBROT:2018:3417 (moratorium toegewezen) en ECLI:NL:RBROT:2016:10252 (moratorium afgewezen).

Ook in onze “eigen zaken” is dat beeld te zien. Wij zullen enkele overwegingen van diverse rechtbanken op een rij zetten:

De Rechtbank Noord Holland wijst een moratorium toe (zaaknummer C/15/222841, uitspraak van 7 april 2015):

De rechtbank oordeelt als volgt. Vast staat dat verzoeker zich sinds oktober 2014 onder civiel bewind heeft laten stellen en dat hij daarmee heeft laten zien dat hij bezig is zijn financiële situatie onder controle te krijgen. Ook staat vast dat de huur sindsdien betaald is. Gedurende een periode van twee maanden eind 2014/begin 2015 is dat weliswaar te laat gebeurd, maar als onbetwist staat vast dat dat het gevolg was van het feit dat de gemeente in die periode de huur niet meer namens verzoeker betaalde en dit bij de civiele bewindvoerder (nog) niet bekend was. Zodra de civiele bewindvoerder ontdekte dat de huur gedurende twee maanden niet was voldaan, heeft hij ervoor zorggedragen dat die achterstand werd ingelopen, zo is ter zitting komen vast te staan. De rechtbank stelt vast dat die tekortkoming in het voldoen van de huurbetalingen dan ook niet aan verzoeker te wijten was.

Ter zitting heeft de civiele bewindvoerder van verzoeker meegedeeld dat de huur over de maand maart 2015 is voldaan en dat de toekomstige huurtermijnen tijdig zullen worden voldaan. Gelet daarop is de rechtbank van oordeel dat verzoeker de gelegenheid moet krijgen om in rust het minnelijk traject voort te zetten en te trachten met zijn schuldeisers een regeling te bewerkstelligen. De vraag of verzoeker ten aanzien van het ontstaan van zijn schuld aan C te goeder trouw is geweest, staat in de onderhavige procedure niet ter beoordeling en zal aan de orde komen bij de behandeling van het verzoek tot toelating tot de schuldsaneringsregeling.

Een ander verzoek wordt door diezelfde rechtbank afgewezen (zaaknummer C/15/

238208, uitspraak van 15-3-2016):

De rechtbank is van oordeel dat gezien de voorgeschiedenis, de omstandigheden van verzoekers en het standpunt van B de kans op een minnelijke schuldregeling zodanig klein is dat het gevraagde moratorium niet is gerechtvaardigd.

Daarbij wordt in aanmerking genomen dat verzoekers al eerder (tot viermaal toe) door de kantonrechter zijn veroordeeld in verband met een ontstane huurachterstand, waarbij verzoekers meerdere malen de kans is gegeven om (financieel) orde op zaken te stellen. B heeft onweersproken gesteld dat verzoekers, ondanks de ingeschakelde hulp, de telkens door hen toegezegde verbetering nimmer van de grond hebben laten komen. Het is daarom begrijpelijk dat bij B het vertrouwen in verzoekers volledig kwijt is.

De Rechtbank Rotterdam wijst een moratorium toe (rekestnummer C/10/471962/FT EA 15/669, uitspraak van 29 april 2015):

Naar het oordeel van de rechtbank is voldoende aannemelijk geworden dat de lopende termijnen kunnen en zullen worden voldaan. Ter terechtzitting is vast komen te staan dat verzoeker de huur, per saldo, vanaf oktober 2014 heeft voldaan. Vanaf januari 2015 verloopt de huurbetaling regelmatig. Hieruit leidt de rechtbank af dat de inkomsten van verzoeker afdoende zijn om structureel aan de betalingsverplichting te voldoen. Verzoeker heeft beschermingsbewind aangevraagd, hetgeen naar verwachting binnen een redelijke termijn zal worden uitgesproken. Er zijn naar het oordeel van de rechtbank onvoldoende aanwijzingen om aan te nemen dat de schulden door verzoeker niet te goeder trouw zijn aangegaan, in die zin dat een schuldsaneringsregeling niet mogelijk zou zijn. Nu overigens niet is gebleken van redenen die tot afwijzing van het verzoek moeten leiden, dient naar het oordeel van de rechtbank het belang van verzoeker zwaarder te wegen dan het belang van verweerster.

De rechtbank acht termen aanwezig om ter zekerheid van de belangen van verweerster in het dictum een voorwaarde op te nemen. De verzochte voorziening zal onder de in het dictum genoemde voorwaarde worden toegewezen.

Een ander verzoek wordt door diezelfde rechtbank afgewezen en er wordt zelfs een kostenveroordeling uitgesproken, hetgeen in deze procedures niet vaak voorkomt (rekestnummer C/10/519528/FT EA 17/199, uitspraak van 16-3-2017):

Naar het oordeel van de rechtbank is onvoldoende aannemelijk geworden dat de lopende termijnen kunnen en zullen worden voldaan. De rechtbank rekent het verzoekers aan dat zij de uitkering die zij met terugwerkende kracht hebben ontvangen niet hebben aangewend voor de betaling van de lopende huurtermijnen. Verzoekers hebben enkel de huurtermijn van de maand maart 2017 eind februari voldaan, terwijl zij begin februari met terugwerkende kracht tot 4 januari 2017 een (aanvullende) uitkering hebben ontvangen. Niet duidelijk is wat er met de rest van het geld is gebeurd. Bovendien is ter zitting gebleken dat het inkomen van verzoekers niet stabiel is. Daarnaast had het op de weg van verzoekers gelegen om eerder hulp in te schakelen zodat zij thans voldoende ondersteuning zouden hebben bij het voldoen van hun financiële verplichtingen. Op dit moment is het immers onzeker of en wanneer beschermingsbewind zal starten. Derhalve is de rechtbank van oordeel dat het belang van verweerster zwaarder dient te wegen dan het belang van verzoekers. De verzochte voorziening zal dan ook worden afgewezen met veroordeling van verzoekers in de kosten van het geding.

Ook andere rechtbanken geven een gemengd beeld.

Rechtbank Zutphen wijst een moratorium af (rekestnummer C/05/329037 FT RK

17/2043, uitspraak van 20-11-2017):

3.2. De rechtbank acht de motivatie van verzoeker om zijn schuldenproblematiek aan te pakken aannemelijk en acht het voorts positief dat verzoeker zich heeft aangemeld voor beschermingsbewind en de gemeentelijke uitkeringsinstantie heeft gemachtigd de toekomstige huurtermijnen rechtstreeks aan verweerster te betalen. Gelet op de voorgeschiedenis, is de rechtbank echter van oordeel dat het belang van verweerster in onderhavig geval zwaarder weegt dan het belang van verzoeker. Van verweerster kan niet worden verlangd dat zij, zeker gezien de hoogte van haar vordering, zonder voldoende vorm van zekerheid de huur laat doorlopen met het risico van het verder oplopen van de vordering. Daarnaast acht de rechtbank het niet aannemelijk dat het minnelijk traject binnen zes maanden wordt voltooid, zodat het belang dat verzoeker heeft bij toekenning van het verzoek kleiner is. De slotsom is dat de rechtbank het verzoek zal afwijzen.

De Rechtbank te Den Haag wijst een moratorium toe (rekestnummer C/09/484781/FT RK 15/524, uitspraak van 1 april 2015):

De rechtbank is gebleken dat er sprake is van een bedreigende situatie als bedoeld in artikel 287b tweede lid van de Faillissementswet. Een verzoek als het onderhavige dient naar het oordeel van de rechtbank niet te worden toegewezen indien onaannemelijk is dat verzoeker tot de schuldsaneringsregeling zal worden toegelaten. Dat laatste is voorshands niet het geval. Verzoeker heeft ter zitting voldoende aannemelijk gemaakt dat hij daadwerkelijk de intentie heeft om tot een fatsoenlijke schuldhulpverlening te komen. Hij heeft verklaard dat het ontstaan van zijn schulden verband houdt met psychische problemen. Ook heeft hij verklaard dat hij zich onder behandeling van een psycholoog heeft gesteld en een afspraak met zijn huisarts zal maken om zodoende de oorzaak van het ontstaan van zijn schuldenproblematiek aan te pakken. Mevrouw Van der Elshout heeft verklaard dat de schuldeisers zijn aangeschreven en dat een deel van de schuldeisers

zich al akkoord heeft verklaard met een minnelijke regeling. Zij heeft verder verklaard dat de lopende huurtermijnen worden betaald. De rechtbank zal de voorlopige voorziening dan ook verlenen, zulks voor een periode van na te noemen duur. Hierbij geldt de voorwaarde dat de periodiek verschuldigde huurtermijnen vanaf heden zullen worden voldaan.

En de Rechtbank Amsterdam wijst een moratorium af (zaaknummer C/13/626827 FT RK 17.803, uitspraak van 31-5-2017):

4.5 Onweersproken staat vast dat nog geen aanvraag is gemaakt met het minnelijke traject. De schuldhulpverlener heeft ter zitting verklaard dat verzoeker momenteel wordt begeleid in het kader van crisisbulpverlening, dat hij de budgettraining met succes heeft afgerond en dat hij binnenkort zal doorstromen naar een intake met een schuldhulpverlener. Tijdens de intake zal het minnelijk traject worden opgezet en gestart. Qua inkomensreparatie moeten nog diverse stappen worden gezet in verband met beslaglegging op het inkomen van verzoeker en door verrekening van door hem te ontvangen toelagen. Voorts moet de schuldenlast nog worden geïnventariseerd en moet beschermingsbewind of inkomensbeheer nog worden aangevraagd en gerealiseerd. Hetgeen zeker nog drie à vier maanden zal duren. Er is dus geen sprake van een stabiele situatie waarbij de inkomsten van verzoeker kunnen worden gegarandeerd en voorts is gelet op de door de schuldhulpverlener geschetste gang van zaken en de duur van het hele traject niet aanmerkelijk dat voor het verstrijken van de maximale termijn van 6 maanden, waarvan inmiddels ruim 7 weken zijn verstreken, een minnelijke regeling aan de schuldeisers kan worden aangeboden. Gelet op al het voorgaande heeft de rechtbank er onvoldoende vertrouwen in dat een minnelijke regeling zal kunnen worden getroffen. Daarnaast acht de rechtbank voldoende aanmerkelijk dat het inkomen van verzoeker door beslaglegging en verrekening ontoereikend is om de vaste lasten te kunnen voldoen. Ook de verschuldigde huur van mei 2017, de

periode waarvoor een voorlopige voorziening was verleend, is niet tijdig voldaan om redenen die voor rekening en risico van verzoeker komen.

4.6 Alles overziend acht de rechtbank de kans op een (succesvolle) schuldregeling dusdanig klein dat de voortgezette toepassing van een zwaar middel als het moratorium van artikel 287b Fw niet gerechtvaardigd is. In de gegeven omstandigheden dient het belang van .. bij de tenuitvoerlegging van het ontruimingsvonnis te prevaleren boven het belang van verzoeker bij voortgezet gebruik van de woning. Het onderhavige verzoek zal daarom worden afgewezen.

Nu is het op zichzelf genomen natuurlijk niet vreemd dat sommige verzoeken worden toegewezen en andere verzoeken niet. Vanzelfsprekend hangt veel af van de casus. Waar het in 287b Fw procedures echter wringt, is bij het toetsingskader. Dat is als gezegd onduidelijk. De rode draad in de diverse uitspraken lijkt te zijn dat bij de beoordeling wordt gekeken naar

- (1) de mate van waarschijnlijkheid dat aan de lopende verplichtingen (lees: huur) kan worden voldaan;
- (2) de mate waarin het minnelijk traject kans van slagen heeft;
- (3) de mate waarin de (huur)schuld te goeder trouw is ontstaan.

Die criteria zijn behoorlijk vaag hetgeen de uitkomst van deze procedures onvoorspelbaar maakt.

Opvallend is verder dat in de insolventieprocedure de focus relatief vaak wordt gelegd op de belangen van de huurder/schuldenaar en minder op die van de verhuurder. Naar onze ervaring wordt die eenzijdige focus veroorzaakt doordat veel rechters (en overigens ook de schuldhulpverleners die de verzoeken indienen) menen dat een moratorium niet zo bezwaarlijk is omdat hieraan toch altijd de

voorwaarde is gekoppeld dat in ieder geval de lopende huur wordt betaald.

Dit is echter niet juist. Ook mét die voorwaarde erbij betekent een moratorium in de praktijk heel veel uitstel, bijv. omdat er bij hernieuwde wanbetaling al snel weer zes tot acht weken gewacht moet worden tot er een hulpofficier beschikbaar is om de ontruiming te begeleiden (vgl. art. 557 j° 444 Rv.). Een moratorium ontaardt dus al snel in een uitermate kostbaar waagstuk waarbij het kostenrisico bij mislukking vaak volledig bij de verhuurder neerslaat. Dat aspect wordt in de uitspraken die wij zien niet vaak meegewogen.

2. Conclusie

Alles overziend is de moratoriumprocedure dus onvoorspelbaarder dan de aloude procedure van het executie kort geding. Niet alleen is de procedure bijna volledig vormvrij (een standaardformulier volstaat) maar ook krijgt de verhuurder geen inzage in het volledige dossier en heeft de rechter meer beslisvrijheid. Voor wie die onvoorspelbaarheid uiteindelijk een voordeel is, valt lastig te zeggen.

Aanbevelingen:

1. Onze indruk is dat een huurder die daags voor de ontruiming nog actie wil ondernemen gemiddeld genomen meer kans maakt bij de insolventierechter dan bij de “normale” civiele rechter. Anders gezegd: de onvoorspelbare procedure van 287b Fw lijkt dus vaker in het voordeel van de huurder uit te pakken dan het reguliere kort geding. Vooral de huurder die ten tijde van de mondelinge behandeling weer is gestart met het betalen van de lopende huur zal bij de insolventie-rechter een redelijk goede kans maken. Bij twijfel lijkt het dus zaak om voor de procedure van artikel 287b Fw te kiezen.

2. Veel zal echter ook afhangen van de omstandigheden van het geval. Herhaalde wanbetaling, reeds eerder mislukte hulpverleningsprojecten en een instabiele (financiële) situatie kunnen de weegschaal in een insolventieprocedure weer doen doorslaan in het voordeel van de verhuurder. In dat geval kan dus wellicht weer beter worden gekozen voor het kort geding om daar de “kaart” van de noodtoestand te spelen. Er zal dus hoe dan ook moeten worden gewikt en gewogen.

3. Het enige “voordeel” bij al deze onvoorspelbaarheid is dat er in de insolventieprocedure doorgaans geen kostenveroordeling zal worden uitgesproken. Partijen kunnen dus op een relatief goedkope manier (met laag kostenrisico) de juridische degens kruisen. Voor wie de goedkoopste optie zoekt, is een moratoriumverzoek dus een goede keus.

Naast dit laatstgenoemde kostenvoordeel valt er voor het overige nog wel het nodige te verbeteren aan de procedure ex artikel 287b Fw. Wij hopen dat wij met dit artikel daar een bijdrage aan kunnen leveren.

**Mr. John Wisseborn is gerechtsdeurwaarder te Harderwijk en mr. Manuel Hofman is als procesjurist verbonden aan JW gerechtsdeurwaarders.*

30 - Voor mensen, door mensen

Regina Caron*

Jarenlang heb ik met veel plezier gewerkt als Wsnp-bewindvoerder. Recent heb ik besloten dat het tijd is voor een nieuwe uitdaging. Mijn werk als Wsnp-bewindvoerder leg ik neer, met als gevolg dat ook aan mijn functie als algemeen bestuurslid van de BBW een einde komt. Reden voor *Wsnp Periodiek* om aan mij te vragen een artikel te schrijven voor de speciale editie: 20 jaar Wsnp.

In mijn verhaal geen juridische uiteenzetting of een kritische stelling. Mijn verhaal gaat over gevoel. De Wsnp zie ik als een uitermate geschikt middel om tot een (snelle) oplossing te komen voor problematische schulden: de spelregels zijn voor eenieder duidelijk en het vindt plaats in een afgebakende termijn. Maar bovenal is de Wsnp een regeling voor mensen die wordt uitgevoerd door mensen.

Jammer genoeg zien we de laatste jaren een dalende instroom. Op zich een goede zaak, zou je denken: de Wsnp is immers bedoeld als laatste redmiddel. Diverse onderzoeken laten echter zien dat de schuldenproblematiek niet verminderd is. Een dalende instroom in combinatie met een stijgende schuldenproblematiek is een verkeerde tendens in mijn optiek. De aanpak van de dalende instroom is één van de speerpunten waarvoor ik mij heb ingezet binnen het bestuur van de BBW. De politiek lijkt het succes van de Wsnp, dat jaarlijks door

de monitor Wsnp wordt aangetoond, niet te willen bekostigen. In plaats van duidelijkheid te geven, is nu een wirwar van trajecten opgeworpen. Ieder met zijn eigen regels, mogelijkheden voor uitsluitingen en sommigen zelfs zonder een einddatum. Die verschillende routes hebben er tot op heden niet voor kunnen zorgen dat de schuldenproblematiek is verminderd. Ook verlagen ze de maatschappelijke kosten als gevolg van schulden niet. Wat is daaraan nog menselijk?

In de afgelopen jaren hebben we gezien dat het 'soort' burger met schulden verandert. In de Wsnp zien we de doorsnee van de hele maatschappij voorbijkomen. Van bijstandsmoeder tot voormalig bankdirecteur. Een gevarieerd aanbod aan schuldenaren en daarmee is een gevarieerde aanpak voor de Wsnp-bewindvoerder noodzakelijk. Ondanks dat alles, blijft de Wsnp en de Wsnp-bewindvoerder met een imago probleem kampen. Wat is dat toch?

Voor mijn verhaal in deze speciale editie van *Wsnp Periodiek* vroeg ik een van mijn sanelen op papier te zetten hoe hij de toegang tot de Wsnp en de hele Wsnp-periode heeft ervaren. Het betreft een man van 51 jaar met werk in de verzekeringsbranche. Hij wenst anoniem te blijven: een Wsnp staat niet zo best op zijn CV en het kan leiden tot werkverlies. Hieronder kun je zijn ervaring lezen. Wellicht kan het imago van de Wsnp-bewindvoerder verbeterd worden als we deze ervaringen meer delen en openbaar maken. En ja, wij zijn streng, maar niet onmenselijk in onze weg naar rechtvaardigheid voor alle bij een Wsnp betrokken partijen.

"Enige jaren geleden was ik (minderheids-) aandeelhouder van een advieskantoor. Helaas is door frauduleus handelen van de andere aandeelhouder de onderneming failliet gegaan. Hierdoor

ontstonden acute financiële problemen voor mijn gezin en mij. Doordat de inkomsten drastisch waren gedaald, was het onmogelijk om aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Al snel liepen de achterstanden in de betalingen op. De hypotheekverstrekker verleende geen enkele medewerking om tot een oplossing te komen. Dit ondanks dat ik druk solliciteerde en er uitzicht was op een nieuwe baan. Inmiddels had ik mij ook gemeld bij de afdeling schuldhulpverlening in onze gemeente. Vlak voordat de inmiddels ingeschakelde Gemeentelijke Kredietbank met een oplossing kwam, werd ons huis toch door de bank gedwongen verkocht. Dit leidde tot een enorme restschuld. Al snel kwamen we tot de conclusie dat toelating tot de Wsnp de enige oplossing was om uit de inmiddels uitzichtloze financiële ellende te komen. De voorgaande situatie heeft ongeveer één jaar in beslag genomen.

Na toelating tot de Wsnp ontstond er in eerste instantie rust. De niet aflatende druk van schuldeisers werd per direct gestopt. De bewindvoerder had met name in de beginfase van het traject een zeer belangrijke rol om de totale situatie in kaart te brengen en in contact te treden met de schuldeisers. De bewindvoerder heeft ook ons belang – in tegenstelling tot wat vaak beweerd wordt – nooit uit het oog verloren. Deze was mede een vraagbaak en stond naast het vertegenwoordigen van de belangen van de schuldeisers ook voor ons klaar. Spookverhalen over dat alle bezittingen zouden worden verkocht en dergelijke waren ook zeker niet waar. Wel is het zo dat je de ‘spelregels’ van de Wsnp precies moet volgen. Wij hebben gedurende de Wsnp periode –die drie jaar heeft geduurd– ook zeker de bewindvoerder als een medestander gezien, die er uiteraard wel op toezag dat de gestelde regels strikt werden nageleefd.

Een maand voordat ik tot de Wsnp werd toegelaten had ik weer een baan gevonden. Ondanks het feit dat je een groot gedeelte van de inkomsten

moet afdragen, gaf dat toch een goed gevoel. Daarnaast houd je ook meer inkomsten over als je werkt dan als je werkeloos blijft. Het is ook van belang om vooral naar de toekomst te blijven kijken. Na de drie jaar Wsnp gaat het leven tenslotte ook gewoon weer door. De Wsnp heeft mij ook niet ervan weerhouden om mijn carrière voort te zetten. Ik maakte zelfs promotie.

Het Wsnp traject hebben wij met een ‘schone lei’ afgerond en daarmee een moeilijke periode in ons leven achter ons gelaten. Hoewel naar mijn mening de periode dat je de consequenties draagt van het feit dat je buiten je schuld om in financiële problemen terecht bent gekomen wel heel erg lang is. Want nadat je de Wsnp met ‘goed gevolg’ hebt doorlopen sta je nog wel 5 jaar negatief genoteerd bij het BKR. Daardoor is het dus niet mogelijk om bijvoorbeeld een telefoonabonnement af te sluiten, iets op rekening aan te schaffen of een auto te leasen. Het kopen van een huis is al helemaal geen optie. Hoewel het voornoemde financieel gezien reeds makkelijk haalbaar is. De totale periode dat je dus met de consequenties wordt geconfronteerd is dus minimaal 8 jaar. Zeker omdat je buiten je schuld om in deze situatie bent beland, is die periode onevenredig lang.”

Natuurlijk zijn er – helaas – ook gevallen die het negatieve imago van de Wsnp-bewindvoerder bevestigen. Dat zijn in mijn beleving echter de uitzonderingen die we moeten voorkomen.

Het mooie vakgebied van de Wsnp ga ik achter mij laten. Ik wens jullie heel veel succes voor de toekomst!

* Regina Caron is bewindvoerder Wsnp bij VDT Advocaten en algemeen bestuurslid van de BBW.

31 - Nieuws in het kort

Monitor Wsnp – gegevens over het jaar 2017

In september is de Monitor Wsnp 14^e meting, met gegevens over 2017, gepubliceerd.

Hoewel uit de jaarcijfers van de NVVK over 2017 bleek dat het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening is gestegen en het aantal gerealiseerde schuldregelingen juist daalde, is het aantal Wsnp-verzoeken in 2017 gedaald naar 9.092. In 2016 waren 11.320 Wsnp-verzoeken ingediend; deze aantallen zijn exclusief de zogenoemde pro-forma verzoeken en exclusief de verzoeken tot omzetting faillissement in Wsnp. Het aantal toepassingen van de Wsnp daalde in 2017 navenant, naar 8.305; bijna 1.500 minder dan in 2016.

Het aantal lopende Wsnp-zaken is in 2017 verder gedaald naar 41.762 (2016: 45.913, daling van 9%). In lijn daarmee is het aantal actieve Wsnp-bewindvoerders afgenomen van 503 (2016) naar 458 (2017); ook een daling van 9%.

Bij optelling van de Wsnp-zaken die in 2017 eindigden met een schone lei (87,9%), Wsnp-akkoord (1,3%), voldoening van alle vorderingen (1,1%) of hervatting van betalingen door de schuldenaar (0,5%) is het 'succespercentage' van de Wsnp verder gestegen naar 91%.

32 - Actuele rechtspraak kort

Publicaties tot en met 30 september 2018

1. Hof Amsterdam 11 juli 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:5668 (art. 288 lid 3 Fw)

Na hoger beroep toepassing Wsnp ondanks CJIB-schulden.

De rechtbank heeft het Wsnp-verzoek van appellante afgewezen, oordelend dat appellante niet te goeder trouw is geweest wegens schulden aan het CJIB van € 1.815, aan de Sociale Dienst van de gemeente Amsterdam van € 2.921 en € 5.992 aan de belastingdienst. Ook het hof oordeelt dat deze schulden niet te goeder trouw zijn ontstaan. In hoger beroep doet appellante tevens een beroep op de hardheidsclausule van art. 288 lid 3 en met succes. Het hof overweegt daartoe dat genoegzaam aannemelijk is geworden dat appellante, na het ontslag bij de rijksbelastingdienst in 2015, in een korte maar diepe crisis heeft verkeerd zowel in psychische als financiële zin. Vrijwel alle schulden zijn toen ontstaan. Gebleken is dat ná deze moeilijke periode appellante haar leven langzaam aan weer op orde heeft gekregen. Zij heeft zich begin 2016 gewend tot maatschappelijk werk en de schuldhulpverlening en sinds september 2016 staat appellante onder inkomensbeheer. Daarbij komt dat appellante geld heeft gespaard en niet is gebleken van nieuwe schulden. Uit de verklaringen van juni 2017, van de behandelend psycholoog en de huisarts, volgt dat het ontstaan van de schulden is gerelateerd aan de geestelijke toestand waarin appellante in 2015 en begin 2016 verkeerde en dat de situatie van appellante inmiddels ruim een jaar stabiel is. Dit laatste wordt mede ondersteund door de omstandigheid dat appellante sinds februari 2017 werkzaam is als tramconductrice voor 20 uur in de week maar feitelijk nagenoeg fulltime werkt en bij haar werkgever tracht te bewerkstelligen het arbeidscontract om te zetten in een fulltime dienstverband. Appellante heeft ter zitting in hoger beroep een stabiele indruk gemaakt en het hof ervan overtuigd dat zij gemotiveerd is om van de schuldsanering een succes te maken. Dit maakt dat sprake is van een keer ten goede. Het hof oordeelt dat aan appellante de kans moet worden geboden haar schulden te saneren.

2. Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 14 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:11069 (homologatie; art. 338 lid 2 en 153 Fw)

Weigering homologatie Wsnp-akkoord wegens hoge privéopnames tijdens minnelijk traject - en mogelijk levert voortzetting schuldsanering beter resultaat op voor de schuldeisers.

Appellanten zijn op 24 mei 2017 tot de Wsnp toegelaten. Reeds kort na aanvang boden de schuldenaren een Wsnp-akkoord aan op basis van een door de gemeente Utrecht te verlenen Bbz-krediet van ruim € 30.000. Bij vonnis d.d. 27 oktober 2017 weigerde de rechtbank homologatie van het door de schuldeisers aangenomen akkoord. De rechtbank oordeelde dat er onvoldoende waarborgen waren dat het akkoord zou worden nagekomen (art. 153 lid 2 onder b Fw), aangezien (1) het Bbz-krediet nog niet ter beschikking van appellanten was gesteld, en (2) de eerste hypotheekhouder [van het woonhuis van appellanten, *red.*] nog geen toestemming had verleend voor een tweede hypotheekrecht ter zekerheidstelling van de terugbetaling van het [nog te verstrekken,

red.] Bbz-krediet. Op 2 november 2017 stellen de schuldenaren hoger beroep in. Op 29 november informeert de Wsnp-bewindvoerder het gerechtshof dat een Bbz-bedrag van € 33.186 door de gemeente op haar derdenrekening is gestort en dat het Wsnp-boedelsaldo € 2.200 bedraagt. Het gerechtshof overweegt dat de door de rechtbank toegepaste weigeringsgronden niet meer aan de orde zijn. Het hof weigert de homologatie evenwel op andere gronden: (a) in weerwil van het aan de schuldenaren verleende advies om maximaal € 1.500 per maand uit de onderneming van de man op te nemen, heeft appellant tijdens het minnelijk traject, in de maanden april en mei 2017, privéopnames gedaan van respectievelijk € 1.650 en € 3.620, en (b) in de maanden maart tot en met mei 2017 hebben de schuldenaren betalingen gedaan aan Parfumerie Van Rooijen, de Efteling, Wildlands Adventure Zoo, Vlaaijerij de Lakei en diverse afhaal/bezorgrestaurants. Het hof kwalificeert een en ander als ernstige overbesteding voor luxe/recreatieve doeleinden. Daar komt bij dat het voorgaande ook grond zou opleveren voor tussentijdse beëindiging van de Wsnp – en tijdens de mondelinge behandeling heeft de Wsnp-bewindvoerder herhaald dat zij voornemens is de sanering voor tussentijdse beëindiging voor te dragen. Het kan niet de bedoeling zijn dat appellanten door de homologatie op dit moment hetzelfde bereiken als met een succesvol doorlopen schuldsanering waarop zij mogelijk - bij tussentijdse beëindiging van de sanering - geen recht hebben. Voorts oordeelt het hof dat onvoldoende aannemelijk is dat met de uitdeling van het akkoordbedrag voor schuldeisers het maximale resultaat wordt bereikt. Het hof acht aannemelijk dat appellant met zijn werkzaamheden meer kan verdienen dan de € 1.500 per maand die hij thans uit zijn onderneming opneemt.

3. Hardheidsclausule toegepast door Gerechtshof Den Haag in een zevental zaken d.d. 13 maart, 4 april, 17 april, 24 april, 2 mei en 11 september (tweemaal), ECLI:NL:GHD HA:2018:2365/2364/2363/2362/2359/2366/2367 (art. 288 lid 1b en lid 3 Fw)

2365: Schulden: CJIB € 1.207 in 2015 ontstaan, motorrijtuigenbelasting 2014 en 2015, gemeente Rotterdam € 2.616 (Participatiewet), Belastingdienst € 49.880 (kinderopvangtoeslag 2010-2013; huur- en zorgtoeslag 2014/2015). Rb: Niet te goeder trouw. Hof: Niet te goeder trouw maar financiële en persoonlijke situatie onder controle: beschermingsbewind, geen nieuwe schulden en verzoeker is druk doende met zoeken naar betaald werk. Toegelaten tot de schuldsanerings-regeling.

2364: Rb: Verzoek omzetting faillissement in Wsnp niet ontvankelijk wegens aanvraag faillissement door een derde. Hof: na wijzen van dit vonnis liet rechtbank weten dat inmiddels is gebleken dat faillissement op eigen aanvraag is uitgesproken; appellanten wel ontvankelijk in omzettingsverzoek. Hof oordeelt dat appellanten hun financiële en persoonlijke situatie weer onder controle hebben gekregen, als bedoeld in art. 288 lid 3 Fw, en dat aannemelijk is dat appellanten hun saneringsverplichtingen zullen nakomen (288 lid 1c), daartoe het volgende overwegend: Op 1 maart 2016 is het faillissement uitgesproken van appellanten en de v.o.f. (waarvan appellanten vennoten zijn). Nadat appellant overspannen was geraakt, nam appellante het management van de v.o.f. over. Vanaf dat moment werd de administratie niet meer correct bijgehouden en niet meer voldaan aan financiële verplichtingen. Appellante werd veroordeeld tot een taakstraf wegens aan-

vulling van het tekort van de v.o.f. door verduistering van gelden van een stichting waar appellante penningmeester van was. Gedragingen van appellante werden veroorzaakt door een angststoornis waarvoor zij tussen februari 2016 en november 2017 onder behandeling heeft gestaan. Uit verklaring psycholoog blijkt dat geen sprake meer is van een angststoornis. Ambtshalve aanslagen van de Belastingdienst zijn door inspanningen van appellanten teruggebracht van € 85.000 tot € 27.000. Appellanten hebben thans beiden een fulltime baan. De faillissementscurator heeft verklaard dat appellanten na een kleine terugval in 2016 altijd hun medewerking hebben verleend. Toegelaten tot de schuldsaneringsregeling.

2363: Schulden: Totale schuldenlast € 100.692 waaronder naheffingsaanslag OB € 51.168 (2011 – 2015). Rb: Niet te goeder trouw. Hof: Appellant heeft geen eigen bedrijf meer en zal geen taxibedrijf meer beginnen (rijdt geen auto meer sinds ontstaan hartklachten). Appellant heeft sinds 2015 weer een eigen woning (na gestrand huwelijk en periode van dakloosheid) en sinds 2016 geen nieuwe schulden meer laten ontstaan, en is druk doende met het zoeken naar betaald werk. Toegelaten tot de schuldsaneringsregeling.

2362: Schulden: Totale schuldenlast € 46.506. Rb: Niet te goeder trouw. Diverse schulden die duiden op overbesteding en CJIB-schuld van € 184 wegens zwartrijden, en onduidelijkheid over ontstaan Belastingsschuld van € 2.314. Goed dat verzoeker geen nieuwe schulden heeft gemaakt sinds 2017 maar is een recente ontwikkeling. Hof: Voldoende aannemelijk dat appellante omstandigheden die bepalend zijn geweest voor ontstaan en/of onbetaald laten schulden onder controle heeft gekregen. Sinds november 2016 geen nieuwe schulden meer ontstaan. Appellante heeft inmiddels een baan voor 36 uur per week – weliswaar een tijdelijk contract maar gereede kans op vast contract. Appellante woont samen met partner die geen schuldenlast heeft en ook een fulltime baan heeft. Stabiele situatie waarin appellante zicht heeft op financiën waaruit vaste lasten kunnen worden voldaan. Appellante is bereid beschermingsbewind aan te vragen. Toegelaten tot de schuldsaneringsregeling.

2359: Schulden: Totale schuldenlast € 52.087, waaronder schulden aan CJIB (onverzekerde auto) en Ohra Schade (schade veroorzaakt door onverzekerde auto), motorrijtuigenbelasting (2014/2015, € 1.007). Rb: Afwijzing o.g.v. 288 lid 1b (niet te goeder trouw) en 288 lid 1c (geen sollicitaties overgelegd); geen toepassing 288 lid 3 want eerst recent weer beschermingsbewind aangevraagd en eerder aan bewind onttrokken. Hof: Appellant erkent niet te goeder trouw te zijn geweest ten aanzien van ontstaan schulden. Maar financiële en persoonlijke situatie onder controle: relatie met vriend, die belangrijke rol speelde bij ontstaan schuldenlast, definitief beëindigd; sinds september 2016 weer beschermingsbewind; financiën en administratie sindsdien onder controle en ook geen nieuwe schulden meer (met uitzondering van een kleine schuld waar appellant een goede verklaring voor had). Toegelaten tot de schuldsaneringsregeling.

2366: Schulden: Totale schuldenlast volgens 285-verklaring: € 311.833. Rb: Verzoeker was bestuurder van diverse (inmiddels gefailleerde) B.V.'s en persoonlijk aansprakelijk gesteld door de

curator van één van de B.V.'s; het betreffende bedrag van € 439.528 stond niet op de schuldenlijst; niet te goeder trouw. Hof: Als gevolg van opheffing faillissement is B.V. opgehouden te bestaan en curator gedefungeerd. Thans geen rechtspersoon waarvan de boedel deze vordering omvat. Aangenomen moet worden dat bij toepassing Wsnp verzoeker niet langer voor faillissementstekort B.V. aansprakelijk wordt gehouden. Dat ingeval van een nagekomen bate de vereffening van de B.V. kan worden heropend, leidt thans niet tot ander oordeel. Appellant niet te goeder trouw maar financiële en persoonlijke situatie onder controle: sinds februari 2018 een voltijds arbeidsovereenkomst voor 12 maanden verricht daarnaast zelfstandige werkzaamheden als trainer/coach bij twee hockeyclubs. Hof weegt ook mee dat echtgenote tot Wsnp is toegelaten en zij ook een voltijds dienstverband heeft – de echtelieden hebben inmiddels € 30.000 aan de Wsnp-boedel afgedragen. Toegelaten tot de schuldsaneringsregeling.

2367: Schulden: Totale schuldenlast € 9.692. Rb: Niet te goeder trouw. Schuld € 7.825 aan Kinderopvang de Dikkedeur terwijl kinderopvangtoeslag is gebruikt voor levensonderhoud, en schuld aan Belastingdienst van € 651 (kinderopvangtoeslag). Geen sollicitaties overgelegd en aangeboden uitzendwerk geweigerd in verband met zorg voor haar kind. Hof: Appellante niet te goeder trouw maar financiële en persoonlijke situatie onder controle. Al geruime tijd geen nieuwe schulden laten ontstaan en appellante heeft inmiddels betaald werk gevonden, en maatschappelijk werker heeft verklaard dat appellante al haar afspraken volledig is nagekomen en aangeboden trajecten en cursussen met beide handen heeft aangepakt. Toegelaten tot de schuldsaneringsregeling.

4. Gerechtshof Amsterdam 27 maart 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2800 (art. 288 lid 1b en lid 3 Fw).

Afwijzing wegens CJIB-schulden. Onvoldoende stabilisatie ondanks (a) inkomensbeheer, (b) aflossing schulden en (c) betere relatie met vriend.

Het hof oordeelt dat appellante ten aanzien van het ontstaan en onbetaald laten van de schulden niet te goeder trouw is geweest. Appellante heeft een CJIB-schuld van € 1.646 bestaande uit twee boetes. De grootste CJIB-boete ad € 1.209 houdt verband met het onverzekerd laten van een voertuig dat op haar naam stond en is minder dan vijf jaar oud. Gezien de aard van de overtreding en het verzuim (tijdig) het kenteken van het voertuig blijvend te schorsen dan wel een vrijwaringsbewijs te verkrijgen en zodoende de tenaamstelling van het voertuig te doen doorhalen, kan niet worden gezegd dat appellante ten aanzien van het ontstaan van de CJIB-schuld geen verwijt kan worden gemaakt. Deze schuld staat aan de toelating van appellante tot de schuldsaneringsregeling in de weg. Bij beantwoording van de vraag of appellante de omstandigheden die tot de schulden hebben geleid onder controle heeft gekregen, dient enige voorzichtigheid te worden betracht. Niet uit het oog mag worden verloren dat een premature toelating tot de schuldsanering tot gevolg kan hebben dat de Wsnp (tussentijds) kan worden beëindigd zonder toekenning van de schone lei, en dat appellante dan tien jaren moet wachten alvorens zij weer een beroep kan doen op de Wsnp. Het hof begrijpt dat appellante er alles aan wil doen om uit de financiële problemen te geraken. Zij heeft het hof evenwel niet ervan kunnen overtuigen dat zij de omstandigheden die haar in de financiële problemen hebben gebracht thans in voldoende mate onder controle heeft.

Dat appellante sinds oktober 2016 gebruik maakt van inkomensbeheer, aflost op een of meer schulden, de relatie met haar vriend thans beter is, sinds eind 2016 geen nieuwe schulden meer laat ontstaan, zijn weliswaar stappen in de goede richting, maar rechtvaardigen nog niet de conclusie dat de situatie van appellante thans zodanig is gestabiliseerd dat op grond daarvan nakoming van de Wsnp-verplichtingen gedurende een periode van tenminste drie jaar voldoende is gewaarborgd. Daartoe is redengevend dat het appellante niet is gelukt om over haar psychische problemen te praten met een psycholoog, dat zij er toen voor heeft gekozen om zonder doktersvoorschrift medicatie te (blijven) gebruiken en dat zij tot medio 2017 niet in staat is geweest arbeid te verrichten. Appellante heeft tot medio 2017 een Ziektewetuitkering ontvangen. Hoewel appellante stelt dat het sinds september 2016 goed met haar gaat en dat zij sindsdien op zoek is naar werk, heeft zij die stelling niet met stukken onderbouwd. Appellante heeft slechts met betrekking tot een vijftal sollicitaties, verricht in de laatste drie maanden, stukken overgelegd. Het is appellante nog niet gelukt betaald werk te vinden en te behouden. Zo heeft zij ter zitting in hoger beroep verklaard in 2017 slechts een week te hebben gewerkt in de thuiszorg. Mede gelet op de zware Wsnp-verplichtingen acht het hof het van belang dat appellante verder aan stabilisatie van haar situatie werkt in de hiervoor bedoelde zin. Indien appellante op termijn – bij voorkeur met (bewijs) stukken – kan aantonen dat haar leven voldoende is gestabiliseerd, kan zij zich opnieuw tot de rechter wenden teneinde een toelatingsverzoek ter beoordeling voor te leggen.

5. Hof's-Hertogenbosch 26 april 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1809 (art. 354 Fw)

Boedelachterstand en nieuwe (premie-)schuld voldaan door stiefvader. Rb: geen schone lei. Hof: 6 maanden verlenging.

Op 27 augustus 2014 is de wettelijke schuldsaneringsregeling van toepassing verklaard ten aanzien van appellante. Bij vonnis van 1 september 2017 is de looptijd met drie maanden verlengd om de boedelachterstand in te lopen. Na het verstrijken van de verlengde looptijd verstrekt de rechtbank geen schone lei wegens de nog openstaande boedelachterstand en een nieuwe schuld. In de periode augustus 2016 tot december 2017 is een premieschuld aan de Ohra ontstaan van € 1.282. Bij de eerdere behandeling op 25 augustus 2017 heeft appellante deze schuld verzwegen en nadien aan de bewindvoerder medegedeeld dat er geen nieuwe schulden waren. Bij de rechtbank voerde de schuldenaar aan niet bekend te zijn met deze schuld maar de rechtbank acht dit ongehoofwaardig en de tekortkomingen toerekenbaar. In hoger beroep voert appellante aan dat haar stiefvader inmiddels zowel de boedelachterstand als de premieschuld aan de Ohra heeft voldaan. Het hof constateert dat de schuld aan Ohra niet meer bestaat maar oordeelt dat appellante wist, althans had dienen te onderkennen, dat zij door het niet (volledig) betalen van haar maandelijkse ziektekostenpremie een nieuwe schuld aan het opbouwen was. Nu zij de bewindvoerder hiervan niet in kennis heeft gesteld, heeft appellante niet naar behoren voldaan aan de in het kader van haar schuldsaneringsregeling op haar rustende (spontane) informatieplicht. Ten aanzien van de ontstane boedelachterstand overweegt het hof dat deze in beginsel niet middels schenkingen van derden kan worden ingelopen. Uit art. 295 lid 1/lid 4a Fw vloeit immers voort dat schenkingen in beginsel in de boedel vallen en verdragen schenkingen voor inlossing van de boedelachterstand zich in principe niet met de verplichting van de schuldenaar zelf om van zijn inkomen maandelijks

afdrachten te doen tot de grens van het vtlb (art. 295 lid 2 Fw). Dit daargelaten nog, dat zodoende in de schuldsaneringsregeling een ongewenste tweedeling zou ontstaan doordat de ene saniet wél maar de andere saniet niét op schenkingen kan rekenen. Daar staat tegenover dat appellante subsidiair heeft verzocht om, gedurende een verlenging, de boedelachterstand alsnog uit eigen middelen in te mogen inlopen en hiertoe een rudimentair, financieel plan van aanpak heeft overgelegd. Temeer omdat appellante de overige Wsnp-verplichtingen naar behoren is nagekomen, acht het hof in dit specifieke geval termen aanwezig om de schuldsaneringsregeling nogmaals en voor de duur van zes maanden dan wel zoveel korter totdat de boedelachterstand geheel door appellante zal zijn voldaan, te verlengen. Tijdens deze verlenging zal appellante ook iedere maand het salaris van de bewindvoerder dienen te voldoen en de bewindvoerder (spontaan) dienen te informeren met betrekking tot alle zaken waarvan appellante weet dan wel dient te beseffen dat deze voor een succesvolle voortzetting van haar reeds tot tweemaal toe verlengde schuldsaneringsregeling van belang (kunnen) zijn en mag appellante geen nieuwe schulden laten ontstaan.

6. Rb. Midden-NL 17 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:4362 (art. 350 Fw)

Voordracht tussentijdse beëindiging afgewezen. Beschermingsbewindvoerder heeft in het zicht van toelating tot de Wsnp geld van de beheerrekening overgemaakt naar schuldenares in privé. Rb. verstaat dat beschermingsbewindvoerder de boedelachterstand uit eigen middelen voldoet.

De Wsnp is gestart op 13 december 2017. Kort voor de toelating heeft de beschermingsbewindvoerder een bedrag van € 2.150 overgemaakt van de spaarrekening naar de privérekening van de schuldenaar. Op 4 april 2018 heeft de r-c de Wsnp-regeling voorgedragen voor tussentijdse beëindiging omdat schuldenares haar schuldeisers heeft benadeeld door kort voor de toelating tot de Wsnp een groot deel van het aanwezige saldo op de spaarrekening te besteden aan (consumptieve) uitgaven ten behoeve van zichzelf. Voorts heeft de schuldenares getracht belastingteruggaven verborgen te houden door hiervan geen melding te maken op de toelatingszitting. Dit getuigt niet van een saneringsgerichte houding, aldus de r-c. De rechtbank oordeelt dat sprake is van een boedelachterstand. Vaststaat dat het saldo op de spaarrekening van schuldenares medio november 2017 € 2.150 bedroeg en dat het saldo op de dag van de toelating tot de Wsnp nog maar € 300,83 bedroeg (ING gaat dit bedrag nog overmaken naar de boedelrekening). Het verschil van € 1.849,17 komt in beginsel aan de boedel toe. Inmiddels is er € 1.015 overgemaakt naar de boedelrekening; de boedelachterstand bedraagt € 834,17 en dit geld is uitgegeven aan een boxspring-bed en betaling van het eigen risico zorgverzekering. De rechtbank acht het zeer kwalijk dat de beschermingsbewindvoerder zonder overleg met de toezichthoudend kantonrechter en in het zicht van de Wsnp gelden van de spaarrekening heeft overgemaakt naar schuldenares in privé. De beschermingsbewindvoerder had zich ervan moeten vergewissen dat deze gelden mogelijk voor de schuldeisers gereserveerd hadden moeten worden. Hij had in ieder geval de toelating tot de Wsnp moeten afwachten. Na de toelating tot de Wsnp had hij vervolgens al het spaargeld moeten overmaken naar de boedelrekening. Voor (medisch) noodzakelijke uitgaven ten behoeve van schuldenares had hij vervolgens in contact moeten treden met de Wsnp-bewindvoerder en de rechter-commissaris (mogelijk kan hij dit alsnog doen). Door dit na te laten heeft de beschermingsbewindvoerder de suggestie gewekt dat hij in het zicht van de Wsnp heeft getracht om

gelden te onttrekken aan de boedel en om die reden is de boedelachterstand toe te rekenen aan de beschermingsbewindvoerder (en dus niet aan schuldenaar). Immers, het vermogen van schuldenares is onder bewind gesteld vanwege haar lichamelijke of geestelijke toestand, waardoor zij niet in staat is ten volle haar vermogensrechtelijke belangen zelf behoorlijk waar te nemen. Van een beschermingsbewindvoerder mag worden verwacht dat hij deze belangen voor haar waarneemt en hij heeft dat in dit geval nagelaten. De rechtbank wijst de voordracht tot tussentijdse beëindiging af en verstaat dat de beschermingsbewindvoerder de boedelachterstand zo spoedig mogelijk vanuit eigen middelen voldoet.

7. Hof Den Haag 5 juni 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:2368 (art. 354 Fw)

Hof verleent alsnog schone lei ondanks diefstal 42,8 kilo hennep tijdens Wsnp.

De Wsnp is op 25 september 2014 van toepassing verklaard. Bij eindvonnis d.d. 9 april 2018 heeft de rechtbank de schone lei onthouden, daartoe het volgende overwegend: De schuldenaar heeft tijdens de Wsnp tezamen en in vereniging met een ander met het oogmerk van wederrechtelijke toe-eigening 42,8 kilogram hennep(toppen) weggenomen, toebehorende aan een ander of anderen dan aan de schuldenaar en/of haar mededader. Zij is hiervoor veroordeeld tot een gevangenisstraf van 13 dagen en een taakstraf van 50 uur. De hiervoor genoemde gedraging is zodanig in strijd met het doel en de strekking van de schuldsaneringsregeling dat deze reeds voldoende grond oplevert voor het weigeren van de schone lei. Dat de gedraging het gevolg zou zijn van psychische overmacht is door de strafrechter niet vastgesteld. De strafrechter heeft vastgesteld dat onvoldoende aannemelijk is geworden dat er sprake is geweest van een dusdanige van buiten komende dwang dat de schuldenaar daar geen weerstand tegen kon bieden. Er is geen reden om hier anders over te oordelen in het kader van de vraag of de schuldenaar de schone lei verdient. Zij wist, althans had moeten weten, dat zij de schone lei door deze gedraging in gevaar zou brengen. Dat de schuldeisers niet zijn benadeeld, doet daaraan volgens de rechtbank niet af. Bovendien heeft de schuldenaar de bewindvoerder niet terstond ingelicht over de tenlastelegging en is aldus tekortgeschoten in de informatieverplichting. Ook het hof oordeelt dat het plegen van een misdrijf niet verenigbaar is met de doelstelling van de Wsnp en in beginsel in de weg staat aan de toekenning van de schone lei. Het hof oordeelt evenwel dat sprake is van zodanige feiten en omstandigheden dat deze het onthouden van een schone lei niet rechtvaardigen. Gebleken is dat appellante kampt met ernstige psychische problemen en dat zij ernstige symptomen en beperkingen heeft die leiden tot uitval in haar persoonlijk, sociaal, beroepsmatig en maatschappelijk functioneren. Het hof oordeelt dat aannemelijk is dat appellante ten tijde van het begaan van het strafbare feit onder grote psychische druk stond en haar gedraging haar slechts in zeer beperkte mate kan worden verweten. De beschermingsbewindvoerder heeft kort na het voorarrest van appellante hiervan melding gemaakt aan de Wsnp-bewindvoerder en vragen over de achtergrond zijn beantwoord. Voor zover sprake is van een tekortkoming in de (spontane) informatieverplichting kan deze, vanwege de geringe betekenis, buiten beschouwing blijven. Het hof neemt verder in aanmerking dat appellante voor het overige gedurende de gehele looptijd haar saneringsverplichtingen naar behoren is nagekomen. Het hof kent alsnog de schone lei toe.

8. Rb. Limburg 12 juni 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:7558 (art. 15b Fw)

Omzetting faillissement in schuldsanering. Zoon is nieuwe eigenaar onderneming; vader (ex-ondernemer/saniet) nu werknemer. Rechtbank stelt aannames inkomensontwikkeling van de saniet vast.

Het faillissement van de schuldenaar/verzoeker is uitgesproken op 19 mei 2015. Op 26 juli 2017 is een verificatievergadering in faillissement gehouden. De schuldenaar, geboren in 1964, verzoekt opheffing van zijn faillissement en toepassing van de schuldsaneringsregeling. Verzoeker was enig aandeelhouder en bestuurder van een B.V., thans is zijn zoon enig aandeelhouder en verzoeker bestuurder. De rechtbank oordeelt dat verzoeker voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat hij te goeder trouw is geweest ten aanzien van het ontstaan van de schulden en toegelaten kan worden tot de schuldsaneringsregeling. Daarbij overweegt de rechtbank dat, gezien de leeftijd van verzoeker, de huidige werkconstructie (vader werkzaam in dienst van de B.V. van zijn zoon) de constructie is met de hoogste opbrengst voor schuldeisers. De curator, die door de rechtbank benoemd wordt tot Wsnp-bewindvoerder in deze zaak, stemt in met de constructie maar meent dat er wel inkomensvoorwaarden gesteld moeten worden. De beslissing van de rechtbank sluit daar op aan: *‘De rechtbank stelt vast dat voor de boedelafdrachten binnen de schuldsaneringsregeling uitgegaan dient te worden van het volgende inkomen van verzoeker:*

-vanaf 1 juli 2018: minimaal € 28.000,00 op jaarbasis,

-vanaf 1 januari 2019: verhoging naar minimaal € 32.000,00 op jaarbasis,

-vanaf 1 januari 2020: verhoging naar minimaal € 35.000,00 op jaarbasis,

of telkens zoveel meer als tussen partijen in overleg en rekening houdende met de bedrijfseconomische positie van de onderneming afgesproken wordt.

-Bij het te bepalen vrij te laten bedrag zal geen rekening gehouden worden met een post reiskosten.

-Binnen de onderneming zal geen buitensporig vermogen opgebouwd mogen worden gedurende de looptijd.’

9. Rb. Rotterdam 21 juni 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:6436 (art. 15b Fw)

Omzettingsverzoek niet-ontvankelijk verklaard na eerder afgewezen Wsnp-verzoek.

De Lage Landen Trade Finance B.V. heeft op 25 april 2015 een verzoekschrift tot faillietverklaring van verzoekster bij de rechtbank ingediend. Het faillissement van de schuldenaar/verzoeker is uitgesproken op 22 maart 2016. Schuldenaar verzoekt opheffing van haar faillissement en toepassing van de schuldsaneringsregeling. De curator heeft in eerste instantie positief geadviseerd maar ter zitting voert een kantoorgenoot namens de curator aan dat verzoekster niet-ontvankelijk verklaard dient te worden in haar omzettingsverzoek. De rechtbank overweegt dat tijdens de inhoudelijke behandeling van het faillissementsverzoek op 2 juni 2015 het faillissementsverzoek is geschorst om verzoeker de gelegenheid te geven een Wsnp-verzoek in te dienen. Verzoeker heeft vervolgens op 25 juni 2015 een Wsnp-verzoek ingediend. Bij vonnis d.d. 1 juli 2015 heeft de rechtbank dat verzoek niet-ontvankelijk verklaard, omdat er geen verklaring is ingediend dat verzoeker tevergeefs pogingen heeft ondernomen om met haar schuldeisers tot minnelijke overeenstemming te komen - het gerechtshof heeft deze beslissing van de rechtbank bekrachtigd. Na hervatting van de behandeling van het faillissementsverzoek heeft de rechtbank, bij vonnis van 22 maart 2016, verzoekster failliet verklaard. Nu verzoeker voorafgaand aan de faillietverklaring, te weten op 25

juni 2015, reeds een Wsnp-verzoek had ingediend en niet-ontvankelijk is verklaard, is niet voldaan aan de door art.15b Fw gestelde voorwaarden om in aanmerking te komen voor omzetting naar de Wsnp.

10. Rb. Rotterdam 29 juni 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:6435 (art. 287a Fw, art. 8 EEX-Vo)

Dwangakkoord opgelegd aan weigerachtige, buitenlandse schuldeiser.

Verzoeker heeft negentien schuldeisers, waarvan één preferente en achttien concurrente. De totale schuldenlast bedraagt ruim € 35.600. Verzoeker heeft een schuldregeling aangeboden, inhoudende een betaling van 7,914 % aan de preferente schuldeisers en 3,946 % aan de concurrente schuldeisers tegen finale kwijting. De aangeboden regeling is gebaseerd op de NVVK-norm. De afloscapaciteit is gebaseerd op ongewijzigde voortzetting van zijn Participatiewet-uitkering. Verzoeker is door de uitkerende instantie tot 21 december 2018 vrijgesteld van de sollicitatieplicht. De aangeboden regeling voorziet in uitkering van een prognosepercentage - de afloscapaciteit kan eventueel hoger of lager uitvallen. Verzoeker heeft sinds de aanmelding bij schuldhulpverlening geen nieuwe schulden of achterstanden meer laten ontstaan en zijn vaste lasten worden inmiddels door zijn beschermingsbewindvoerder voldaan. Verzoeker heeft ter terechtzitting verklaard dat hij in het verleden - sporadisch - gegokt heeft. Verzoeker heeft de behandelingen bij Bouman GGZ afgerond. Zeventien schuldeisers stemmen met de aangeboden schuldregeling in. Ziggo en FOF stemmen hier niet mee in. Zij hebben een totale vordering van € 1.696,79 op verzoeker, 4,76 % van de totale schuldenlast. Aangezien FOF een rechtspersoon is naar buitenlands recht, beoordeelt de rechtbank eerst of zij bevoegd is van het 287a-verzoek kennis te nemen. De rechtbank oordeelt van wel, op grond van de volgende overwegingen: *'Het verzoek van verzoeker strekt ertoe FOF te bevelen in te stemmen met een door hem aangeboden schuldregeling (artikel 3:300 lid 1 BW), zodat hierop van toepassing is de Verordening (EU) nr. 1215/2012 van de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in de burgerlijke en handelszaken (herschikking ("EEX-Vo")). De rechtbank is van oordeel dat zij bevoegd is krachtens artikel 8 lid 1 EEX-Vo. Bij het onderhavige verzoek zijn de belangen van meerdere (in Nederland gevestigde) verweerders betrokken, wier belangen moeten worden gewogen bij de beoordeling van het verzoek ex artikel 287a Fw. Daarmee is de nauwe band gegeven, terwijl een goede rechtsbedeling vraagt om een gelijktijdige beoordeling van al deze belangen, teneinde te vermijden dat bij afzonderlijke berechting van de zaken onverenigbare beslissingen worden gegeven.'* De rechtbank wijst vervolgens het dwangakkoord toe overwegend, samengevat, dat (a) een ruime meerderheid van de schuldeisers heeft ingestemd en de vorderingen van de dwarsliggers een gering aandeel (4,76%) van de schuldenlast vormt, (b) het voorstel is getoetst door een deskundige en onafhankelijke partij, Kredietbank Rotterdam, (c) het voorstel het uiterste is waartoe verzoeker in staat moet worden geacht, (d) de beschermingsbewindvoerder en de advocaat hebben verklaard dat aan alle waarborgen is voldaan voor een maximale afdracht en nieuwe schulden niet in de rede liggen gezien het beschermingsbewind, en dat (e) uitwerking van het voorstel een gunstiger financieel resultaat voor de schuldeisers zal hebben gezien de Wsnp-kosten.

11. Rb. Noord-Nederland 4 juli 2018, RBNNE:2018:2581 (aansprakelijkheid bewindvoerder)

Geen persoonlijke aansprakelijkheid Wsnp-bewindvoerder jegens schuldeiser.

Eiser - ook schuldeiser in de Wsnp (*) - houdt zich bezig met de handel in en reparatie van auto's. Ten aanzien van zijn zakenpartner en diens echtgenote is op 6 maart 2012 de wettelijke schuldsaneringsregeling van toepassing verklaard. Vóór de Wsnp verkocht de zakenpartner - de latere saniet - auto's van eiser maar droeg op een gegeven moment de verkoopopbrengst niet meer aan eiser af. Op het bedrijfspand van de zakenpartner werd een tweede hypotheek gevestigd ten behoeve van eiser en eiser legde in november 2011 en februari 2012 executoriale beslagen op roerende goederen van de zakenpartner. De zakenpartner onttrok goederen aan deze beslagen waarvan op 23 februari 2012 door eiser aangifte is gedaan; in oktober 2013 is de zakenpartner (saniet) strafrechtelijk veroordeeld. Op verzoek van eiser is de schuldsanering op 21 mei 2014 tussentijds door de rechtbank beëindigd. Eiser stelt de Wsnp-bewindvoerder aansprakelijk voor beweerdelijke schade van € 166.780 wegens (a) het niet tussentijds beëindigen van de schuldsaneringsregeling ondanks Paulianeus handelen van de schuldenaar voorafgaand aan de Wsnp, en (2) het niet aan schuldeiser verkopen van het bedrijfspand van de schuldenaar ondanks het (hoogste) bod van de schuldeiser op dat pand. De rechtbank overweegt, in algemene zin, als volgt: De vraag of de bewindvoerder persoonlijk aansprakelijk is, dient te worden beantwoord aan de hand van de zogenaamde Maclou-norm (vgl. HR 19 april 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2047). Voor persoonlijke aansprakelijkheid is vereist dat de bewindvoerder ook persoonlijk een verwijt kan worden gemaakt van zijn handelen, waarvoor is vereist dat hij gehandeld heeft, terwijl hij het onjuiste van zijn handelen inzag dan wel redelijkerwijze behoorde in te zien (vgl. HR 16 december 2011, ECLI:NL:HR:2011:BU4204). Voorts overweegt de rechtbank, meer specifiek, als volgt: De bewindvoerder kan geen verwijt worden gemaakt van de omstandigheid dat hij een boekenonderzoek heeft laten uitvoeren, naar aanleiding van de stelling van eiser dat de zakenpartner voertuigen zou hebben onttrokken aan het namens eiser gelegde executoriaal beslag op die voertuigen. De omstandigheid dat het boekenonderzoek eerst in november 2012 is gestart, acht de rechtbank niet zodanig traag of onzorgvuldig dat dit onrechtmatig is jegens eiser. Dat na het boekenonderzoek niet direct om tussentijdse beëindiging van de Wsnp is gevraagd, is niet in strijd met de Maclou-norm. Niet valt in te zien welk zwaarwegend belang is geschaad doordat niet onverwijld maar na enige tijd is verzocht om beëindiging van de schuldsanering. De stelling van eiser dat de bewindvoerder onrechtmatig jegens eiser heeft gehandeld door het bedrijfspand van de schuldenaar niet aan eiser te gunnen, zal de rechtbank als onvoldoende adequaat onderbouwd passeren. Het bedrijfspand van de zakenpartner werd vanaf 30 maart 2012 te koop aangeboden door de makelaar. Eiser was daarmee bekend. Desondanks heeft eiser zich niet tot de makelaar gewend en een concreet bod uitgebracht, althans niet eerder dan ná het sluiten door de bewindvoerder van een koopovereenkomst met Friese Vastgoedmij B.V. in maart 2013. De rechtbank wijst de vorderingen af en veroordeelt de schuldeiser in de proceskosten.

() Het gaat feitelijk om een drietal (schuld)eisers - een VOF, een B.V. en een natuurlijke persoon - en een bewindvoerderskantoor en twee aldaar werkzame personen - verkort aangeduid als schuldeiser en Wsnp-bewindvoerder.*

12. Rb. Rotterdam 17 juli 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:6437 (art. 287a Fw)

Rechtbank: Niet alleen toekomstige afdracht 36 maanden maar ook reeds gespaarde bedrag komt aan schuldeisers toe.

Verzoeker heeft een schuldenlast van bijna € 257.500. Verzoeker biedt een minnelijke schuldregeling aan met betaling aan de elf concurrente schuldeisers van 13,52% van hun vorderingen en het dubbele percentage aan de enige preferente schuldeiser. De rechtbank stelt vast dat elf schuldeisers instemmen met het voorstel; één schuldeiser met een vordering van ruim € 43.300 (16,4% van de schuldenlast) weigert in te stemmen. De rechtbank stelt ook vast dat het voorstel is getoetst door een deskundige en onafhankelijke partij, te weten Sociale Dienst Drechtsteden en goed en controleerbaar is gedocumenteerd. De rechtbank oordeelt dat het voorstel het uiterste is waartoe verzoeker in staat moet worden geacht. Verzoeker beschikt over een fulltime baan en een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd en voldoet reeds aan de in de schuldsaneringsregeling bestaande werkverplichting voor 36 uur per week. Ondanks de privéproblemen waar verzoeker en zijn partner mee te maken hebben, spant verzoeker zich meer dan voldoende in om tot een oplossing voor zijn schuldenproblematiek te komen. Door schuldhulpverlening is ter zitting verklaard dat aan alle waarborgen voor een maximale afdracht, is voldaan. Verzoeker zit in budgetbeheer en het ontstaan van nieuwe schulden ligt niet in de rede. De rechtbank oordeelt dat de uitwerking van het voorstel een gunstiger resultaat zal hebben voor de schuldeisers dan in de Wsnp-situatie gezien de kosten van die saneringsregeling. De rechtbank wijst het dwangakkoord toe en bepaalt daarbij dat het reeds in het minnelijke traject gespaarde saldo van € 11.000 ten goede dient te komen aan de schuldeisers. *‘Immers, in de situatie dat de schuldsaneringsregeling op verzoeker van toepassing zou worden verklaard, zou dit bedrag aan de boedel toekomen. De rechtbank bepaalt daarom dat de looptijd van de buitengerechtelijke schuldregeling pas mag ingaan na 17 juli 2018, zodat het tot op heden gespaarde bedrag bovenop de maandelijkse afdracht voor de duur van 36 maanden komt.’*

13. Rb. Rotterdam 26 juli 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:6439 (art. 287a Fw)

Minnelijk traject niet door 48 Wck-instelling. Dwangakkoord opgelegd ondanks 288 lid 2b-grond voor afwijzing Wsnp-verzoek – wél bevoegd afgegeven 285-verklaring.

Verzoeker heeft een schuldenlast van bijna € 44.400 en biedt een minnelijke schuldregeling aan met betaling aan de elf concurrente schuldeisers van 3,97% van hun vorderingen. Negen schuldeisers stemmen in met de aangeboden regeling, twee schuldeisers weigeren. De rechtbank overweegt dat schuldhulpbureau Westerbeek geen gemeentelijke instelling is. Dat de controle op de werkzaamheden van Westerbeek namens de gemeente door een bij de gemeente gedetacheerde werknemer van Westerbeek, heeft plaatsgevonden, maakt dat niet anders. De rechtbank oordeelt dat de schuldbemiddeling niet is uitgevoerd door een persoon of instelling zoals bedoeld in artikel 48 lid 1, aanhef en onder b, c of d Wck. Dit zou in beginsel moeten leiden tot afwijzing van het verzoek ingevolge artikel 287a lid 1 Fw. De rechtbank is van oordeel dat afwijzing van het verzoek zal meebrengen dat verzoeker om (alsnog) in aanmerking te komen voor toewijzing van het verzoek, opnieuw het minnelijk traject zal moeten doorlopen. De rechtbank is tot de overtuiging gekomen dat de door Westerbeek uitgevoerde schuldbemiddeling deugdelijk is uitgevoerd. Het inzetten van een nieuw bemiddelingstraject dient dus niet een materieel doel maar is louter nodig

om formeel te voldoen aan de wettelijke vereisten. Daar staat tegenover dat als de hernieuwde schuldbemiddeling met spoed zal worden opgestart, het traject zeker enige maanden in beslag zal nemen. Verzoeker hoefde er geen rekening mee te houden dat als gevolg van de wijze waarop de gemeente de schuldbemiddeling heeft vormgegeven, zijn verzoek op deze formele grond zal worden afgewezen. De rechtbank stelt vervolgens vast dat de vorderingen van de weigerachtige schuldeisers een aandeel vormen in de totale schuldenlast van 40,82 %. Een ruime meerderheid van de schuldeisers, namelijk negen van de elf schuldeisers, is met de aangeboden regeling akkoord gegaan. De rechtbank oordeelt dat het voorstel het uiterste is waartoe verzoeker in staat moet worden geacht. Verzoeker beschikt niet over betaald werk en is door de gemeente vrijgesteld van zijn arbeidsverplichting - voldoende aannemelijk is dat hij in de komende jaren geen hoger inkomen zal kunnen verwerven. Door de Gemeente is ter zitting verklaard dat aan alle waarborgen, die ervoor moeten zorgen dat verzoeker het maximale zal afdragen, is voldaan. Verzoeker heeft sinds augustus 2013 beschermingsbewind en het ontstaan van nieuwe schulden ligt niet in de rede. Naar verwachting zal de uitwerking van het voorstel een gunstiger resultaat hebben voor de schuldeisers dan de Wsnp gezien de kosten van de Wsnp. De rechtbank beveelt de weigerachtige schuldeisers in te stemmen met de schuldregeling.

14. Rb. Noord-Holland 21 augustus 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:7433 (art. 15b Fw)

Omzettingsverzoek niet-ontvankelijk verklaard. Aangetekende griffiebrief niet afgehaald. Verzet tegen faillietverklaring ingetrokken.

Op 22 december 2017 stuurde de griffie aan de schuldenares een brief als bedoeld in art. 3 lid 1 Fw en wees er op dat zij een Wsnp-verzoek kan indienen zolang zij niet failliet is verklaard. Deze aangetekende brief is verzonden naar het adres vermeld op het uittreksel Basisregistratie Personen (gevoegd bij het faillissementsverzoek), maar de brief is niet afgehaald. Op 13 februari 2018 is de schuldenaar failliet verklaard. De schuldenaar is niet op de faillissementszitting verschenen; haar advocaat tekende verzet aan tegen de faillietverklaring. Daags voor de mondelinge behandeling van het verzet trekt de advocaat het verzet weer in omdat de schuldenares niet de benodigde financiële middelen bij elkaar heeft kunnen krijgen om een akkoord met de aanvrager van het faillissement en de curator te bereiken. De rechtbank oordeelt dat voldoende aannemelijk is geworden dat de schuldenares op correcte wijze is opgeroepen voor de behandeling van het faillissementsverzoek en daarbij is gewezen op de mogelijkheid een Wsnp-verzoek in te dienen en de schuldenares - meewegend dat zij wordt vertegenwoordigd door een advocaat - bewust heeft afgezien van het indienen van een Wsnp-verzoek. De rechtbank overweegt dat geen sprake is van verschoonbare termijnoverschrijding en verklaart de schuldenares niet-ontvankelijk in het omzettingsverzoek. Ten overvloede overweegt de rechtbank nog dat de schuldenares niet te goeder trouw is geweest ten aanzien van naheffingsaanslagen omzetbelasting, loonheffing en motorrijtuigenbelasting en een schuld aan het CJIB.

15. Rb. Midden-NL 23 augustus 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:4100 (art. 3 en 3a Fw)

Bij arrest van 9 juni 2017 heeft de Hoge Raad beslist dat de schorsing van artikel 3a Fw ook van toepassing is bij een herhaald Wsnp-verzoek (ECLI:NL:HR:2017:1064). Rb: Herhaald Wsnp-verzoek in dit geval misbruik van bevoegdheid.

Op 6 april 2018 vroeg de Belastingdienst het faillissement van verzoeker aan. Op 21 april 2018 diende verzoeker een Wsnp-verzoek in, zonder bijlagen. Op 30 april 2018 stelde de rechtbank verzoeker in staat de ontbrekende gegevens aan te vullen. Op 14 juni verklaarde de rechtbank verzoeker niet-ontvankelijk in zijn Wsnp-verzoek omdat hij de gegevens niet had aangevuld. De dag voor de behandeling van het faillissementsverzoek op 17 juli 2018 ontving de rechtbank een nieuw Wsnp-verzoek door tussenkomst van Zuidweg Schuldhulp. Na de behandeling ter zitting maar voor een beslissing op de vraag of dit herhaalde Wsnp-verzoek tot schorsing van de faillissementsaanvraag diende te leiden, heeft verzoeker de behandelend rechter gewraakt. Na afwijzing van het wrakingsverzoek beslist de rechtbank op 23 augustus 2018 dat het herhaalde verzoek misbruik van bevoegdheid oplevert en, onder verwijzing naar bovengenoemd arrest van de Hoge Raad van 9 juni 2017, niet tot schorsing leidt en dat de behandeling van het faillissementsverzoek op 4 september 2018 wordt voortgezet. In haar motivering verwijst de rechtbank onder meer naar aansprakelijkstelling van verzoeker door de Belastingdienst voor een bedrag van ruim € 173.000 wegens schulden aan twee B.V.'s en een vordering van een advocatenkantoor van ruim € 640.000. De rechtbank acht onaannemelijk dat verzoeker na een inhoudelijke beoordeling van zijn herhaalde verzoek zou worden toegelaten tot de Wsnp. In aanmerking nemende de onevenredigheid van het belang van verzoeker bij het indienen van een nieuw Wsnp-verzoek en het belang van de indiener van het faillissementsverzoek bij voortvarende behandeling daarvan oordeelt de rechtbank dat verzoeker in redelijkheid niet tot indiening van een nieuw Wsnp-verzoek had kunnen komen – door dit wel te doen maakt hij misbruik van recht. Bij die belangenafweging betreft de rechtbank het feit dat verzoeker een woning met een forse overwaarde heeft en de mogelijkheid dat hij deze verkoopt en daarmee onttrekt aan verhaal door crediteuren.

16. Rb. Noord-Holland 29 augustus 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:7801 (art. 287 lid 4 Fw)

Opschorting beslag dat is gelegd na aanbieding minnelijke regeling.

Verzoekster heeft een minnelijke regeling aan haar schuldeisers aangeboden. Een van de schuldeisers, een advocatenkantoor, weigert in te stemmen en legt vervolgens derdenbeslag onder meer op goederen die zich bevinden onder de Stichting Kredietbank Nederland [spaarsaldo minnelijk traject? *red.*]. Verzoekster verzoekt de rechtbank een dwangakkoord op te leggen aan de dwarsligger en tevens om de beslagen op te schorten. De rechtbank oordeelt dat de gevraagde voorlopige voorziening noodzakelijk en gerechtvaardigd is teneinde verzoekster in staat te stellen in het minnelijk traject tot overeenstemming te komen met haar schuldeisers over een minnelijke schuldregeling. Daarbij wordt in aanmerking genomen dat de beslagen op 4 juli 2018 en 26 juli 2018 zijn gelegd, terwijl vóór deze data aan de schuldeisers reeds bekend is gemaakt dat verzoekster een schuldregelings-overeenkomst met de schuldbemiddelaar had gesloten om tot een minnelijke regeling met haar schuldeisers te komen, en er tevens reeds een brief was gestuurd met een minnelijk voorstel. Gelet hierop weegt het belang van verzoekster dat het minnelijk traject

niet wordt gefrustreerd thans zwaarder dan het belang van deze schuldeiser bij het beslag. De rechtbank schorst de beslagen – het verzoek dwangakkoord wordt op een latere datum behandeld.

17. Rb. Den Haag 31 augustus 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:10468 (art. 287a Fw)

Vast beleid woningbouwvereniging om bij zittende huurders niet akkoord te gaan met schuldregeling. Rb: begrijpelijke onderbouwing maar legt onvoldoende gewicht in de schaal. Bovendien geeft schuldregeling mogelijk gunstiger financieel resultaat dan Wsnp.

Verzoekster heeft een schuldenlast van bijna € 52.700. Verzoekster biedt een minnelijke regeling aan met betaling aan de concurrente schuldeisers van 2,64% van hun vorderingen en aan de preferente schuldeisers het dubbele percentage. Woonpartners Midden-Holland met een vordering van bijna € 1.390 (2,64% van de schuldenlast) weigert in te stemmen.

Ter terechtzitting is namens de woningcorporatie aangevoerd dat zij ook verantwoording verschuldigd is aan andere huurders en dat nimmer genoeg wordt genomen met een voorstel van een zittende huurder waarbij minder dan de volledige vordering wordt betaald, omdat dit nadelig is voor de andere zittende huurders. Naar het oordeel van de rechtbank legt deze – op zich begrijpelijke – onderbouwing te weinig gewicht in de schaal bij de belangenafweging. Bovendien is het de vraag of het standpunt van de woningcorporatie juist is. Ervan uitgaande dat bij de uitvoering van een prognoseakkoord en bij de Wsnp soortgelijke verplichtingen gelden – in ieder geval ten aanzien van de te verrichten inspanningen om de inkomstsituatie te verbeteren – zal, naar het zich thans laat aanzien, een buitengerechtigd akkoord voor de schuldeisers – vergeleken met de Wsnp – tot een gunstiger resultaat leiden in verband met de kosten die samenhangen met de wettelijke schuldsaneringsregeling. De rechtbank gaat ervan uit dat (a) bij de uitvoering van het buitengerechtigd akkoord erop zal worden toegezien dat gedurende de looptijd van het prognoseakkoord aantoonbare inspanningen worden verricht om inkomsten te behouden en/of te vergroten, (b) zal worden gecontroleerd of de aflossingscapaciteit volledig wordt ingebracht, (c) periodiek de hoogte van het Vrij Te Laten Bedrag (en dus de aflossingscapaciteit) zal worden bepaald, en dat (d) de schuldeisers zullen worden geïnformeerd. De rechtbank beveelt de woningcorporatie met de aangeboden regeling in te stemmen.

18. Rb. Den Haag 31 augustus 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:10459 (art. 287a Fw)

In Wsnp-traject kan mogelijk meer gespaard. Dwangakkoord afgewezen. Rb. wijst verzoek schuldeiser ING om verzoekster/schuldenares in de kosten van de 287a-procedure te veroordelen, af.

Verzoekster heeft een schuldenlast van bijna € 266.500. Verzoekster biedt een minnelijke schuldregeling aan met betaling aan de concurrente schuldeisers van 0,61% van hun vorderingen en aan de preferente schuldeisers het dubbele percentage. ING met een vordering van ruim € 218.500, ruim 82% van de schuldenlast, weigert in te stemmen. ING voert aan dat verzoekster weigerde mee te werken aan de verkoop van de woning, de woning onbeheerd is achtergelaten en dat executoriale verkoop heeft plaatsgevonden. Bovendien heeft verzoekster geen fulltime werk zodat het aanbod niet maximaal is. De rechtbank wijst het verzoek dwangakkoord af en overweegt daartoe als volgt: De vordering van ING bedraagt 82% van de totale schuldenlast en dit maakt dat het standpunt van deze schuldeiser zwaar weegt. Onvoldoende duidelijk is dat het bod, gebaseerd op

een netto-inkomen van € 933,65 per maand, het uiterste is waartoe verzoekster financieel in staat kan worden geacht; dit inkomen is lager dan het minimum wettelijk nettoloon bij een fulltime dienstverband. Voorts kan er niet zonder meer van worden uitgegaan dat een buitengerechtigd akkoord voor de schuldeisers – vergeleken met de Wsnp – tot een gunstiger resultaat zal leiden in verband met de kosten die samenhangen met de Wsnp. Ter zitting is gebleken dat inmiddels € 335,84 is *gespaard* en in het buitengerechtigd traject wordt uitgegaan van een resterende periode van twee jaar. Echter, onvoldoende is aannemelijk gemaakt dat in een drie jaar durend Wsnp-traject geen hoger bedrag bij elkaar zal kunnen worden gebracht. Ten aanzien van het verzoek van ING om verzoekster in de proceskosten te veroordelen, oordeelt de rechtbank als volgt: *‘Gelet op de aard van het verzoek en omdat niet is gesteld of gebleken dat verzoekster misbruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid tot het indienen van een dergelijk verzoek, zal de rechtbank de proceskosten compenseren, aldus dat ieder van partijen de eigen kosten draagt.’*

19. Rb. Limburg 3 september 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:8311 (art. 358 Fw; kort geding)

Proceskostenveroordeling ná Wsnp, ter zake van veroordeling schadevergoeding vanwege een mishandeling vóór de Wsnp, valt niet onder de schone lei.

Bij vonnis van 14 juni 2017 is eiser veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding aan gedaagde vanwege een mishandeling die plaatsvond op 11 juli 2006, en tot betaling van de proceskosten van gedaagde van ruim € 12.000. Op 21 maart 2013 is ten aanzien van eiser de Wsnp van toepassing verklaard en op 22 maart 2016 is eiser een “schone lei” verleend. De vaststelling van de uitdelingslijst is aangehouden tot de uitkomst van de schadevergoedingsprocedure bekend was. De bewindvoerder en de r-c hebben daarna de kostenveroordeling buiten de slotuitdelingslijst gehouden. Gedaagde wenst het vonnis van 14 juni 2017 te executeren voor wat betreft de proceskostenveroordeling. Eiser vordert in dit kort geding gedaagde te verbieden het vonnis van 14 juni 2017 te executeren, op straffe van een dwangsom. Volgens eiser valt de gehele vordering van gedaagde tot schadevergoeding, *inclusief* de proceskostenvergoeding van ruim € 12.000, geheel onder de schone lei, omdat de proceskostenveroordeling onlosmakelijk is verbonden met de hoofdveroordeling tot schadevergoeding én deze laatste volgens het Gerechtshof Den Bosch in de beslissing van 21 maart 2013 onder de Wsnp-sanering valt. Eiser stelt voorts dat de procedure die is uitgemond in het vonnis van 14 juni 2017 geschorst had moeten worden en dat de vordering tot schadevergoeding ter verificatie bij de bewindvoerder had moeten worden ingediend. Doordat gedaagde dit niet heeft gedaan, heeft hij zelf de proceskosten veroorzaakt. In dit kort geding oordeelt de rechtbank dat de proceskostenveroordeling niet onder de schone lei valt en overweegt daartoe als volgt: Het gerechtshof overwoog in het arrest van 21 maart 2013 waarbij de Wsnp is toegepast dat de vordering tot schadevergoeding ten gevolge van de mishandeling, die op 11 juli 2006 is gepleegd en waarvoor eiser is veroordeeld, op dat moment is ontstaan. De voorzieningenrechter is van oordeel dat dit niet anders kan worden begrepen dan dat het hof doelt op de vergoeding voor de (materiële en immateriële) schadelijke gevolgen van de mishandeling en niet op de kosten ter vaststelling van de omvang van die schade en het *verkrijgen* van vergoeding daarvan. Die laatste waren immers ten tijde van de mishandeling niet aan de orde. Deze kosten zijn – onder meer – ontstaan doordat eiser weliswaar de aansprakelijkheid erkende, maar het causaal verband tussen zijn handelen en

de schade van gedaagde alsmede de omvang van die schade heeft betwist. Nu de procedure niet is geschorst ten tijde van het Wsnp-traject – door eiser is geen bewijs aangebracht waaruit blijkt dat hij daarop heeft aangedrongen, zodat de voorzieningenrechter ervan uit moet gaan dat dit niet is geschied – en evenmin een minnelijke regeling is bereikt, is inzake de proceskosten aldus – en mede door de procesopstelling van eiser – een nieuwe schuld ontstaan die buiten de Wsnp valt. De grondslag voor de verschuldigdheid van deze proceskosten is gelegen in het veroordelend vonnis van 14 juni 2017. Tegen dit vonnis is geen rechtsmiddel ingesteld, zodat het kracht van gewijsde heeft. Het gaat om een vordering die is ontstaan en een veroordeling die onherroepelijk is geworden na de verlening van de schone lei. Zowel de bewindvoerder als de rechter-commissaris hebben de kostenveroordeling om die eerste reden terecht buiten de slotuitdelingslijst gehouden. Het beroep tegen de beslissing van de rechter-commissaris is niet-ontvankelijk verklaard, zodat ook de uitdelingslijst vaststaat. Eiser heeft ter zitting op 20 augustus 2018 nog betoogd dat de vordering op grond van artikel 26 juncto 299 lid 2 Faillissementswet uitsluitend door aanmelding ter verificatie had kunnen worden ingesteld. De voorzieningenrechter stelt vast dat de schadevergoedingsprocedure reeds aanhangig was op het moment dat eiser tot de Wsnp werd toegelaten, zodat de aangehaalde wetsartikelen niet van toepassing zijn, aldus de rechtbank.

20. Rb. Noord-Holland 4 september 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:7700 (art. 319 Fw)

Verzoek ontslag Wsnp-bewindvoerder afgewezen

De Wsnp is op de schuldenaar van toepassing sinds 3 april 2018. Op 11 juli 2018 verzoekt schuldenaar de bewindvoerder te vervangen en voert daartoe aan: *“De bewindvoerder gijzelt mijn Wsnp-traject, eist de hoofdrol op en maakt misbruik van haar positie. Ik voel mij slechts een figurant die enkel bevelen moet aannemen en geen vragen mag stellen. Ze probeert haar gelijk te forceren door te dreigen met beëindiging van het Wsnp-traject. [...] En ondanks dat de bewindvoerder ongelijk heeft voor wat betreft de gang van zaken rond de teruggestorte afkoopsom door het UWV en de dreigmail heb ik mijzelf constructief opgesteld.”* De schuldenaar voegt toe dat de zitting voorkomen had kunnen worden indien de bewindvoerder telefonisch contact met hem had opgenomen. Door toedoen van de bewindvoerder is de onderlinge communicatie verstoord geraakt. Schuldenaar heeft geen vertrouwen meer in deze bewindvoerder. De bewindvoerder verklaart ter zitting dat zij haar taak op een correcte wijze heeft uitgevoerd. Omdat voor haar onduidelijk was wat er met het door het UWV teruggestorte bedrag was gebeurd en van wie schuldenaar geld had geleend, heeft zij meerdere malen schriftelijke opheldering van schuldenaar gevraagd. Omdat schuldenaar in zijn reacties onvoldoende duidelijkheid gaf, is om tussentijdse beëindiging van de schuldsaneringsregeling verzocht. Het verweerschrift heeft uiteindelijk de door de bewindvoerder verlangde duidelijkheid gegeven. Het was toen te laat om de zitting af te zeggen, nog daargelaten dat schuldenaar inmiddels te kennen had gegeven een andere bewindvoerder te willen. Volgens de bewindvoerder is de verhouding tussen haar en schuldenaar niet zodanig verstoord dat dit zou moeten leiden tot benoeming van een andere bewindvoerder. De rechtbank overweegt als volgt: Uitgangspunt is dat de bewindvoerder door de rechtbank wordt benoemd om toezicht te houden op de naleving van de saneringsverplichtingen. De bewindvoerder zal soms moeten handelen op een andere wijze dan schuldenaar voor ogen had of beslissingen moeten nemen waarmee schuldenaar het niet eens is.

Dat gegeven is op zich zelf onvoldoende om tot vervanging van de bewindvoerder over te gaan. Alleen als de bewindvoerder (bij de uitvoering van; *red.*) zijn of haar taken zich niet heeft gedragen als een redelijk en bekwaam handelend bewindvoerder, buiten de wettelijke kaders is getreden of door toedoen van de bewindvoerder de communicatie zodanig is verstoord dat verder toezicht door deze bewindvoerder niet meer mogelijk is, ligt vervanging van de bewindvoerder in de rede. Daarvan is hier geen sprake. De bewindvoerder heeft meerdere keren om informatie gevraagd aan schuldenaar. Deze verschaftte niet de gewenste duidelijkheid terwijl op hem ingevolge artikel 327 jo. 105 Fw de verplichting rust om gevraagd en ongevraagd alle informatie te verschaffen die relevant is voor de uitvoering van de schuldenaar of relevant is voor de bewindvoerder. Het verwijt van schuldenaar dat de bewindvoerder telefonisch contact met hem had moeten zoeken, is niet terecht. Nog daargelaten dat schuldenaar zelf ook geen telefonisch contact heeft gezocht, moest hij schriftelijke bewijsstukken overleggen, hetgeen uiteindelijk pas bij het verweerschrift is gebeurd. Indien al sprake is van een verstoorde communicatie, hetgeen de bewindvoerder niet onderschrijft, is dit in belangrijke mate aan schuldenaar te wijten en geen reden voor vervanging van de bewindvoerder. Overigens merkt de rechtbank op dat bij klachten over de (gedragingen van de) bewindvoerder, de r-c de eerst aangewezen is om die klachten te behandelen. De rechtbank wijst het verzoek om benoeming van een andere bewindvoerder af.

21. Rb. Midden-NL 12 september 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:4361 (art. 287a Fw)

Toewijzing dwangakkoord. Dwarssligger die inhoudelijk verweer heeft gevoerd en standpunt heeft bijgesteld niet in de kosten veroordeeld. Dwarssligger die slechts algemene weigeringsgrond aanvoert en slechts met 50% genoegen wenst te nemen, wél in kosten veroordeeld.

De totale schuldenlast bestaat uit 15 concurrente en twee preferente schuldvorderingen en bedraagt ruim € 32.400. Het akkoord houdt in dat verzoeker 36 maanden zijn afloscapaciteit reserveert met een uitdelingsprognose van 11,59% aan de concurrente schuldeisers en het dubbele percentage aan de preferente schuldeisers. Twee schuldeisers liggen dwars: Independer en PB Tankcollect. Een maand ná indiening van het 287a-verzoek stemt Independer alsnog in met het voorstel, op voorwaarde dat alle andere schuldeisers dat ook doen. Die voorwaarde gaat niet in vervulling, omdat PB Tankcollect blijft weigeren. De rechtbank beschouwt Independer daarom ook als weigerachtig en oordeelt dat het aanbod het uiterste is waartoe verzoeker financieel in staat moet worden geacht. De rechtbank verwacht niet dat in een schuldsaneringsregeling minimaal hetzelfde percentage aan schuldeisers kan worden geboden; de verwachtingen voor de schuldeisers zijn bij aanvaarding van het akkoord gunstiger. De rechtbank legt het verzochte dwangakkoord op aan beide weigerachtige schuldeisers. Ten aanzien van het verzoek de weigerachtige schuldeisers in de kosten van deze 287a-zaak te veroordelen, overweegt en beslist de rechtbank als volgt: Independer heeft steeds inhoudelijk verweer gevoerd en heeft na ontvangst van het volledige verzoekschrift haar standpunt bijgesteld. De rechtbank zal haar daarom niet in de proceskosten veroordelen. PB Tankcollect is echter in haar schriftelijke weigering niet ingegaan op de omstandigheden van de onderhavige casus. Zij voert een algemene – principiële – weigeringsgrond aan en is eerst bereid te onderhandelen bij een aanbod van 50% of hoger, terwijl een dergelijk aanbod in het kader van het minnelijk traject zeldzaam is. Het staat PB Tankcollect weliswaar vrij om te weigeren, maar bij

een weigering op deze gronden lijkt het reeds op voorhand niet mogelijk om met PB Tankcollect tijdens het minnelijk traject tot een schuldregeling te komen. PB Tankcollect heeft daarnaast geen verweerschrift ingediend en is evenmin ter zitting verschenen. De rechtbank acht het daarom wenselijk PB Tankcollect in de kosten van de procedure te veroordelen. Uit artikel 285 Fw vloeit voort dat het minnelijk traject moet worden begeleid door het college van burgemeester en wethouders, een gemeentelijke kredietbank of de krachtens de in artikel 48, eerste lid, onderdeel d van de Wet op het consumentenkrediet toegelaten personen. De rechtbank zal de proceskosten daarom begroten naar analogie van de artikelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering waarin rechtsbijstand verplicht is. Gezien de aard van deze procedure zal de rechtbank aansluiten bij het tarief voor een eenvoudig kort geding. De kosten aan de zijde van verzoeker worden tot op heden begroot op € 633.

Ook in 2019 staat **Studiecentrum Kerckebosch** weer voor u klaar!

Dit jaar onder andere:

- 19 maart 2019
Problemen met de bijstand
- 26 maart 2019
Schuldhelpverlening aan (ex-)zelfstandigen
- 9 april 2019
Herkennen van en communiceren met mensen met een LVB
- 16 april 2019
Dwangmiddelen in het minnelijke traject
- 18 april 2019
Schuldinfo Jaarcongres
- 7 mei 2019
Schulden uit overeenkomst
- 14 mei 2019
Omgaan met cliënten met psychiatrische problemen
- 21 mei 2019
Vrij te laten bedrag (Vtlb) berekenen
- 4 juni 2019
Hypotheekkennis voor schuldhulpverleners
- 1 oktober 2019
Stress-sensitieve schulddienstverlening
- 29 oktober 2019
Effectief omgaan met crediteuren en beslag
- 7 november 2019
Update Wsnp
- 12 november 2019
De overheid als schuldeiser
- 12 december 2019
Jaarcongres Aanpak van Schulden

Accreditatie

De bijeenkomsten zijn nog in voorbereiding.
Dus houd onze website in de gaten!

Ga voor meer informatie en aanmelden naar www.kerckebosch.nl

Contact

Redactie:

redactie@wsnp-periodiek.nl

Abonnementen:

abonnee@wsnp-periodiek.nl

Website:

www.wsnp-periodiek.nl

Twitter:

@WsnpPeriodiek

Postadres:

Wsnp Periodiek
Postbus 5018
5800 GA Venray

Verschijning:

4x per jaar

Uitgave van:

Stichting Kennisoverdracht Wsnp
gevestigd te Amsterdam
Handelsregisternr. 34390126

Redactie:

Mr. dr. A.J. Noordam, advocaat
Mr. M. van Bommel, advocaat
Mr. Th. A. Pouw, voormalig docent
handels- en ondernemingsrecht,
voormalig raadsheer-plaatsvervanger
Mr. C. Koppelman, senior secretaris
rechtbank Overijssel
Mw. J. Vlemmings, regisseur
schulddienstverlening (secretariaat)

Redactiemedewerker: Mr. dr. B.J. Engberts, raadsheer

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteurs, redactieleden en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden. Alle rechten voorbehouden. © Stichting Kennisoverdracht Wsnp.

Abonnementsprijs enkel hard copy: € 72,50 per jaar, incl. BTW, combi-abonnement hard copy en digitaal € 110,- per jaar, incl. BTW (*prijspeil 2019*).

Abonnementen worden aangegaan voor de periode van minimaal één jaar. Het abonnement kan alleen schriftelijk (of per e-mail) bij het redactiesecretariaat worden opgezegd tegen het einde van het kalenderjaar met inachtneming van een opzeggingstermijn van minimaal twee maanden (dus uiterlijk 31 oktober).

Abonneegegevens worden door de uitgever niet aan derden verstrekt.

Vormgeving: vandervliet design

Druk: JP Offset, Duiven

© Auteursrechten voorbehouden.